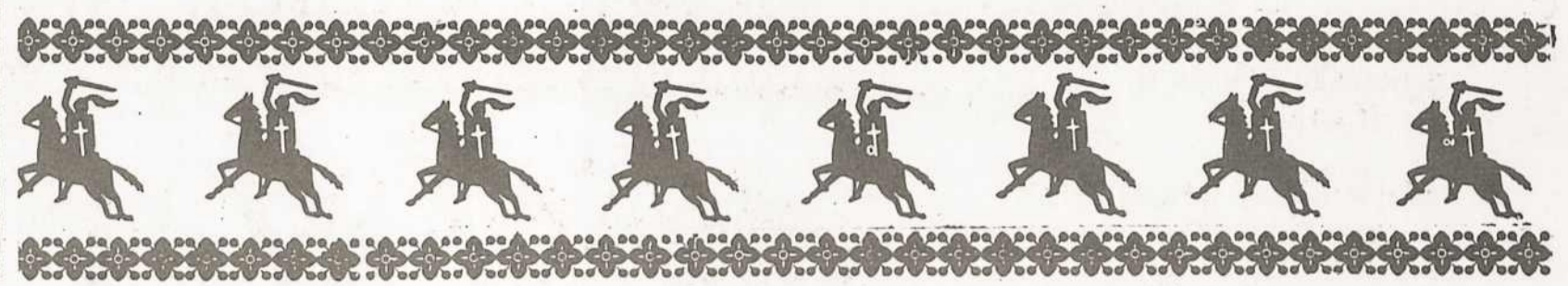

WE HONOR
ST. CASIMIR

1984

V

Y

T

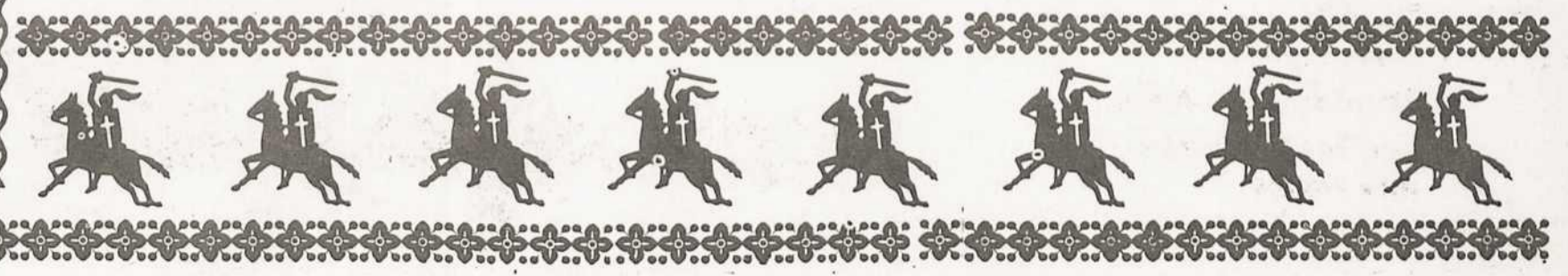
I

S

ST. CASIMIR COMMEMORATIVE ISSUE

A. Valeška

**SUPREME COUNCIL
OFFICERS**

Rev. Anthony Jurgelaitis OP
Spir. Adv.
Providence College
Providence, R.I. 02918

Loretta Stukas, President
234 Sunlit Dr.
Watchung, NJ 07060

Elsie Kosmisky, 1st VP
140 S. Wylan St.
Frackville PA 17931

Elinor Sluzas, 2nd VP
55 Brands St.
Dayton, OH 45404

Frank Petrauskas, 3rd VP
201 Bennington Dr.
Syracuse, N.Y. 13205

Nancy Miro, Rec. Sec'y
914 Lindley St.
Bridgeport, CT 06606

Helen Skudra, Fin. Sec'y
7927 North Drive
Highland, Indiana 46322

Alphonse Trainis, Treas.
215 Jefferson St.
Fairfield, CT 06432

Anthony Radzevich, Trustee
R.D. 5
Amsterdam, NY 12010

Paul E. Binkis, Jr., Trustee
7234 S. California Ave.
Chicago, IL 60629

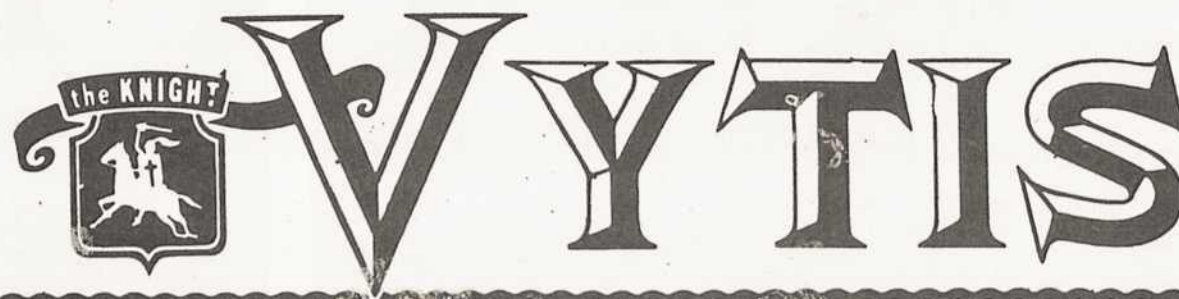
John Narusis, Legal Adv.
113 Maple Street
Crystal Lake, IL 60014

LITHUANIAN AFFAIRS
Dr. Jack J. Stukas
234 Sunlit Dr.
Watchung, NJ, 07060

LITHUANIAN CULTURAL
Anna Klizas Wargo
125 S. Morris St.
St. Clair, PA 17970

RITUAL
Magdalena Smailis, Chairman
8099 Kinmore
Dearborn Hts., MI 48127

Ann Marie Kassel
Rita Pinkus

PUBLISHED BY THE KNIGHTS OF LITHUANIA

VYTIS is published monthly Oct. thru May, bi-monthly June-July and August-Sept. by the KNIGHTS of LITHUANIA. Second class postage paid at Chicago, IL. Subscription - \$8.00 per year. All Correspondence should reach the Editors by the FIRST of the month - two months in advance of issue. The Editors assume no obligation to return any material not solicited.

All Correspondence should reach the Editors by the FIRST of the month

ST. CASIMIR | COMMEMORATIVE ISSUE

GUEST EDITORS

ALDONA RYAN
Editor in Chief
6591 McEwen Road
Centerville, OH 45459

STEFANIJA RASTIKIS
Lithuanian Editor
104 Paw Paw Street
Dayton, OH 45404

LORETTA STUKAS
National President

DR. JACK STUKAS
Lithuanian Affairs

FATHER ANTHONY JURGELAITIS, O.P.
National Spiritual Advisor

DR. ALGIRDAS BUDRECKIS
Lithuanian Language

Special Thanks to **KAZYS BALTRAMAITIS** for use of photos and other research material which he graciously let us use.

SCHOLARSHIP
William Piacentini, Chairman
326 Webster Ave.
Cranston, RI 02920

LITH. LANGUAGE PROM.
Dr. Algirdas Budreckis
147 Clay St.
Quincy, MA 02170

LCRA COORDINATOR
Frances R. Petkus
800 Haldeman Ave.
Dayton, OH 45404

Ray Vanagas
Cleveland, Ohio

HONORARY MEMBERSHIP

Rev. John Savukynas, MIC
Albert C. Jaritis
Clemencine Miller
Anthony J. Mazeika
Rita Shevokas

Antanas J. Mazeika, Exec. Chrmn.
11140 First St. East
Treasure Island, FL 33706

DISRICT PRESIDENTS

MAMD
Algerd Brazis
8022 W. 85th Pl.
Justice, IL 60458

ARCHIVES COMMITTEE
Longinas Svelnis, Chairman
43 Gage Street
Needham, MA 02.92

Phyllis Grendal, Sec'y
915 E. 4th St.
So. Boston, MA 02127

MCD
Thomas Bruzga
R.D. 3
DuBois, PA 15801

PUBLIC RELATIONS

Mary Ann Lapera
117 Boulder Rd
Plymouth Mtg., PA 19462

Eleonore Laurin
Helen Shields
Stanley Vaitkus
Rev. Albert J. Contons

NED
Albert Jaritis
75 Gates Street
So. Boston, MA

MAD
Lary Janonis
2124 Ellis Ave.
Bronx, NY 10462

SAINT CASIMIR PATRON SAINT OF LITHUANIA

Painting by K. Šimonis

On March 4th, Lithuanians celebrate the Feast Day of Saint Casimir, the patron saint of Lithuania. This day is as dear to the hearts of Lithuanians as is February 16th - their Independence Day. March 4th is the Feast Day of the only LITHUANIAN who has been officially proclaimed a saint by the Roman Catholic Church. On this day, Lithuanians recall with reverent pride the holy person of St. Casimir and his many great ideals and great virtues that have not changed or disappeared over 500 years and are still an inspiration to Lithuanian youth.

Saint Casimir was born in 1458. He received his name from his father, Casimir, who was the son of Jogaila, Grand Duke of Lithuania and also King of Poland. Although he was born into the royal family which ruled the joint state of Lithuania and Poland, he refused the throne and dedicated his comparatively short life to the service of Christ. St. Casimir not only relinquished his rights to the throne but also rejected all riches, and refused to marry, dedicating his innocence to our Lord. He was an ascetic and constantly concerned himself with the sick and the

poor, for whom he constantly prayed. He fasted continuously, wore meager clothing, and even slept on the floor. The young prince would be frequently seen, kneeling alone, even in the bitter cold of winter, at the gates of the Cathedral of Vilnius, traditional capital of Lithuania.

He died at the young age of 25 in the year 1484. St. Casimir, Prince of Lithuania, for eternity became the inspiration for young Lithuanian hearts, and today is the patron of the Knights of Lithuania, national Lithuanian-American youth organization which has as its ideals - service to God and Country.

During the happy days when Lithuania was a free and independent nation, the Feast of St. Casimir was celebrated with much pomp and circumstance in the beautiful and ancient Cathedral of Vilnius, and the celebration always attracted large throngs of people. The remains of St. Casimir, in a casket of pure silver, lay above the main altar of the cathedral on the white wings of angels under the smiling portrait of our Lady Queen of the Angels, who St. Casimir loved, and worshipped.

Today, in Soviet-occupied Lithuania the remains of St. Casimir have been removed from the cathedral, their traditional resting place. This was done once before when Lithuania was under the yoke of the Russian Czar Alexei, over 300 years ago. When the armies of the Czar occupied Lithuania, the remains of St. Casimir, which have brought forth many miracles, were hidden. The beautiful church erected to his memory on the banks of the Dauguva River was destroyed. This was done because it was here that St. Casimir, appeared to the Lithuanian forces on a white stallion on the horizon... the symbol of independent Lithuania, and it was here that with His divine help, the Lithuanian forces defeated their enemies.

St. Casimir represents the deep religious and patriotic spirit of the Lithuanian people. In times of hardship and trial, they have always had deep faith in their patron's intercessory powers. St. Casimir appeared many times when Lithuania was in dire straits and he aided them and gave them solace. Again Lithuania - oppressed and enslaved by a cruel and godless conqueror - awaits her divine white knight to intercede in her behalf, to almighty God to grant a new hour of victory and a new era of national freedom and happiness...

St. Kazimiero malda

Photo — R. Kisielius

Naktis iš ilgesio ir pasakų šupinta
Besprogstančių verbų kvape.
Girdi, kaip rasos nuo lapelių krinta
Kalbėdamos su šakele šlapia.

Eini su troškuliu alpingu,
Nemiršančia širdim ir troškuliu didžiu
Ir taip labai graudu ir ilgu —
Ir driekias miglos nuo žvaigždžių.

Namų langai — kaip akys užmiegotos,
Palydi nuotrupas dienos . . .
Užgesęs spindulys ant rūmų grotos —
Tik žymės šviečia ant vartelių rankenos.

Ties Katedros aikšte aušrinė suliepsnoja,
Virš Gedimino kalno plyšta vortinklis,
Ir raiteliai, kaip debesėliai balzgani, išjoja
Šaukliais į miegančias šalis.

Skaistus šešelis tiesiasi bažnyčios šonu,
Nušviesdamas nišas. Malda tylia
Prie durų klūpo karalaitis apsiaustu raudonu . . .
Ir nejučiomis suklumpi šalia.

Kad Dievo karalystė mums ateitų . . .
Jo valių skelbtų kloniai ir kalnai . . .
Kad neužgultų debesys tėvynės vartų,
Iš dulkių keltųsi naujieji milžinai.

Iš ašarų vainiko perlai krenta . . .
Užlieja miestą rimtimi vėsos, banga.
Kazimiero karūnoj naujas rytas švinta,
Mes einam pasitikti jo su sprogtančia verba.

J. AUGUSTAITYTĖ - VAIČIŪNIENĖ

LIETUVOS GYNĖJAS —

ŠV. KAZIMIERAS

KUN. K. A. MATULAITIS, MIC
 Edited by LORETTA STUKAS

Mažai kas lietuvių žino, kad 1655 metais Vilniuje Akademijos spaustuvė, vietos vyskupui Jurgiui Tiškevičiui paliepus, išleido nedidelę knygelę apie šv. Kazimiero tris apsireiškimus Polocke, beginant Lietuvą nuo maskolių. Tasai raštas pateko į „Acta Sanctorium” J. Bollandi S.J. septintą tomą, kur telpa ir visas šv. Kazimiero gyvenimas.

Tais laikais Polockas priklausė Lietuvai. Apsireiškusį šv. Kazimierą matė savo akimis Maskvos kariuomenės vadas Šeremetas. Jis su šventuoju kalbėjosi, girdėjo išmėtinėjant maskoliams, kad jie sutarčių nesilaiko. Šeremetas tai visa papasakojo daugeliui žmonių girdint. Jų tarpe buvo rimtas bajoras Povilas Vadeiša ir kiti. Šie vyrai prisiekė vyskupui, kad girdėjo Šeremetą pasakojant apie šv. Kazimiero apsireiškimus.

Pirmas apsireiškimas

Su labai skaitlinga Maskvos kariuomene atvyko Šeremetas patylomis prie pat Polocko 1654 m. Užpuolikas Šeremetas prisibijojęs, kad polockiečiai gali sukilti ir pasipriešinti. Saugiai išdėstė jisai karių dalinius miesto apylinkėje ir pasiuntė Polockan žvalgus, norėdamas sužinoti, kiek ir kokių jėgų turi užpultieji, ir ar jie stos mūšin ar be kovos pasiduos.

Staiga pasirodė ant šyvo žirgo gražios išvaizdos jaunuolis, baltais rūbais dėvįs, ir besistebint maskviečiams, prijojo prie Šeremeto, atidavė karinę pagarbą ir tarė:

„Dėl ko Jūsų Didysis Kunigaikštis ir visi jūs šėlstate, nepaisydami sudarytų sutarčių ir pažadų, mūsų kraštą karu siaubiate ir laužote priesaiką? Žinokit, Jūsų Kunigaikščiui ir Jums gresia savajam kraujuje panašiai išsimaudyti, kaip matote savo akimis bėgančius varguolius Dauguvoje.”

Šeremetas pamanęs, kad tas drąsuolis bus polockietis, paliepė suimti. Ir visi nustebo, — jaunikaitis pranyko jiems iš akių. To regėjimo ir nuotykiu priblokštas Šeremetas ilgai svarstė ir lūkuriavo, — nežinojo, kas daryti. Bet kai žvalgai pranešė, kad polockiečiai nesirengia stipriai pasipriešinti, įsakė kariams užimti miestą.

Antras apsireiškimas

Paėmęs Polocko miestą ir pilį, Šeremetas apsigyveno tėvų jėzuitų kolegijoje. Jis paliepė kariam tuoj suardyti jėzuitų bažnyčią. Ji turėjusi prie stogo

gynėjams apsaugas, it pilis. Kariai ėmė darbo. Nuėmė stogą ir pradėjo ardyti sienas. Buvo vidudienis. Šeremetas po pietų ilsėjosi. Bet jis staiga išbudo ir pašoko nuo skardaus balso: „Šeremete! ar leistina yra griauti Dievo garbei pašventus mūrus? Jei nesiliausi, Dievas tuoj sunaikins tave patį ir tavuosius!”

Šeremetas pribėgo prie lango ir prie sargybinių pamatė tą patį jaunikaitį, kurį pirmiau regėjo, baltais rūbais apsitaisiusį.

Vadas klausia sargybinių, ką jie mato greta savęs ir jam grąšinantį. Tie atsakė, jog be jų ten nieko daugiau nesą.

Susimąstęs užpuolikų vadas, pakvietė kai kuriuos Polocko piliečius ir teiravosi apie Lietuvos gynėjus — šventuosius stebukladarius. Polockiečiai jam atsakė, kad jų miesto ypatingas globėjas yra vyskupas kankinys šv. Juozapas Koncevičius. Šeremetas jiems atsakė, tai žinaš, bet čia buvęs kas kitas.

Vėliau iš kitų žmonių Šeremetas sužinojo, kad ypatingas Lietuvos globėjas yra šv. Kazimieras, mirusis 1484 m. Tiems Šeremetas pridėjęs: „Ir mūsų rašytojai nurodo, kad mums (maskviečiams) visada buvo sunku, kai Lietuva atsirasdavo pavojuje, — neabejoju, kad aš jį čia mačiau.” Šeremetas sulaukė karių, kad toliau nebegriautų šventovės, pasiteisindamas, kad tai daryti jam uždraudęs vyskupas šv. Nikalojus, kurį maskviečiai labai gerbė.

Trečias apsireiškimas

Kai maskoliai įsitvirtino Polocke, savo arklių dalį pasiuntė ganytis į Padauguvį. Toji ganykla buvo apie du tūkstančiu žingsniu nuo miesto. Toje vietoje 1517 ar 1518 m., kai maskviečiai klastingai puolė Lietuvą su 60,000 kariuomene, o apsireiškęs Lietuvos karių vadams Goštautui ir Baratinskiui bei kariuomenei, šv. Kazimieras parodė brastą ir padėjo nuvyti užpuolikus, tėvai jėzuitai vėlesniu laiku pastatė šventovę atminčiai. Kas' metai suplaukdavo žmonių minios bažnyčion, prašydamos šv. Kazimiero ir toliau juos globoti.

Buvo karštas vidudienis. Arkliai nerimo. Jų sargams atrodė, kad ir patys galėsią apypietės pramigti, jei uždarysią arklius bažnyčion. Taip ir padarė. Bet šv. Kazimieras to įžeidimo nedovanojo. Pasirodė jis panašioje išvaizdoje, kaip pirmiau, ir ne vien išvijo arklius iš bažnyčios, bet su virvagaliu skaudžiai sargus apvanojo ir paliepė jiems sakyti: „Dievas mūsų tautos nuodėmių įžeistas duosis visgi permaldaujamas, bet jums gresia pražūtis ir už Volgos jieškosite saugumo.”

Tų pačių maskolių vaikaičiai slegia ir dabartinę Lietuvą. Prašykime šv. Kazimierą, kad mūsų maldas ir atgailas paėmęs, permaldautų Dievą už tautos nuodėmes ir apgintų ją nuo visiško suanikinimo, kad duotų Lietuvai teisingą atmainą, laisvę, kad leistų mums jon grįžti ir iš pagrindų Kristaus dvasia atnaujinti.

KNIGHT ON A WHITE STEED

500 Anniversary of the Death of St. Casimir

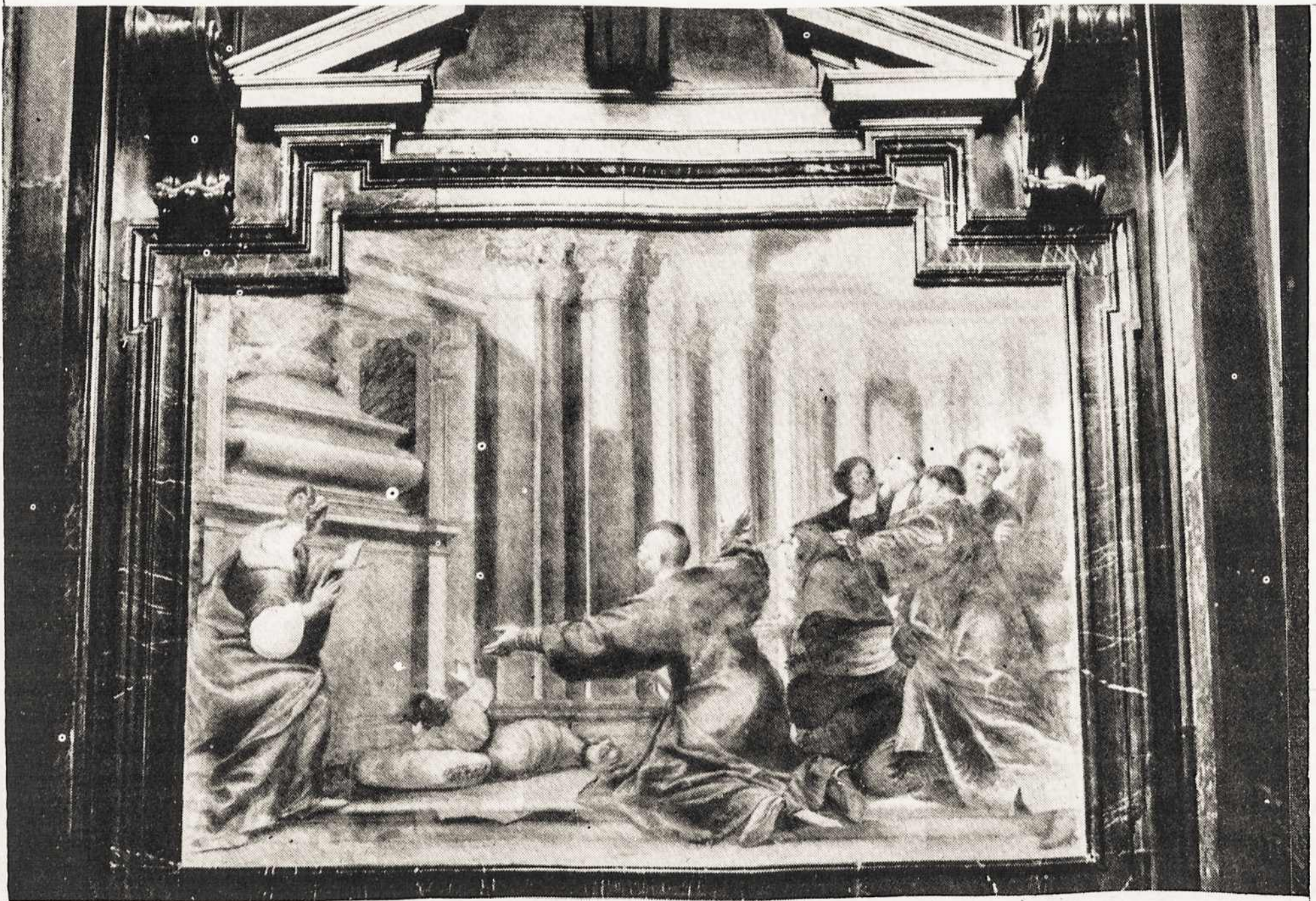
SIMAS SUŽIEDĖLIS
Edited by Dr. JACK STUKAS

During the 12th and 13th centuries the expanding Lithuanian state succeeded in establishing control over the source of the Dauguva (Duna) River and the city of Polock. The city became a base for Lithuanian expeditions to the east that reached Moscow and Tver. Not until early in the 16th century did the Duchy of Moscow become strong enough to force the Lithuanians back to ward the west. In 1518 the Muscovites approached the city of Polock and besieged its castle, which stood on the right bank of the Duna.

A small Lithuanian army hurried to the relief of the besieged castle from the left bank of the river. But the

river was flooded, so it was decided to ride along its bank in search of a ford by which the opposite side could be reached. Speed was of the essence, since the castle might fall before help reached it. Suddenly a knight on a white steed appeared in front of the Lithuanian army; beckoning the army to follow him, he plunged into the river and rode across. The army did follow, and after a safe crossing it attacked the Muscovites and dispersed them. The siege was raised; after the battle, however, when the soldiers looked around for their unexpected leader, he could not be found. As he had appeared, so he had disappeared, without leaving a trace. Who was this strange warrior? Where had he come from, and whence had he gone?

The only explanation the witnesses could find for this strange apparition was that Prince Casimir had miraculously reappeared. He had died 34 years before and had been buried in Vilnius Cathedral. He had been known for his saintliness, and his brother, King Sigismund (1506-1548), and Albert, Bishop of Vilnius, had already taken steps toward Casimir's canonization. The canonization trial accepted Casimir's appearance at Polock as authentic, and it is now mentioned in the Roman Catholic priests' breviary.

Painting by Palloni XVII cent . in St. Casimir chapel

St. Casimir was born in the old Polish capital of Krakow on October 3, 1458. His father was Casimir, Grand Duke of Lithuania (1440-1447), who had become King of Poland upon the death of his brother Vladislavas in battle against the Turks. From 1447 to 1492, Casimir ruled both Lithuania and Poland. Casimir had married Elizabeth, daughter of the Holy Roman Emperor Albrecht II; they raised 11 children in all — six sons and five daughters. Saint Casimir was the third child and second son. Since Elizabeth had claims to the thrones of both Bohemia and Hungary, the eldest son, Vladislavas, ascended the Bohemian throne while in 1471 Casimir, at the age of 13, was sent with a Polish army to conquer Hungary. This expedition failed, and he became heir to the Polish and Lithuanian thrones.

In Krakow he was tutored by the famed Polish historian Canon John Dlugosh, who referred to his pupil as “a youth of rare talent and nobility.” Another of his teachers, Philip Callimach Buonoacorsi, an Italian humanist, remembered him as “a saintly youth” (“divus adolescens”). It is said in a Prussian chronicle

that the prince was “very virtuous and intelligent” and that “the people spoke only good” of him. And in his daily life he was noted for his piety, his restraint and his great virtue. This became especially noticeable when he began to participate in affairs of state.

When Casimir was 17 years old he accompanied his father, the king, on his journeys throughout the kingdom, attending congresses and conferences, receiving foreign diplomats and marching with the army. For about two years (1481-1483) he administered Poland himself, residing at Radom. He managed the chancellery, the courts, the treasury and the administration. He was careful in his work and became noted for his thriftiness; he was able to pay many debts his father had contracted. He restored good relations with the Holy See, and was extremely concerned about the wars with the Turks, who in 1453 had occupied Constantinople and abolished the Byzantine Empire. At his initiative, his uncle's expedition against the Turks, in which Vladislavas had died in 1444 in battle at Varna, was chronicled.

In 1475, with his father, St. Casimir visited Lithuania for the first time. He made five further journeys, to Vilnius, Trakai, Gardinas (Grodno), Brasta (Brest Litovsk) and other towns. In the last years of his life (1483-1484), he acted for his father in Vilnius. He was already ill with tuberculosis, caused in all probability not only by his weak constitution but also by his ascetic way of life. In Vilnius he devoted himself wholly to prayer, fasting and charitable works. During his canonization trial he was called “guardian and father of the poor,” and his great devotion to the Blessed Virgin and his compassion for the crucified Christ were noted. St. Casimir's greatest virtue was chastity, and he preserved it throughout his life. He died in March 4, 1484, at Gardinas and was buried in Vilnius Cathedral, where a chapel was erected in his honor.

Immediately after St. Casimir's death, the people of Vilnius began to pray at his grave. Soon several authentic miracles were recognized. As early as May 15, 1501, Pope Alexander VI granted indulgences to those praying at the grave of the saintly prince. Fifteen years later, Rome received a request from the saint's brother, King Sigismund, and from Albert, Bishop of Vilnius, as well as from the Lithuanian Franciscans in Vilnius, that canonization proceedings be initiated. The trial began in 1517. In connection with the trial, the papal nuncio Zahary Ferreri of Gardo (Switzerland) visited Vilnius, and in 1521 he wrote the first biography of St. Casimir, “Vita Beati Casimiri.” He stresses St. Casimir's justice, orderliness and intelligence. It is believed that Pope Leo X canonized St. Casimir in 1521, but the documents of that period have been lost because of the upheavals in Rome. In 1602 a new document was promulgated by

Clement VIII permitting the worship of the saint in Lithuania and Poland, while in 1621 Paul V recognized the cult of St. Casimir in the universal church. Subsequently (1636), Urban VIII declared St. Casimir the patron saint of Lithuania. In our time (1948), Pius XII recognized the saint to be the special patron of Lithuanian youth.

The cult of St. Casimir spread widely in Lithuania during the period of the Reformation, especially after the arrival of the first Jesuits at Vilnius in 1569. These monks built the first two churches in honor of the Lithuanian saint, in Žemaitkaimis and Vilnius. The Jesuits were able to establish a religious and cultural center around their church in Vilnius. The students at the Vilnius Academy, run by the Jesuits, celebrated St. Casimir's feast days and produced plays based on the saint's life. The Franciscan province in Lithuania was named for him, and many churches were built in honor of St. Casimir in Lithuanian towns and villages. Altars were erected and paintings and statues were made in his honor, and his portrait appeared in the arms of many cities. The cult of St. Casimir became established in Lithuania as an unchanging and cherished tradition. His saintly example supported the Counter Reformation.

The cult of St. Casimir also spread to Poland, Germany, Belgium and Italy. In Italy and Germany the cult was spread by his relatives — his sisters, who had married German princes, and the Habsburg dynasty to which his mother had belonged. In Italy he was especially revered in Palermo, Naples, the island of Malta and Florence. Even now a large reliquary of the Lithuanian saint, bearing his motto "Malo mori quam foedari," hangs in the Church of St. Lawrence in Florence. In the city of Mecheln, Belgium, his cult was spread by Jesuit students, and the youths organized St. Casimir's sodalities.

St. Casimir's cult was brought to America by Lithuanian immigrants. Here, as in Lithuania, churches and societies were named for him, especially after the third partition of the Polish-Lithuanian Commonwealth in 1795. Then the saint's name was associated with the fight for freedom, as much earlier, in the 16th century, it had been associated with the struggle against the Russian Orthodox Church. The Lithuanians considered St. Casimir to be the protector of the Lithuanian faith and nation, while the Russians condemned his cult. The Bolsheviks today are following in their predecessors' footsteps, but with even greater intensity. St. Casimir holds the same place for the Lithuanians as St. Patrick holds for the Irish, Joan of Arc for the French and St. Stephen for the Hungarians. He was the first Lithuanian saint, and he lived less than a hundred years after Lithuania permanently accepted

Christianity. This year, the whole Lithuanian nation — those in Soviet-occupied Lithuania and the refugees from current and past oppressions — joins to mark the 500th anniversary of his birth.

St. Casimir's anniversary cannot be celebrated openly in occupied Lithuania. The Bolsheviks have even desecrated Vilnius Cathedral and the Chapel of St. Casimir. The saint's casket and relics have been transferred to the Church of Saints Peter and Paul in a Vilnius suburb. This is the third time St. Casimir's remains have been moved, each time because of a Russian invasion. They were moved from Vilnius and hidden for the first time in 1655, when the Muscovites were invading Lithuania. A story of the second apparition of St. Casimir has come down from this period. In 1654 the Muscovite army was still in Polock, where they had stabled their horses in a Catholic church. A noble youth, who had passed unnoticed through the guard, appeared before the army's commanding officer and warned him, "God shall so oppress you that even beyond the Volga you shall not find safety." This was related to George Tyszkiewicz, Bishop of Vilnius, by a noble, Povilas Vadeiša, who took part in this war; Vadeiša affirmed that St. Casimir had appeared three times. This testimony was recorded in the Acta Sanctorum, but was not investigated further. Today some see in this story a prophecy of the end of the Romanov destiny. At that time Czar Alexis Romanov had reached Vilnius for the first time and had sacked the city. Nicholas II, the last of the Romanovs, was killed by the Bolsheviks beyond the Volga, near the Urals.

Now that the Bolsheviks are terrorizing Lithuania even more severely than the Romanovs did, now that they have closed many churches and turned them into warehouses, now that they have desecrated Vilnius Cathedral and the Chapel of St. Casimir, the Lithuanian nation hopes that those prophetic words, if they were ever spoken, may find their fulfillment in our times.

ŠV. KAZIMIERAS IŠVIJO ŠVEDUS

Prieš keletą šimtų metų Lietuvą valdė švedai. Jie baisiausiai žudydavę žmones. Prisistatydavę daug žmonių prie sienos, paimdavę ilgą kartį, pridėdavę ją prie žmonių krūtinių ir stipriai priverždavę. Taip tol laikydavę, kol žmonės uždūsdavę.

Taip kartą jiems bežudant, pakilęs toks rūkas, kad žmogus žmogaus negalėjo matyti. Tada švedai pradėjo tarp savęs šūkauti. Jiems bešūkaujant danguje pasirodė Šv. Kazimieras ir liepęs švedams išeiti iš Lietuvos. Bet švedai neklausė. Tada jis pasiuntęs angelų būrį, kurie privertė švedus apleisti Lietuvą.

Surinko S. Raštikis

ŠVENTOJO PĖDOS VILNIUJE

(P. J.)

Redagavo:

Tėv. A. A. Jurgelaitis, O.P.

Tarp didžiųjų Vilniaus miesto brangenybių ir papuošalų yra Aušros Vartai ir šv. Kazimiero karstas. Kiekvienas turistas, atklydęs iš kitų miestų ir kitų kraštų, juos aplanko ir jiems nusilenkia.

Kadaise šv. Kazimiero karstas buvo padėtas jo vardo koplyčioje prie katedros šono, bet okupantai atėmė iš tikinčiųjų katedrą, pavertė ją senųjų paveikslų galerija ir koncertų sale. Šventojo karstą tada iš jo vardo kóplyčios pernešė į Šv. Petro ir Povilo bažnyčią Antakalnyje ir ten padėjo didžiajame altoriuj. Tai buvo 1953 metais. Dabar šioje koplyčioje prie katedros tik sienos freskos, — dideli paveiks-lai — karalių skulptūros primena šį karalaitį, kuris kelis šimtmečius ilsėjosi Vilniuje.

Buvo dar ir kita šventovė, skirta šv. Kazimiero garbei, — tai jo vardo bažnyčia, pastatyta jėzuitų 1604-1615. Bažnyčia buvo prie senosios miesto rotušės, dabartinio Dailės Muziejaus, pakeliuje į geležinkelio stotį, netoli Aušros Vartų. Ši bažnyčia rusų okupantų buvo labiausiai puolama ir niekinama, naikinama. Niekino ir puolė dėl to, nes šv. Kazimieras buvo surištas su antirusiška veikla. Šv. Kazimiero šaukdavosi lietuviai, kada užgriūda-vo nelaimės iš rytų. 1655 metais rusai buvo įsiveržę į Lietuvą, sudegino Vilniaus miestą, naikino ir kitus miestus. Po tos okupacijos Lietuvos žmonės kelis šimtus metų giedojo: „Kazimieras šventas iš dangaus atėjo, kurį žalnieriai ant oro regėjo”.

Šv. Kazimiero bažnyčia, Vilniuje

Kai 1795 metais rusai okupavo Lietuvą, tada jie puošnią Šv. Kazimiero bažnyčią pavertė cerkve. Uždraudė giedoti ir giesmę apie šv. Kazimierą. Po pirmojo pasaulinio karo Šv. Kazimiero bažnyčia buvo atgauta, o dabar ten yra įrengtas ateizmo muziejus.

Dabar kas nuvyksta į Vilnių, aplanko Aušros Vartų Mariją ir nuvyksta į Antakalnį, į Šv. Petro ir Povilo bažnyčią pagarbiai nusilenkti šventojo palaikams. Visi jaučia, kad jis glaudžiai surištas su Vilniumi, kad čia jis palaidotas, bet kaip tai buvo, ar ilgai šventasis gyveno Vilniuje?

Šv. Kazimieras gimė 1458 spalio 3 Krokovoje. Jo tėvas buvo Kazimieras, Lenkijos karalius ir Lietuvos Didysis Kunigaikštis, motina Elzbieta, habsburgietė, iš Austrijos. Tėvas mokėjo lietuviškai, gudiškai, lenkiškai. Ar jo sūnus Kazimieras mokėjo lietuviškai, nėra įrodyta. Greičiausiai nemokėjo. Kazimieras, būsimas šventasis, kalbėjo lenkiškai, lotyniškai, vokiškai.

Jis užaugo Krokovoje, karaliaus dvare. Apie Lietuvą girdėjo tik pasakojimus. Gal į Lietuvą būtų ir nenuvažiavęs, jei ne Lietuvos didikai. Jie ėmė skūstis, kad karalius — didysis Lietuvos kunigaikštis, per mažai gyveno Lietuvoje. Vis Lenkijoje ir Lenkijoje. Jei taip toliau bus, tai Lietuva turės sau pasiieškoti kito valdovo.

Karalius Kazimieras išsijudino į Lietuvą. Pasiėmė ir savo sūnų Kazimierą. Jį buvo numatęs savo įpėdiniu. Iš anksto norėjo įtraukti į valstybinius darbus, kad susipažintų su rūmų tvarka, su darbais. Taip karalaitis Kazimieras, turėdamas 16 metų, pirmą kartą atvyko į Vilnių. Tai buvo 1474 metais. Keliavo jie tada žiemą ir net medžiojo Beržų giriose, kur kadaise medžiojo ir jo senelis Jogaila ir kiti Lietuvos valdovai.

Nežinia, kokį įspūdį jam paliko to meto Vilnius, jo bažnyčios, pilys, dvarai. Nežinia, ar greitai jis grįžo į

Krokuvą, bet jis jau buvo pažįstamas su Vilniumi ir tą pažintį pagilino toliau. 1475 metais Vilniuje šventė Velykas, 1476 Kalėdas, o 1477 gavėnios laiku Kazimieras gyveno Trakų pilyje. Visą tą laiką jis pagelbėjo tėvui įvairiuose darbuose. Paskui vėl grįžo į Lenkiją, o 1478 su tėvu buvo Lietuvos Brastoje, 1479 trys karalaičiai medžiojo Lietuvos miškuose ir Kalėdoms sustojo Gardine.

Lietuvos didikam nepatiko toks karaliaus važinėjimas ir Lietuvos užmiršimas. Lietuvos didikai reikalavo vietininko, o karalius nenorėjo skirti. Tada jis pats atvyko ir norėjo ilgiau pasilikti. Tada buvė rengiamas sąmokslas prieš karalių ir jo šeimą. Buvo numatyta vienu vestuvių metu nužudyti karalių ir jo sūnų. Bet sąmokslas buvo išaiškintas, taip ir išliko abu Kazimierai, tėvas ir sūnus. Tėvas tada dvejus metus gyveno Vilniuje, o sūnus Kazimieras grįžo į Krokuvą ir ten jo vardu valdė kraštą.

1483 metais gegužės mėnesį jis vėl atvyko į Vilnių, dirbo valstybės kanceliarijoje, tvarkė įvairius krašto reikalus. Ir čia jis buvo pāmaldus, darbštus, net naktį eidavo melstis

prie katedros durų. Globojo vargšus. Bet jis jau tada sirgo džiova.

1484 metų pradžioje jis su motina ir broliu Jonu Albertu pasitraukė į Gardiną, kur taip pat buvo karaliaus pilis. Ten jis ir mirė 1483 metais kovo 4 d., eidamas 26 metus. Tai buvo ketvirtadienis po Pelenų dienos.

Daug kur maišoma ir rašoma, kad jis miręs Vilniuje. Tai netiesa. Jis iš Gardino buvo pervertas į Vilnių ir ten katedroje palaidotas. Taip davė pradžią karalių kapams. Iš Vilniaus jis ėmė garsėti savo stebuklais, savo šventumu. Jau 1517 metais pradėta jo kanonizacijos byla.

Jo karstas buvo laikomas katedroje, Goštautų-Katkevičių koplyčioje. Lietuvos valdovai jam pastatė specialią koplyčią. Pradėjo Zigmantas Vaza. Koplyčią pastatė žymus architektas Dankoers. Ji baigta tik 1636 metais. Tais pačiais 1636 rugpiūčio 14 jo karstas buvo perneštas į jo vardo koplyčią, ir šv. Kazimieras buvo popiežiaus Urbono VIII paskelbtas Lietuvos globėju šalia šv. Jurgio ir šv. Mikalojaus. Jis buvo paskelbtas vyriausiu Lietuvos globėju.

KAZIMIERAI ŠVENTAS

Kazimierai Šventas, mūsų patrone,
Kursai per galingą Dievo malonę
Likai didžiu šventu, tikrai garbingu,
Dabar jau pas Dievą būdamas laimingu,
Išmelsk mums čionai visiems apšvietimą,
Tikėjimą tvirtą ir sutikimą;
Kad ir paklydę greitai susiprastų,
Pagrįžtų prie Dievo, tiesą atrastų.
Vienybė' tada visi čia kaip vienas
Tarnautume Dievui tikrai kiekvienas;
O kaip pasibaigs mūs dienos vargingos,
Mūs sielos galėtų būti laimingos.

Painting by A. Varnas

It was 1518. Powerful Russian forces threatened the Lithuanian city of Polock. A small army was sent out to relieve the beleaguered fortress. Defense strategy called for a crossing of the flooded river Dauguva. Its swollen, turbulent waters proved impassable. As their leaders pondered the next move, the defenders heard the thud of distant hoofbeats. Soon an armored knight astride a powerful white charger hove into view. He urged the Lithuanians to cross the river and charged into the swirling stream. The army followed him across, defeated the Russians and saved the fortress.

Who was this unknown warrior? Where did he come from? Where did he disappear after the battle?

The defenders claimed that the armored youth who led them to victory was Casimir, long deceased brother of their king Sigismund. Casimir, who had died some thirty-five years earlier, was renowned for his holiness of life. The cause for the canonization of this young prince was then in progress. His apparition at Polock is described in the daily prayerbook of the clergy, the Roman Breviary.

Saint Casimir, patron of Lithuania was born on October 3, 1458 in Cracow, Poland. His father, Casimir, the Grand Duke of Lithuania, also ruled Poland (1447-1492).

In 1387, three score and ten years before the holy prince's birth, Lithuania had accepted the True Faith. His grandfather Jogaila, Duke of Lithuania,

SAINT FROM THE BALTIC

Adapted from book
ST. CASIMIR
by Zenonas Ivinskis

had been a pagan the greater part of his life. Only in his declining years was he baptized and received into the Church before ascending the throne as Polish King.

Jogaila's son, Casimir, father of the saint, governed Lithuania (1440-1492) and later Poland. He was married to Princess Elizabeth, daughter of Albert II, Emperor of Germany and King of Hungary and Bohemia.

Most of Saint Casimir's youth was spent at Cracow, where his father resided more than he did in Vilnius, capital of Lithuania, much to the dissatisfaction of the Lithuanian gentry. However, Casimir learned much about his fatherland, the Lithuanian state and its history from his capable teacher, a Polish historian, John Dlugosz. Dlugosz testifies that Saint Casimir was "an excellent youth of rare talents and remarkable knowledge. Another teacher, Callimachus Buonacorsi calls Casimir a "holy youth".

At the age of thirteen this "holy youth" was offered the throne of Hungary, but despite his advisors' earnest efforts, he was unsuccessful in the struggle and failed to be crowned. Nevertheless, King Casimir was determined to have his son succeed him and permitted young Casimir to accompany him on his journeys to Poland and Lithuania.

In 1475 Saint Casimir visited Vilnius, the capital of Lithuania, for the first time. Four years later he again accompanied his father on a visit to Lithuania. Because of a conspiracy against the king, Saint Casimir returned to Cracow alone and administered the affairs of state for two years. He proved to be a capable administrator, prudent in handling state finances and just to all. Casimir improved Polish relations with the Vatican where political dissensions had caused his father to lose favor. While bettering domestic conditions, he was aware at the same time of the dangers of the war with the Turks, who were then forcing their way into Western Europe through Constantinople.

In 1483, Casimir was sent to Lithuania to represent his kingly father there. Little is known or recorded of his accomplishments in that land where he shunned public life for solitude, recollection and prayer. He wore a hairshirt, slept on the floor and fasted as often as his confessor permitted. These rigorous penances and mortifications broke his health and the dreaded killer tuberculosis numbered his days. On March 4, 1884, Casimir died, while enroute to his father's palace at Cracow. Casimir's body was interred at Vilnius, the city of Gediminas, his ancestor.

The prince's death was a blow to his aged father. The king looked forward to the day when his son would succeed him. Now his son's remains lay in the Cathedral of Vilnius. Such are God's ways. An earthly scepter was exchanged for a heavenly crown.

The young prince's holy life was well known to the inhabitants of Vilnius. They flocked to his tomb to seek his intercession. Soon miracles were reported. On May 15, 1501, Pope Alexander VI granted an indulgence to all those who on specified days visited the saintly prince's tomb. The same document also confirmed that miracles were wrought through his intercessions. A copy of this bill is preserved in the Vatican Archives and it is considered one of the oldest documents available testifying to the veneration of St. Casimir.

The Vatican Archives also contain three other lengthy parchment letters written about 1516 to the reigning Pontiff by the brother of St. Casimir. Sigismund the Elder, ruler of Lithuania, by Bishop Albert of Vilnius and his Chapter and by the Franciscan Fathers of Vilnius. The letters contained detailed descriptions of Casimir's virtues and an account of miracles wrought through his intercession, and earnestly petitioned his canonization.

The case for the canonization of Casimir was initiated in 1517. To the present day it is believed that soon after the investigations of Bishop Zachary Vincent Ferreri, Pope Leo X proclaimed Casimir a saint. However, no written proof can be found either in Vilnius or in the Vatican Archives to uphold this contention. All evidence uncovered points to the contrary.

It is now believed that the cause once started by Pope Leo X was interrupted and never completed due to the Sack of Rome and the disturbance caused by the Reformation.

However, a document, exclusive of that about the canonization, must have been written favoring the veneration of Saint Casimir since we read in the priests' Breviary that Casimir was canonized by Pope Leo X. A similar statement is also found in the Roman Martyrology and in the brief of Pope Clement VIII. Only in 1621, during the Pontificate of Pope Paul V, was the name of Casimir finally inscribed in

liturgy of the Roman Catholic Church. On August 4, 1636 Pope Urban VIII proclaimed him Patron of Lithuania and designated March 4th as his feast day.

Saint Casimir has ever been the favorite saint of Lithuanians all over the world. Devotion to Saint Casimir spread rapidly and steadily. Its influence reached far beyond the confines of Lithuania. It was felt in Poland, Italy, Belgium, Germany and other countries. Poland, the country where Casimir spent much of his youth, claimed him as its special patron. In Germany this Saint was well known and loved because of the rule of the Hapsburg dynasty and the fact that his sisters had married and lived there. In Italy, too, a widespread devotion was evident, especially in the cities of Palermo, Naples, Florence and on the island of Malta. In Belgium, he was venerated in the city of Mecheln.

Italy was one of the first countries to make public manifestation of its devotion to Saint Casimir. Five biographies of Saint Casimir were published during the sixteenth and seventeenth centuries. Even to the present day the saint's influence is felt. At baptism many Italian children are given the name "Miro", an abbreviated form of "Casimiro". In Naples, in the church of Saint George Major, a beautiful chapel was dedicated to Saint Casimir. Here, too, the children of the nobility were organized into a sodality which had Saint Casimir as its special patron. They also possessed a relic of Saint Casimir obtained from Vilnius.

In 1677 Prince Cosimo III of Tuscany also secured a relic of the saint - a portion of the thigh (femur), which was kept in an ornate reliquary in the Basilica of Saint Lawrence at Florence. The reliquary was decorated with ribbons bearing the inscription "S. Casimirus Magnus Dux Lithuaniae" and the saint's own words: "Malo mori quam foedari" (It is better to die than to sin).

The Knights of Malta, who fought the Turks, chose Saint Casimir as their patron.

Saint Casimir's extraordinary, appealing traits of character, his pure life and determination "rather to die than to sin" are an impelling force urging youth of all times to take him as their model.

Saint Casimir has been considered the mortal enemy of Moscow since the beginning of the sixteenth century. Lithuanians held him as their greatest protector in their struggle with the Orthodox Russians. When the Russian Czars first overran

Lithuania the public celebration of the feast of Saint Casimir was forbidden and the beautiful church of St. Casimir in Vilnius was converted into a Russian Orthodox temple.

The communists have presently taken over the Cathedral of Vilnius in which the relics of Saint Casimir were enshrined for almost five hundred years. The relics have been removed temporarily to another church in Vilnius.

Lithuanians await the dawning of the day when they can again enjoy complete freedom and the unrestricted right to venerate their Patron publicly. Their silent prayers and hymns go unceasingly forth petitioning the intercession of their good Saint Casimir in their hour of trial. Saint Casimir will not fail them.

"THE MARIAN"

PRAYER TO ST. CASIMIR

Saint Casimir, Patron of Mary's land,
 who did honor the Blessed Virgin with hymns;
 who, while kneeling at night
 at the door of the church,
 did pray for her aid;
 you loved purity so dearly
 that for it you even forsook
 all earthly comforts and honor.
 Our holy Patron, obtain for our land
 the flowers of purity
 that by their sweet smell
 they may draw us to your ways.
 Saint Casimir, unwilling to leave your land,
 yet, when it was in danger,
 you aided our armies.
 With aching hearts, we beg you -
 help our fatherland to rise to noble life.
 help us to return without delay to our land
 consecrated by the blood of martyrs,
 by innocent tears
 and boundless anguish. Amen.

Painting by V. Stancikaitė-Abraitienė.

ŠVENTASIS KAZIMIERAS

SIMAS SUŽIEDĖLIS

Edited by Dr. JACK STUKAS

Šv. Kazimieras ir jo tėvas bei giminė

ŠV. KAZIMIERAS yra kilęs iš Gedimino giminės, kuri garsėjo didžiais žygiais ir žymiais kunigaikščiais.

Šventojo Karalaičio prosenelis buvo didysis Lietuvos kunigaikštis Algirdas, tasai, kuris Lietuvos valstybę išplėtė iki Juodųjų marių ir du kartus buvo apsupęs Maskvą. Algirdas savo kalaviju kapojęs Kremliaus pilies vartus. Istorijoje tik vienas Napoleonas buvo vėl Maskvon įėjęs.

Šventojo Kazimiero senelis buvo Jogaila, didysis Lietuvos kunigaikštis, pirmas užėmęs Lenkijos sostą ir pirmas po karaliaus Mindaugo ėmęs Lietuvą krikštyti.

Jogailos sūnus Kazimieras, taip pat didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius, buvo šv. Kazimiero tėvas. Jisai pasižymėjo dideliu taikumu, bet Lietuva ir Lenkija, kurias kartu valdė, anuomet Europoje buvo pati didžiausia valstybė, o karaliaus giminė — labai plačiai išsišakojusi.

Šv. Kazimieras ir jo motina, broliai ir sesers

Kita plati karališkoji giminė buvo Habsburgų, vokiškos kilmės, kuri per Ispaniją vėliau siekusi net Ameriką. Karalius Kazimieras iš tos giminės buvo vedęs žmoną — vokiečių imperatoriaus Albrechto II dukterį Elzbieta. Ji buvo šv. Kazimiero motina, susilaukusi 6 sūnų ir 6 dukterų; vienuoliką iš jų išaugino.

Šv. Kazimieras buvo antrasis iš eilės sūnus. Už jį vyresnis buvo brolis Vladislovas, tapęs Čekijos, o paskui ir Vengrijos valdovu. Dar du jo broliai — Aleksandras ir Zigmantas — buvo didieji Lietuvos kunigaikščiai ir Lenkijos karaliai, o Albrechtas — tik Lenkijos karalius. Brolis Fridrichas buvo Krokuvos vyskupas ir kardinolas. Šv. Kazimiero seserys buvo nutekėjusios už vokiečių kunigaikščių.

Taigi, visa Šventojo Karalaičio giminė buvo valdoviška, sėdėjusi žemės karalių sostuose, tik jisai vienas dar žemėje glaudėsi prie Dievo sosto ir pasiekė dangiškojo vainiko.

Šv. Kazimiero gyvenimo kelias

Šv. Kazimieras gimė Krokovoje, Lenkijos senam karališkam mieste, prieš 500 metų (1458 spalio 3). Tenai tada gyveno ir valdė jo tėvas karalius Kazimieras ir motina Elzbieta. Karalius Kazimieras kartu valdė ir

Lietuvą. Jaunas būdamas tikrai vieną Lietuvą, o paskui nusikėlė Lenkijon, bet dažnai lankėsi Lietuvoje, gyveno Vilniuje, Trakuose, Ašmenoje, Gardine, Lietuvos Brastoje.

Kartu su tėvu Lietuvon atvykdavo jaunas šv. Kazimieras, joje gyveno ir jos rūpesčiais sielojosi. Paskutines savo gyvenimo dienas tikrai Lietuvoje — Vilniuje ir Gardine — jisai ir praleido, daugiausia melsdamasis ir kitiem gera darydamas. Susirgęs džiova, mirė Gardine (1484 kovo 4), savo motinos Elzbietos slaugomas. Atskubėjo iš Lenkijos ir susigraudinęs tėvas. Šventasis Karalaitis buvo palaidotas Vilniaus katedroje, prie kurios jam paskui pastatyta graži koplyčia.

Šventojo Karalaičio garbinimas greitai išsiskleidė visoje Lietuvoje, Lenkijoje, Vokietijoje, Italijoje ir kituose kraštuose. Šventuoju pripažino popiežius Leonas X (1513-21), o popiežius Klemensas VIII savo 1602 XI 7 raštu sutvarkė ir tai, kas ano popiežiaus dėl mirties nebuvo spėta padaryti ir kitų nepadaryta; būtent, tiksliau nustatė šv. Kazimiero garbinimą ir jo šventes.

Šventumas ir jaunatvė

Šv. Kazimieras ne tuo garsus, kad buvo žymios karališkos giminės, pats buvo ruošiamas būti karalium ir buvo labai uolus tėvo pagelbininkas valstybiniuose reikaluose. Jauną dar vaiką buvo norima padaryti Vengrijos karalium, bet tai nenusisėkė, gal būt ir dėl to, kad Dievo buvo skirta šv. Kazimierui garsėti nežemiška garbe. Jisai yra pagarsėjęs savo šventumu, ypač skautybės dorybe. Net ir per tolimus laikus, per 500 metų, šv. Kazimieras mus pasiekia, kaip malonus kvėpėjimas Dievo sodui nuskintos lelijos. Rodos, angelai būtų ją Rojuje auginę, žemėje sodinę ir skubiai nuraškę, kad pikto šalnos nepakąstų.

Šv. Kazimieras mirė eidamas tik 26 metus. Bet tai yra jau vyro amžius. Istorijoje yra buvę daug jauno amžiaus vyrų — žymių karo vadų, valdovų, politikų, mokslininkų, menininkų, rašytojų, vyrų ir moterų. Iš šventųjų turime dar berniukų ir mergaičių. Galėtume net sakyti, kad jaunas amžius daug palankesnis šventumui pasiekti, nes jaunieji iš prigimties yra apdovanoti didesniu idealizmu. „Tai amžius kilnaus entuziazmo, — sako prancūzas F. A. Vuillermet, — didingų užsimojimų, tolimų siekimų, kada dvasia atsiskleidžia aukšties idealam, širdis — karžygiškiem jausmam, valia — pasiryžimui, kovai ir aukai; tai amžius, kuriame jaučiamas neišvengiamas reikalas žengti pirmyn, veikti, kilti ir aukotis“. Bet tai yra taip pat amžius, kuris puolamas labai stiprių pagundų, viliojančių geismų, neskaisčių minčių, apgaulių džiaugsmų. Reikia labai stiprios dvasios visam tam atsispirti, kad jaunystės jėgos nenuvystų, o išsiskleistų dorybėmis. Katalikų Bažnyčia šventaisiais pripažįsta tikrai už karžygiškąsias dorybes.

Šv. Kazimieras ir jo nežemiška garbė

Šventasis Kazimieras, gyvendamas žemėje, nėra buvęs nei kokias Rojaus gėlė nei angelas. Jisai buvo toks pat jaunuolis, kaip ir jo broliai, draugai, karališkųjų rūmų saugai ir palydovai. Karališkame dvare ir draugu jam buvo daug pagundų neatsispirti vylingiems džiaugsmam, patogumui, prabangai, daryti taip, kaip ir kiti darė, nes jį supo nemaža žmonių, kurie linkę buvo nepaisyti doro gyvenimo. Šv. Kazimiero žodis buvo tvirtas ir aiškus: Ne! Jo gyvenimas buvo suderintas su Dievo įstatymais, ir dėlto mišių maldose apie šv. Kazimierą sakoma: „Tokiam bus amžina garbė, kuris galėjo nusikalsti ir nenusikalto, daryti pikta ir nedarė“. Šventas Kazimieras dažnai mėgo pabrėžti: „Geriau mirti, negu susitepti“. Tie žodžiai yra įrašyti puošniam relikvoriuje šv. Lauryno katedroje Florencijoje, Italijoje.

Šv. Kazimiero karžygiškumas ir yra tas, kad jis vengė susitepti nuodėme. Tai yra daugiau karžygiška, negu grumtis kovos lauke, kuriame daug jaunuolių žūva. Dar daugiau jų žūna savo nesuvaldytuose geismuose. Šv. Kazimieras yra pavyzdžiu, kaip reikia save nugalėti, kad įtiktum Dievui, pas kurį nieko nešvento nenueis.

Šv. Kazimieras ir jo šventumas

Trumpą savo gyvenimo kelią šv. Kazimieras praėjo skaistus, tvirtas, geras ir gailestingas kitiems, didžiai gi negailestingas sau, varginęsis pasninku, asketišku gyvenimu, malda iki apalpimo. Tai buvo jo šventumo kelias. Kitų gali būti ir yra buvęs kitoks, bet visiems šventiesiems yra vienas dalykas bendras — iš savęs padaryta auka Dievui. Tai gali daryti visi ir visose gyvenimo aplinkybėse: vedę ar nevedę, jauni ar seni, paprasti žmonės ar valdovai. Viena tėra visiem žmonėm valdoviška žymė, kai jie patys save suvaldo.

Šv. Kazimieras mus ir traukia tuo, kad jisai daugiau valdė save, negu galėjo valdyti kitus, gimęs būti karalium ir karaliauti ruoštas bei mokytas.

Šv. Kazimieras ir jo garbinimas

Jaunimas pirmiausiai ir nukreipė savo maldas į šv. Kazimierą, sekdamas jo pavyzdžiu ir prašydamas globos. Lietuvoje vienuoliai jėzuitai, turėję daug kolegijų ir Vilniaus akademiją, jaunimą organizavo į šv. Kazimiero būrelius — sodalicijas. Buvo ruošiami šv. Kazimiero vakarai ir minėjimai. Šv. Kazimiero vardas duotas jam pastatytai jėzuitų bažnyčiai Vilniuje ir Lietuvos jėzuitų centrui prie tos bažnyčios. Neapolyje, Italijoje, taip pat buvo susikūręs būrelis šv. Kazimiero garbintojų — sodalių, jaunų riterių. Jie turėjo šv. Kazimiero relikvijų ir koplyčią šv. Jurgio bažnyčioje. Neapolyo miestas laikė šv. Kazimierą kaip ir savu, nes

jo motina buvo Elzbieta Habsburgaitė, o toji karališkoji giminė Neapolį ilgai valdė. Šv. Kazimieras buvo garbinamas ir kitose Italijos vietose.

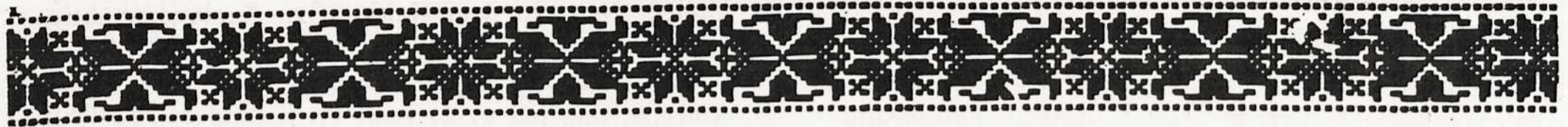
Belgijoje, Mechelno mieste, kur buvo jėzuitų kolegija, taip pat gyvai veikė šv. Kazimiero sodalicija. Susirinkimų kambaryje studentai turėjo didelį šv. Kazimiero paveikslą ir kasdien prie jo telkdažosi susikaupti ir pasimelsti. Turėjo nusiliedinę ir šv. Kazimiero ženklelius. Kai 1692 metais Mechelno miestą pasiekė šv. Kazimiero relikvijos, buvo surengta iškilminga procesija, kuri vaizdavo šv. Kazimiero gyvenimą ir Lietuvos praeitį.

Plačiausiai tačiau šv. Kazimiero garbinimas sklido Lietuvoje, kur jo garbei pastatyta daug bažnyčių, o Amerikoje išeiviai lietuviai šv. Kazimiero bažnyčių ir draugijų skaičiumi pralenkė Lietuvą. Vyčiai kitas lietuvių jaunimo draugijas prašoko, pasirinkdami šv. Kazimierą savo globėju. Bet tai uždeda pareigą savo gyvenimą bent kiek pakylėti į didesnę šventumo laipsnį.

Šventumas ir patriotizmas

Kai šiuos metus vadinsime šv. Kazimiero metais, kurie dar sutampa su Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 40 metų sukaktimi ir su šimtu metų, kai gimė Vincas Kudirka, Lietuvos himno autorius, tai mums bus proga mąstyti, kaip tikėjimas jungiasi su tautybe ir kaip vienas antrąjį padeda išlaikyti. Belgų kardinolas J. D. Mercier yra pabrėžęs: „Kristaus religijoje patriotizmas yra tapęs dėsniu; nėra tobulo krikščionies, kuris nebūtų tobulas patriotas“. Tobulai mylint savąją tautą ir kraštą, galima tapti ir šventu, kaip prancūzų tautos karžygė šv. Joana Arkietė, anglų sudeginta ant laužo dar 27 metais prieš šv. Kazimiero gimimą. Šventąja paskelbta 1920, palaiminta 1909. Skelbdamas palaimintąją pop. Pijus X, pats mūsų dienom paskelbtas šventuoju, norėjo pabrėžti, kaip pasiaukojimas savo tėvynei Dievo vardu žmogų daro šventą.

Mums tokiu šventu karžygiu yra šv. Kazimieras, pasirodęs lietuvių kariam prieš rusus (1518), padėjęs juos nugalėti, ir nuo to laiko rusų nekenčiamas. Nė dabar šv. Kazimiero palaikai Vilniuje neturi ramybės. Iš Vilniaus katedros 1953 metais buvo perkelti į šv. Petro ir Povilo bažnyčią Antakalnyje. Vilniaus katedra ir šv. Kazimiero koplyčia išniekintos. Šv. Kazimierą savo piktu veiksmu užgaudavo ne tik tai caro laikų rusai. Tą patį dar pikčiau daro bolševikai. Tačiau prieš Dievo šventuosius ir Jo galybę veltui kas keltų ranką. Ji bus anksčiau ar vėliau gėdingai nuleista. Lietuviai meldžia šv. Kazimierą užtarimo ir tiki, kad ateis laisvės diena, kai su didelėm iškilimėm šventojo kūnas sugrįš į Vilniaus katedrą, prie kurios durų jis suklypęs melsdavosi ankstų rytą arba vlėu vidunaktį. Reikia tikrai, kad mūsų pačių dvasios neužgultų nakties tamsa, kuri aptemdo kelią į Šventųjų Bendravimą. Ten rasime ir šv. Kazimierą.

"I deem it the greatest honor to serve the unfortunate" . . .

SAINT CASIMIR, "FATHER OF THE POOR"

Edited by
Dr. Algirdas M. Budreckis

Somewhere in the still fastness of a Lithuanian forest a candle burns before a picture of Lithuania's patron saint — Casimir. The white smoke, gently spiraling upward from the flickering flame, wafts heavenward the prayer of a ragged Lithuanian guerilla fighter, of a weary old woman, of a hungry child. It is the prayer of a suffering nation:

"St. Casimir, great worshipper of the Queen of Heaven . . . many times you have shown your special protection of our fatherland, miraculously saving her from the enemy; protect her, we beseech thee, always . . ."

Twice before, at Rozana and on the River Dzwinas the miraculous appearances of this saint from the Baltic, brought victory to the armies of Sigismund II, Grand Duke of Lithuania, in battle against the Russians.

This sainted prince was the son of Casimir IV, Grand Duke of Lithuania and King of Poland, and Elizabeth, Princess of Austria. He was born October 3, 1458. From his early childhood he eagerly gave himself to exercises of piety and penance. He was noted for his humility, chastity, mortification, charity to the poor and exceptional devotion to the Blessed Virgin Mary. One of his favorite hymns was the beautiful tribute to the Blessed Virgin by St. Bernard of Clairvaux: "Omni die dic Mariae mea laudes anima".

Once when he was reproached by friends for lowering himself by doing menial work in the sick room, he replied: "There is nothing better for the greatest rulers of this world than to serve Christ in the person of the poor. Therefore, I deem it the greatest honor to serve the unfortunate." He was called the father of the poor.

St. Casimir remained aloof from the militaristic spirit of his day. When other youths in the spirit of medieval chivalry strove to win fame and honor on the field of battle, Casimir contented himself in the service of the Great King, Christ.

At the age of thirteen, Casimir was offered the throne of Hungary by a discontented Hungarian faction. At the urging of his father he accepted the honor. He was eager

to defend the Cross against the crescent of the Turks then terrorizing Southeastern Europe. However, he soon gave up the throne, returning home dissatisfied. It was evident that he did not desire honors, that the vain allurements of the world meant nothing to him. On giving up the throne he told his father: "All those worldly honors and empty trifles are nothing in comparison to the eternal heavenly honors of the crown that I long to win."

Although he gave up the throne of Hungary, St. Casimir was not a failure as a ruler. His father had instructed him well in public affairs. After his elder brother, Wladislaus, accepted the crown of Bohemia, Casimir became heir apparent to the throne of Lithuania and Poland. In 1479 King Sigismund II made an extended visit to Lithuania. Casimir was placed in charge of Poland and for two years administered the kingdom with great prudence and justice. Saints and money usually have nothing in common, but with Saint Casimir the opposite held true. During the period of his administration he very ably straightened out the state's finances and balanced the budget.

He showed great tact and prudence in relations with the Holy See. Sigismund II had seriously disrupted all relations with the Papacy by imprudently upholding the heretical hussites. St. Casimir managed to undo the damage caused by his father and reestablish friendly relations with the Holy See.

As St. Casimir's life was drawing to a close, he announced the day of his death, which Almighty God had revealed to him. His noble parents hoping to at least prolong his life procured the best medical help of the times. The physicians decided that St. Casimir, if he wished to live, must give up his austerities and marry. But the saint refused to listen to their decision. He explained with all firmness that he would rather die than lose the grace of God. On March 4, 1484, at the age of twenty five, he departed from this life.

Thirty seven years later, this youth, who while yet alive was called a saint, was raised to the glory of the Altar by Pope Adrian VI. Pope Clement VII appointed March 4 as his feast day.

Numerous miracles have been wrought through the intercession of St. Casimir. Hundreds of sick, blind and crippled were cured at the site of his holy remains. A young girl was raised to life again.

Lithuanian people throughout the world have great devotion to this youthful saint. Today candles burn in his honor and a steady stream of prayers pours forth from many hearts seeking one more favor — a miraculous restoration of freedom to suffering Lithuania.

ŠVENTAS KAZIMIERAS LIETUVOS KARALAITIS

KUN. J. KEMEŽIS

Redagavo:

Tėv. A. A. JURGELAITIS, O.P.

Lietuva — Didvyrių Žemė

Lietuvą mes savo tautos himnė vadiname didvyrių žeme. Toliau, išreiškiame troškimus, kad Lietuvos sūnūs bei dukros semtūsi stiprybės iš praeities. Bet gi, kad šių dienų lietuvį praeitis stiprintų, gaivintų ir įkvėptų pasitikėjimo ir ryžto dideliems žygiams, reikia mūsų tautos praeitį pažinti ir pamilti. Gi Tautos praeitį arba istoriją kuria ir jai tekmę į ateitį suteikia jos didvyriai.

Taigi, tas žmogus, kuris gerai pažįsta savo tautos didžiuosius vyrus, žino jų atliktus darbus, įsigilina į jų buvusius troškimus, tas jau žino savo tautos istoriją pažįsta savo tautos praeitį. Jeigu gi pažinę ir ima gyventi tais idealais, tas jau semiasi sau stiprybės iš praeities.

Lietuvių tautos istorijoje tų garbingų ir didžių vyrų netrūko. Jų gyvenimas ir jų garbingi žygiai stebina mus. Mes tais vyrais didžiuojamės. Jiem paminklus statome. Tų vyrų darbuose ieškome įkvėpimo, ieškome stirpybės dabartinėse dienose. Mūsų tautos didvyrių darbai ir jų kilnios asmenybės garsina mūsų tautą visame pasaulyje.

Kiekvienas mūsų tautos didvyris yra mums savotiškai brangus. Kiekvienas mūsų brangios tėvynės istorijoje kitaip spindi, kitaip garbingą savo vardą į ją įrašė.

Šventas Kazimieras — Didvyris

Šiandieną yra švenčiama šv. Kazimiero šventė, taip pat vieno Lietuvos didvyrio. Ne tik mes lietuviai, bet visa bažnyčia visame žemės rutulyje savo maldose ir

liturgijoje daro jo atminimą. Kur tik šiandien buvo laikomos šv. mišios, ten buvo garbinamas šis šventas Lietuvos karalaitis. Tad ir mes šia proga susipažinkime su šv. Kazimiero asmeniu, jo gyvenimu, jį šioje žemėje supusia aplinka. O ypač atkreipkime dėmesį į tai, kas tą didų karalaitį padarė šventu, jį išaukštino ir išėlė į dangišką garbę. Šventasis Kazimieras juk turi būti daugiau mylimas ir garbinamas tos tautos, iš kurios jis yra kilęs, kurio globai pavesta ji yra, ir kurios jaunimas yra įpareigotas eiti to kilnaus šventojo pėdomis.

Lietuvos Globėjas

Bažnyčia, matydama tokį didelį prisirišimą, meilę ir pasitikėjimą lietuvių tautos šventuoju Kazimieru, pavedė jam šią tautą globoti ir pavadino jį Lietuvių tautos globėju. Ypatingai šventojo globai yra pavestas lietuviškasis jaunimas.

Reikia pasakyti, kad bažnyčia, duodama kokiam kraštui ar tautai globėją, išreiškia ne tik norą, kad tas šventasis atstovautų tą kraštą ir melstų malonių pas Dievą, bet taip pat, kad globojamieji imtų pavyzdį iš jo, mokytūsi dorybių ir taip supanašėtų šventumu su globėju. Tai turi ne tik didelę antgamtinę reikšmę, bet nemažą ir pedagoginę.

Taigi kyla klausimas, ar Lietuvos jaunimo širdžiai gali būti artimas šventasis Kazimieras? Ar nėra tarp mūsų jaunimo ir jo globėjo didelio skirtumo? Jis buvo karalaitis, galėjo prabangoj karaliaus pily gyventi. Mūsų gi jaunimas dažnai daug ko stokuoja ir dėl

J. Subačius

Šv. Kazimieras

kasdienės duonos turi visomis jėgomis kovoti. Šventajam Kazimierui buvo siūlomi karališkai sostai, mūsų gi jaunimui į šiaudines pastoges uždrausta sugrižti.

Juk šventuoju nepadaro nei karaliaus vainikas, nei vargšo sermėga. Nė vienas nebuvo pakeltas į šventuosius todėl, kad jis karalius, nė vienas nebuvo iš dangaus išmestas vien dėl to, kad jis vargšas. Šventumą žmogui suteikia žmogaus įgytos ir išugdytos dorybės Dievo malonėse. Taigi ne karalaitį mes turime sekti, bet Lietuvos žemės sūnų, gražiausią bažnyčios žiedą šventąjį Kazimierą. O kaip šventasis, jis yra nuostabus jaunikaitis. O tas jaunimas, kuris nesižavi švento Kazimiero asmeniu, nebrangina tų dorybių, kurios šventą Kazimierą iškelė į Altorių garbę, t.y. širdies nekaltumas, meilė Dievui, — neturi teisės jaunimu vadintis, mažų mažiausia katalikišku krikščionišku jaunimu. Bet reikia su džiaugsmu pripažinti, kad lietuvių tauta šv. Kazimierą visada laikė savo globėju.

Šventas Kazimieras buvo visą laiką Vilniaus lietuviškojo jaunimo pasididžiavimas. Jie laikė jį savu ir visada žinojo, kad švento Kazimiero globoj esantis jaunimas turi būti pavyzdingas, doras ir taurus. Šventojo Kazimiero globai pasidavęs lietuviškas jaunimas, ypač moksleivija, stovėjo visapusiškai daug

aukščiau už valdžios privilegijuotą lenkišką jaunimą. Kad šventasis Kazimieras Lietuvių tautai kaip tautinis didvyris turi labai didelę reikšmę, mes galime matyti ir iš to, kad rusai, kada užėmė Vilnių, tuojau uždraudė švęsti šv. Kazimiero šventę, supravoslavino švento Kazimiero Vardo bažnyčią Vilniuje ir visokiais kitais būdais mėgino šventojo asmenį iš tautos atminties išrauti. O juk rusų tikslai niekada mums nebuvo paslapyje. Jie visą darė, kad palaužtų tautos tiprybę, atimtų iš jaunimo širdžių tyrus idealus ir paverstų visą tautą nužmogintais vergais.

Lietuvos Vienintėlis Šventasis

Minint ir švenčiant mūsų tautos šventojo šventę, galimas dalykas, kils klausimas, kodėl per tiek amžių Lietuva turi tik vieną šventąjį? Juk mūsų katalikiška Lietuva buvo garsi savo krikščioniškomis dorybėmis. Daug jos sūnų žuvę už tikėjimą (pav. Kražių skerdynės, Kenstaičių ir t.t.). Nejaugi mūsų jaunimas negyvena šv. Kazimiero pavyzdžiu, kad nė vienas nesulaukia tos garbės, kuri yra teikiama šv. Kazimierui? Į tai galima atsakyti, kad mes turime ne vieną šventąjį, bet tik vieną bažnyčios paskelbtą, o dar geriau — tik vieną pakeltą į Altorių garbę. Ką tai reiškia, — pasakysite? Kad tas paaiškėtų, leiskite man duoti vieną, gal ir ne visai tobulą, palyginimą iš mūsų pačios aplinkos.

Atsimename visi gerai, kad mūsų sesės lietuvaitės turėdavo pavasarį savo darželyje labai gražių gėlių. Jos tomis gėlėmis papuošdavo bažnyčios altorius ar per Gegužines pamaldas Marijė paveikslą. Kai rinkdavo gėles su puošti altoriams, imdavo gražiausius žiedus, gražiausias gėles. Jeigu jos tai darydavo ir rūpestingiausiai, kas gali tvirtinti, kad altorių papuošus jau jų darželyje neliko puikių gėlių. Taip ir bažnyčia: puošia savo altorius išaugusiomis jos darželyje gėlėmis — tai šventaisiais. Ji renka

Kvedarnos miesto herbas

puikiuosius žiedus, bet niekada netvirtina, kad jis visus puikiuosius žiedus surenka altoriui. Gal labai daug puikiausių žiedų, gražiausių krikščioniško gyvenimo asmenų, lieka nė nepastebėti, tačiau jie visagalio Dievo akyse užsipelno lygiai tokį pat užmokesnį ir patiria lygiai tokią pat amžiną laimę, kaip ir bažnyčios paskelbti šventieji. Todėl tikime, kad mūsų brangi Lietuva pas Dievą turi ne vieną šventąjį savo sūnų, bet labai daug sūnų ir dukterų, kurie gyveno šv. Kazimiero troškimais, kurie mokinos iš švento Kazimiero Dievą ir tėvynę mylėti, kurie yra ir dabar šventu Kazimieru pas Dievą ir meldžia jį, kad mes būtume jų dargų tęsėjais.

Mums gi reikia daug stiprybės ir rūpestingumo, kad išliktume sveiki ir stiprūs, nes Apvaizdos mums yra pavesta dideli darbai. Juk mūsų Tėvynę Lietuvą priešai žudo — apginkime ją, mūsų Tėvynę žaizdose guli — slaugykim ją, mūsų brangi Lietuva marinama — gaivinkime ją. O tai galės geriausiai padaryti žmonės turintieji tyrą ir mylinčią širdį ir švarias nesuteptas rankas. Tie žmonės, kurie panašūs bus šventajam Kazimierui.

Šventasis Kazimieras gimė 1458 m. Krokuvoje. Jo tėvas buvo Lietuvos ir Lenkijos Karalius Kazimieras, Jogailos ir Sofijos Alšėnaitės sūnus. Tą noriu čia pabrėžti, nes daug kas mano, kad šv. Kazimiero gyslomis tekėjo lenkiškas kraujas, nes galvoja, jog šv. Kazimiero senelė buvo Jadvyga, pirmoji Jogailos žmona, kurią Jogaila veddamas abi Lietuvos ir Lenkijos valstybes sujungė nelaimingais unijos ryšiais. Reikia atsiminti, kad Jogaila buvo net keturius kartus vedęs, ir tik ketvirtoji žmona, Sofija Alšėnaitė, tikra lietuvaitė, padovanojo Jogailai du sūnų: Vladislovą ir Kazimierą, šv. Kazimiero tėvą.

Šventojomotina buvo Elžbieta-Habsburgaitė — Austrijos hercogo ir vokiečių imperatoriaus Albrechto II dukra. Ši karališka šeima buvo gana gausi. Dievas pabėrė jai net trylika vaikų, iš kurių išaugo šeši berniukai ir penkios mergaitės. Šv. Kazimieras buvo tretysis sūnus šeimoje. Kazimierui teko tėvo vardas, kas mūsiškai reiškia „taikos nešėją“. Tiko jis šventajam kaip simbolis jo taikaus gyvenimo ir skaistaus taikos karalienės garbintojo. Keturi šv. Kazimiero broliai vėliau valdė Vengrijos, Čekijos, Lenkijos ir Lietuvos sostus. PENKTAS TAPO KARDINOLU IR BUVO Lenkijos ir Lietuvos bažnyčios vyriausias dignitorius. Seserys ištekėjo už vokiečių kunigaikščių, pasiskleisdamos tarp Nemuno ir Dunojaus krantų; tik vienas šventas Kazimieras nepakėlė jokio žemiško vainiko.

Karalaičio motina buvo gera auklėtoja, įtiki savo vaikams ir gana griežta. Todėl reikia manyti ir mūsų Karalaičiui buvo daug įtakos padariusi jo motina, savo realiu tvirtumu, nuoširdumu ir gyvu maldingumu. Tačiau reikia pripažinti, kad jo motina labai norėjo jį matyti kurios nors šalies karalium. Bet jos svajonės ir troškimai neišsipildė, nes karalaitis nenorėjo savo rankose tureti valdovo lazdos, o be to jo

Šv. Kazimieras Viduklės bažnyčioje.

ankstyva mirtis tuos jo troškimus visai palaidojo. Tiesa, vieną kartą, buvo mėginta užimti Vengrijos bei Čekijos sostus ir šventąjį Kazimierą padaryti tų šalių Valdovu, bet nepavyko. Karalaitis tada buvo 13 metų. Taigi vieną kartą neįsodintas į sostą, tvirtai pasiryžo daugiau jau ten nebesėsti.

Šv. Kazimieras Lietuvoje

Mums yra įdomu žinoti, kokie ryšiai rišo jį su Lietuva? Ar šventasis Kazimieras dirbo ir gyveno

Lietuvoje ir ar jis ją mylėjo?

Yra tikra, kad šventasis gyveno Lietuvoje — Vilniuje ir padėjo tėvui bei jį pavadavo valstybės tvarkyme nuo 1479 m. iki 1484 arba 5 metus, t.y. iki savo mirties. Jis mirė vos 26 metus eidamas. Taigi, jis Vilniuje gyvendamas subrendo, praleido pačius gražuosius jaunystės metus. Matyt, Vilnių buvo pamilęs, jeigu buvo jo noras būti palaidotam Vilniuj, nors svetur buvo gimęs ir augeš.

Greit po jo mirties ėmė žmonės

garbinti jį kaip šventąjį ir prašyti per jį Dievą įvairių malonių. Jo garsas ėmė plačiai skliti po pasaulį, tad negalėjo likti nepastebėtas ir bažnyčios. Bažnyčia ištyrusi šventojo gyvenimą pripažino, kad buvo nuostabus karalaitis, kad jo gyvenimas buvo išpuoštas gražiausiomis dorybėmis, todėl 1521 m. paskelbė jį palaimintuoju, kada dar nebuvo praėję nė 40 metų nuo šv. Kazimiero mirties. Šventuoju bažnyčia jį paskelbė 1604 m.

Šventasis Užtarėjas

Mums šv. Kazimieras yra brangus kaip mūsų tautos šventasis, kurį bažnyčia už jo heroiską gyvenimą pakėlė į altorių garbę. Jis savo šventu gyvenimu užsipelnė tokį didų ir garbingą šventojo titulą, prieš kurį visi kiti turėti titulai blanksta, kaip saulės šviesoje žvakės šviesa. Juk jeigu jis nebūtų buvęs karalaitis, bet tik šventasis, lygiai tiek pat būtų pagarbos vertas, lygiai tiek pat būtų pas Dievą tarpe šventųjų džiaugęsis dangiška laime. Tad, palikę grynai žemiškąjį gyvenimą, pasižiūrėkime, kuo šis karalaitis pasižymi kaip šventasis tarp daug šventųjų.

Kiekvienas šventasis yra kuo nors ypatingas. Kiekvienas iš jų kuo nors saviškai didus, kuonors skirtingas nuo kitų šventųjų. Jie yra, tarsi, žvaigždės giedrią naktį. Ant dangaus yra milijonai žvaigždžių ir visos jos ta pačia šviesa šviečia, tačiau nė vienos nėra, kad būtų visai panaši į kitą. Viena atrodo stebuklingai graži, bet žiūrėk šalia jos kita dar gražesnė, viena skaisčiai spindi, bet šalia jos kita dar skaisčiau. O visas žvaigždynas sudaro stebuklingai gražų ir paslaptinę apie Dievo didybę kalbantį nakties dangų.

Kuo mūsų šventas Kazimieras išsiskiria iš daugelio šventųjų? Kuo jis kaip žmogus, kaip asmuo pasižymėjo, kuo jis buvo didus Dievo ir žmonių akyse?

Šventą Kazimierą padarė šventu jo didi ir karšta meilė Dievui. Jis

visa savo prigimtimi nuo pat kūdikystės ilgėjosi ir kito į Dievą taip, kaip pavasario lelijų žiedai nuo purvinos žemės į saulę. Nuolatinis ir kūdikiškas veržimasis prie Dangiškojo Tėvo padėjo jam pereiti per šios žemės gyvenimą su tyra, nuodėmių nesužalota siela. Labai jam tinka jo šventei skirtų mišių žodžiai: „Palaimintas žmogus be dėmės. Kurs galėjo nusikalsti ir nenusikalto, daryti pikta ir nedarė, tokiam bus amžina garbė.

Mums gal bus įdomu sužinoti, kaip švento Kazimiero meilė Dievui pasireiškė jo gyvenime? Kokia forma verždavosi jis savo vidiniu gyvenimu prie Dievo? Juk ne visi žmonės vienu laiku ir vienaip reiškia savo meilę Dievui. Ne vienaip ir Dievas kalba kiekvienam žmogui. Vieni žmonės lengviausiai meldžiasi vienumoje, kiti būryje. Vieni daugiau bėga prie Dievo pasiskųsti kuo nors, kitiems Dievo

reikia, kad galėtų padėkoti. Šventas Kazimieras giliai juto Dievo artumą, visa savo prigimtimi, todėl jis ir nebuvo reikalingas žmonių draugijos.

Taip pat garsus yra jo maldingumas ir meilė Dievo motinai Marijai. Ypač jis mėgdavęs melstis prie sopulingosios Dangaus Karalienės paveikslo. Yra net manoma, kad Marijos Garbei parašytas „Omni die dic Mariae“ Himnas yra šventojo Kazimiero parašytas. Žinoma, patikrinti tai yra sunku, bet kad jo karste šis himnas buvo rastas, tai įrodė jo ypatingą šio gražaus Djevo Motinos garbei sukurto himno pamėgimą. Garsėjo jis ir savo gera ir gailestinga širdimi. Juk dar jis nebuvo bažnyčios šventuoju paskelbtas, o daugybė vilniečių ir tolimesnių vietų gyventojai bėgo prie jo karsto melsti įvairios pagalbos. Daug kas buvo išklaudytas per

šventojo užtarymą. Yra net stebuklų užrašyta iš tų laikų, kada dar nebuvo šventas Kazimieras kanonizuotas, kaip tai: mergaitė atgavo gyvybę, aklas regėjimą, ligoti sveikata. Taip pat, kada rusai kariavo su lietuviais ir lietuvių kariuomenei grėse pavojus pralaimėti, pasirodė ant balto žirgo raitelis ir padėjo Lietuvos kariuomenei persikelti per Dauguvą, sustiprino kariuomenės dvasią taip, kad po to lietuviai rusus nugalėjo. Kitą kartą, 1655 metais, rusai veržėsi į Lietuvą, ir rusų vadas Šermetejevas, stovėjęs netoli Polocko, arklidėmis buvo pavertęs katalikų bažnyčią. Ten jį aplankęs dailus jaunuolis ir įspėjęs nerustinti Dievo. „Jūs esate bausmė manajai tautai už josios nuodėmes“, — sakęs jis, — tačiau ji atgailės ir bus išklaudyta; o jus Dievas taip prispaus, kad nė už Uralo nerasite vietos“. Vėliau buvo suprasta, kad tai turėjo būti šventas Kazimieras.

ŠVENTASIS KAZIMIERAS

*Vidurnakčio tyloj taip skaisčiai spindi žvaigždės.
Karalių miestas miega nuostabiam žiemos sapne.
Tyli ir sniegas. Tik mano žingsniai gatvėm aidi,
Ir dangiškujų aukštumų palaima apgaubia mane.*

*Tada aš suklumpu prie Katedros sunkiųjų durų —
Atsiveria skliautai ir Viešpats kalba su manim.
Ir iš aukštybių angelai nustebe žemėn žiūri,
O širdį mano virpančių Dangus sušildo nuostabia ugnim.*

*Taip gera man dabar ir miela: štai aš kalbu su Visagaliu,
Prašydamas saviems žmonėms ir savo tautai palaimos.
Juk kaip ir Jis, aš pats esu šios šalies karalius,
Ir kaip karaliui angelai man uždeda vainiką ant galvos.*

*Ak, aš neleisiu niekados karališkam vainikui vysti,
Ir nesiliausiu niekada prie Visagalio melstis ir budėt:
O Viešpatie, teateinie į mano šalį Tavo Karalystė,
Tešviečia žemėj amžiais Lietuva, kaip nuostabi šiaurės žvaigždė!*

VINCAS KAZOKAS

(Varpelis)

THE OUTSTRETCHED ARM — A LEGEND OF VILNIUS

(Translated by Algirdas Budreckis)

It occurred in olden times when the masters and sculptors completed the construction and decoration of Vilnius Cathedral. Having aligned the sweeping columns, coordinated the positions of statues of saints and kings, the builder-masters pondered for a long time while staring at the great doors of the Cathedral, at the triangular vault, which displayed an altar and kneeling people. Something was still missing from the beautiful Cathedral entrance.

One pagan holy fires burned here, tended by the vestal Vaidilutės. The smoke from the sacred fires soared high. Later, on this site was erected the first church of Vilnius with slender spire. And now this decorative cathedral, whose naves sheltered the remains of the saintly prince, many statesmen, and kings, was pinned to the ground for all of his great weight: it did not soar.

The building masters pondered for a long time and silently dispersed. Immediately plans were draughted, while sculptors carved three statues in marble. In the center, they were to place the figure of St. Helen holding a cross. They erected a beautiful statue of the saint and gold-plated the cross: after all, the city of Vilnius was rich and devoted to the cross, let the statue glisten during calm sunsets. They also carved the statue of St. Stanislaus. The Cathedral had been consecrated in his name in the days of yore. It was fit and proper, that St. Stanislaus' figure stand on a high pedestal. His hands were cupped in prayer and his eyes were raised to heaven.

And who was the third saint who stood beside the elevated cross? No one doubted that he would be the saint of this city — Saint Casimir. But how was he to be depicted?

The sculptors though hard, later they tread the streets of the city where once the saint had walked and dispensed alms to the poor; they stood at the gates where the saint used to pray at night. They went to the king's palace and to the grave of the saint. And they decided to carve a statue which would depict the saintly prince with outstretched arms above the city. But they had scarcely begun to chisel the marble, when the bishop of Vilnius, a holy and pious man, entered and chided the sculptors: this will not do; let his arms be placed on his breast, and his eyes raised to heaven, so that the city, viewing him, would rise from sin to its Heavenly Father.

The masters toiled while the monks of Vilnius, secluded in their monasteries, fasted. The entire city prayed in the churches unto the deep of night so that the work would succeed superbly.

Finally the sculptors completed their work. The statue was of a beauty beyond this world. The face literally bloomed and was full of sunlight. The three statues were

placed on the roof of the Cathedral with great ceremony. The figures were blessed. The bishop himself praised the masters and showered gifts in abundance upon them.

When the people departed and the evening bells called to prayer, in the distance the saints glanced at one another.

"Dear friend, — spoke St. Stanislaus, — I am overjoyed that we witness the Lord here. I did not know this city, but you resided here. Now we both stand silent here with our desires of the heart for people . . ."

"Oh no! — answered St. Casimir, — I cannot be indifferent to my people. It grieves me, I hear the sighs of this city. I hear that an orphan girl weeps at my coffin. There is no one to comfort her. And here my arms are crossed on my breast . . ."

At this time the little girl left the Cathedral. She had placed flowers and a ring that she had worn on the Saint's tomb. In the square she stopped and looked about. She had heard that a miraculous statue of the Saint had been erected nearby. However, she could not find it anywhere. Suddenly she lifted her eyes up to where the sun shone on the gilt cross. To the right of it she also saw Saint Casimir.

"Oh, how high they have placed you! How could I place this ring at your feet?" fretted the disappointed girl.

On the Saint's shoulder perched a titmouse. It preened its wings with its little beak and quietly observed the city square.

"Oh, if I could be a little bird and always chirp at your feet!" said the little girl. She leaped up and tossed the ring, wishing it to fall by the Saint's feet. But the little ring merely rolled down to the ground. The little girl cried pitifully by the fallen ring. Why is the Saint so high and inaccessible? He makes merry with angels and saints in heaven, while one misses him on earth?

The little girl lifted her tear-filled eyes to the Saint. At this moment the marble arm of Saint Casimir tore away from his breast and stretched out over the little girl's head the way the Saint used to stroke the heads of little orphans in the past. The titmouse chirped with joy and flew away. The Saint's hand remained outstretched.

The little girl smiled, bowed and ran down the street with satisfaction.

"Friend, thou art alive!" — exclaimed St. Stanislaus.

"Yes, the Lord stretched my arm out so that I could bless the city. My heart beats with joy, and I could scarcely contain it with my right hand."

Immediately the entire city saw that their Saint had stretched his arm to them. The people ran up to the Cathedral and prayed. The sculptors also prayed for they recognized his majesty. The old bishop wrote down Saint Casimir's great miracles in tomes.

And ever since, St. Casimir stands on the roof of Vilnius Cathedral, gazing at the Heavenly Father, with one hand on his heart and the other extended to our ancient city, to Vilnius.

ŠVENTAS KAZIMIERAS

Kovo mėn. 4 dieną, lietuvių tauta ir katalikų bažnyčia mini Lietuvos karaliačio Šv. Kazimiero šventę. Ši diena mus nukelia į senosios Lietuvos laikus, kada karaliaus Kazimiero Jogailaičio šeimoje 1458 m. gimė sūnus, pakrikštytas tėvo vardu. Mažojo Kazimiero gyslose, iš tėvo pusės tekėjo gryniasias lietuvių giminės - Kazimiero, Jogailos, Algirdo ir Gedimino - kraujas. Jo motina buvo habsburgaitė. Tai buvo karaliaus Kazimiero trečias vaikas. Keturi jo broliai vėliau sėdo į Vengrijos, Čekijos, Lenkijos ir Lietuvos sostus, o penktasis pasiekė kardinolo garbę. Keturios seserys ištekėjo už vokiečių kunigaikščių. Vienas tik Kazimieras savo galvos nepapuošė jokių žemiškuoju vainiku.

Karaliačio Kazimiero mokytojas, garsusis kronikininkas Jonas Długosza, pripasakojo daug smulkmenų iš Lietuvos ir Lenkijos praeities. Jis galėjo suteikti gausių žinių ir apie valdymo meną. Tačiau Kazimierui daugiausia rūpėjo artimo meilės pamokymai. Kazimiero būde spindėjo užuojauta vargdieniams, paslauga nelaimingiesiems, rūpestis studentais, dosni ranka vienuolynams ir bažnyčioms.

Iš pat mažens Kazimierą buvo stengiamasi įtraukti į politiką. Jo broliui Vladislavui sėdus į Bohemijos sostą, jis liko namie vyriausias sūnus ir sosto įpėdinis. Jis labiau turėjo įsijungti į valstybės administravimą, padėti savo tėvui ir kartais net jį pavaduoti. Kazimieras, su savo tėvu, karaliumi, ne kartą priiminėjo užsienio pasiuntinius, svečius, delegacijas ir patarėjus. Kai kada dalyvaudavo ir seimuose, karaliaus taryboje ir iškilmėse. Taip jis buvo ruošiamas į Lietuvos ir Lenkijos valdovų sostą. Jaunajam Kazimierui rūpėjo rimtis ir tvarka, drausmė namuose ir krašte, teisingumas ir nuosaiku-

mas papročiuose. Reikia dar pažymėti, kad jis, vos trylikos metų buvo nesėkmingai bandomas išdinti į Vengrijos sostą. Bet tuo laiku vis labiau išryškėjo kitas jo būdo bruožas - maldingumas. Nulęs po dienos rūpesčių ir darbų poilsio jis ieškojo maldoje.

Paskutinius savo trumpo gyvenimo metus Kazimieras praleido savo senelių mieste - Lietuvos sostinėje Vilniuje. Ten jis atstovavo savo tėvą karalių ir dirbo valstybės kanceliarijoje. Bet jį traukė kita karalystė - dangiškoji. Jį pažino ir mylėjo vargdieniai ir beturčiai, alkani ir palieję, nukriausti ir apleisti. Jie džiaugėsi Kazimieru, vadino jį vargdienių tėvu ir globėju. Artimo meilė ir užuojauta švietė pro jo karališką rūbą.

Bet deja, dar pačiame jaunystės žydėjime, Kazimiero sveikata vis labiau silpo. Eidamas vos dvidešimt šeštus metus, mirė 1484 metų kovo mėn. 4 dieną. Jo palaikus priglaudė Vilniaus Katedra, prie

kurios buvo pristatyta koplyčia. Praslinkus 37 metams po Kazimiero mirties jis buvo paskelbtas palaimintuoju, o 1602 metais - šventuoju.

Šv. Kazimieras laikomas Lietuvos globėju. Daugelyje Lietuvos bažnyčių didijį altorių puošė Šv. Kazimiero paveikslai. Net tik Lietuvoj, bet ir kituose kraštuose galima rasti šio šventojo paveikslų. Štai Liudviko II-jo pastatytoje Hohenschwangau pilyje, Bavarijoje, sosto salę puošia Švento Kazimiero paveikslas. Šv. Kazimieras nėra jau toks svetimas bavarams. Viena jo sesuo, Jadvyga, buvo ištekėjusi už Bavarijos kunigaikščio į Landshutą. Ši vestuvių šventė net ir dabar prisimenama: kiekvienais metais rengiami specialūs vaidinimai.

Jadvyga, kaip ir kitos Šv. Kazimiero seserys, ištekėjusios į svetimą šalį, sugebėjo išplėsti pagarbą ir kultą savo anksti mirusiam broliui. Taip Bavarijoje ne tik minėtoje Hohenschwangau pilyje,

bet ir kitose senose pilyse ir senose koplyčiose galima rasti lietuvišką vytį ir Šv. Kazimierą.

Lietuviai Šv. Kazimiero globos šaukėsi sunkiose savo valandose, gaisrų, bado ir karų metais. Senosiose knygose, kur aprašomi šventojo stebuklai, minimi bent keli Šv. Kazimiero pasirodymai Lietuvos kariuomenei, kai ji kovojo su rusais. Labiausiai yra žinomas Šv. Kazimiero pasirodymas ties Polocku, prie Dauguvos upės. Polocko miestą lietuviai valdė nuo Mindaugo laikų. Ir štai 1518 metais prie Dauguvos buvo susitelkusi didelė rusų kariuomenė, kuri grėšė Polocko miestui. Miestą ir pilį ginti atskubėjo negausūs lietuvių būriai.

Kad galėtų apgultą pilį išlaisvinti, lietuviai turėjo persikelti per patvinusią Dauguvos upę. Tada ant balto žirgo su baltu apsiaustu pasirodęs jaunikaitis. Jis padrašinęs lietuvius kovoti ir pirmas įjojęs į upę. Tuo būdu lietuviai perėjo upę ir apgynė miestą nuo priešų. Rusų kariuomenė buvo sumušta.

O kai 1654 metais Lietuvon brovėsi Šermetjevo vadovaujama Maskvos kariuomenė, lietuviai šaukėsi Šv. Kazimiero užtarimo. Apie tai liūdija populiarūs senovės giesmės, kurią parašė Šrubauskas. Giesmėje sakoma:

Kazimieras šventas iš dangaus
atėjo,
Kurį žalnieriai ant oro regėjo,

Paskui eidami, maskolių
patrėmė,
Verkiančius žmones iš nevalios
ėmė...

Deja, šiais metais sustiprėjusi antireliginė veikla Lietuvoj palietė ir Šv. Kazimierą. Jo paveikslai išimti iš jo vardo bažnyčių. Panaikinta ir jo karsto koplyčia Vilniaus Katedroje, šventojo palaikai iškelti į Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Antakalnyje, o pati katedra pavesta muziejumi.

Praeitame amžiuje iš lietuviškų giesmynų rusai braukė Šv. Kazimiero giesmes ir naikino pėdsakus, kad jis yra Lietuvos globėjas, o šiandien aziatiški atėjūnai dar žiauresniais būdais tęsia čaristinių rusų pradėtą kovą prieš mūsų šventąjį.

ŠV. KAZIMIERAS LIETUVOS VYČIŲ GLOBĖJAS

Šv. Kazimiero dorybė turi didelę reikšmę "Lietuvos Vyčių" etikai. Mūsų organizacijos stiprybė glūdi vyčio širdyje ir kaip Šv. Kazimieras, jis turi būti dorybės pavyzdys ir jo elgesys visuomet turi liūdyti tokį nusiteikimą. Šv. Kazimiero siekimai yra mūsų organizacijos pagrindas - religijos, laisvės ir garbės dvasia. Drąsa, atsidavimas ir ištikimumas šiems idealams sudaro "Lietuvos Vyčių" dorinį pagrindą ir čia slypi mūsų didingumas, nes ištikimybė garbės ženklas! Laimės paslaptis yra laisvė, o laisvės - drąsa!

Kaip mūsų brangus Šv. Kazimieras, taip ir šaunus vytis nešioja savo krūtinėje gilią Dievo meilę, ir nėra, kas jį gali priversti, daryti ką nors prieš Dievo valią.

Kiekvienas ištikimas lietuvių tautos sūnus šviečia savo patriotizmu ir krikščioniška dvasia - jis visad dega gilia dora ir pasiaukojimu tėvynės labui.

Kaip Lietuvos kariams Polocko mūšyje, ir visais kitais laikais, vi-

sose aplinkybėse, visuose frontuose ir visuose mūšiuose Šventas Kazimieras ves mus į pergalę ir mūsų darbas bei pasiaukojimas bus visad naudingas gimtajam kraštui Amerikai ir mūsų tėvynei Lietuvai!

Šventas Kazimieras - koks gražus pavyzdys jaunimui sekti!

Šventas Kazimierai! Melski už kenčiančią Lietuvą!

Fr. Hirst'as

Reprint from the *Marian*

In Soviet Occupied Lithuania there is . . .

NO PLACE FOR SAINT CASIMIR

F. JOHN MOTEIKIS

Edited by LORETTA STUKAS

There is no place for St. Casimir, patron saint of our people, in the Soviet plans for Lithuania.

A recent news item from behind the Iron Curtain bears out this fact.

The relics of this saint from the Baltic were entombed in a chapel that bears his name in the Cathedral of St. Stanislaus in the city of Vilnius, traditional capitol of Lithuania.

The chapel, a magnificent jewel of baroque art was built in 1620-1630 by Zigmantas III and Vladislavas IV. The Flemish master Pieter Dankers de Rij designed the chapel. Its frescoes were painted by the Italian artists Del Bene and Giacinto Campani. A remarkable gilded pulpit, the work of skilled local artisans, was added in the middle of the 17th century.

Architectural authorities consider the Chapel of St. Casimir as one of the most outstanding monuments of its times. It is a noted example of the remarkable blending of two different styles in the same church.

An interesting historical note: when St. Casimir's coffin was opened in 1830, a grandducal crown was found there. Though history makes no mention of St. Casimir as a reigning monarch, some historians are of the opinion that he was crowned Grand Duke seven days prior to his death.

According to the news item, the relics of the Saint were supposedly transferred from their traditional resting place in the Vilnius Cathedral to the church of St. Peter and Paul in the Antakalnis section of the same city. The Most Reverend Casimir Paltarokas, the only Lithuanian bishop left in the country, supposedly presided over the transferal ceremonies which took place in May of 1953.

One of the Lithuanian Catholic papers in this country carried a picture of the procession.

How much credence can be given this report, however, is a question. It apparently is part of a recent communist campaign to convince the free world that religious freedom exists under their regime.

Taken together with a letter recently published in the Lithuanian communist papers in this country, it casts considerable light on the true religious situation in Lithuania.

Mosaic by A. Valeška

The letter, offered by the Reds as evidence of religious freedom in Lithuania, was purportedly written by the same Bishop Paltarokas.

It states that some 770 odd priests are still performing some ecclesiastical functions in Lithuania and that Bishop Paltarokas himself has taken part in many ceremonies.

However, when we consider that in prewar Lithuania there were about 2,000 priests and that only about 200 of this number are living in exile, the lie is given to the communist claims of religious freedom. What of the 1,000 priests unaccounted for in the letter? What are they doing? What is their fate?

Furthermore, the account of the religious ceremonies performed by the Bishop Paltarokas is couched in such vague and confusing terminology as to cast considerable doubt on the authenticity of the letter. Certainly, the Bishop would know the correct ecclesiastical terminology for the functions he performed.

In the letter no mention is made of any services held in the Cathedral of Vilnius. Coupled with the news of the transferal of St. Casimir's relics, it becomes

increasingly evident that the Cathedral is no longer used for Sacred Services. Hence the necessity for transferring the saint's relics.

Another interesting sidelight into the situation is closely connected with the past relations of Lithuania and Russia.

It seems, that whenever the Russians forced their way into Lithuania, the relics of St. Casimir never had any peace.

History records that the relics of St. Casimir were first moved from Vilnius and hidden in 1655, when a Muscovite army invaded Vilnius and pillaged the city for 17 days.

At the beginning of the eighteenth century the relics of the Saint had to be hidden a second time, when the Swedes and Russians fought many battles on Lithuanian soil.

In the last years of Czarist rule before World War I, the Lithuanians were persecuted for their love of St. Casimir.

And now, under the bolsheviks, there is no place for St. Casimir in his traditional resting place in the Cathedral of Vilnius.

And why this strong Russian antipathy for St. Casimir?

Perhaps it is because St. Casimir represents the deep religious and patriotic spirit of the Lithuanian people. In times of hardship and trial they have always had deep faith in their patron's intercessory powers. They remember that twice before, at Rozana and on the River Dzwina, the miraculous appearance of their heavenly patron brought victory to the armies of Sigismund II, Grand Duke of Lithuania.

Perhaps, too, in their self-centered egoism, the Communists think that they can show their power over God's saints and His Church.

There is no place for St. Casimir under the communist rule, but there will always be room in the hearts of the Lithuanian people for a prayer to their beloved Patron:

"St. Casimir, great worhsipper of the Queen of Heaven . . . many times have you shown your special protection to our fatherland, miraculously saving it from the enemy; protect it, we beseech thee, always . . ."

And that prayer will one day be answered.

ŠVENTO KAZIMIERO KARIUOMENĖ

*Kas ten bilda, kas ten dunda, net žemelė dreba? —
Tai Kazimiero kareiviai keliasi iš grabo.*

*Šventi vyrai iš po Kauno, iš urvų slaptinę
keliasi Velykų naktį, kelias stebuklingai.*

*Šarvai blizga nenešioti, nevertoti skydai
gyvomis sidabro aukso lelijomis žydi.*

*Greitai lekia plieno kulkos, greitai — mintys blavios,
dar greičiau — ugniniai vyčiai, užburti kareivos!*

*Tiltus jiems išgrindžia žvaigždės Nemune sukritę —
kaip iš karstų nesikelti tėviškės lankyti?!*

*Šaukia jie balsais gyvųjų ir verpetais narstos,
lyg norėdami čia likti — nebegrįžti karstuos . . .*

*Tik per šimtą metų kartą, tiktai naktį šventą
tau valia nors trumpą mirksnį draug su jais gyventi.*

*Lietuvos visų bažnyčių jiems varpai tad gaudžia,
užburbėję užpelėję jiems vargonai siaudžia! . . .*

*Kai ta iškilmė aptilsta, raiteliai sujoja
Nemuno ir Neries upių santakon erdviojon.*

*Jučių tarpe pasirodo jaunas karaliūnas —
kieta ašutinė dengia baltąjį jo kūną.*

*Lelija jo rankoj žėri, aureolė tviska.
Kupinas šventos ramybės jis apžvelgia viską.*

*Kaip balandžiai ten apstoja raiteliai jo šaunūs.
Taria jis žodžius slaptuosius, peržegnojęs Kauną:*

*— Vilniuj guli kaulai mano. Vilniuj karstas mano,
mano mintys kaip paukšteliai vis čionai plevena.*

*Po Kaunu urvų slaptųjų pasirinkom rimitį —
nors per šimtą metų kartą mirksniui čia atgimi.*

*Lyg nematomieji kryžiai pakelėj sustoję —
budim tėviškės sargyboj, budim amžinojoj.*

*Mano ginklas nepraliejo mano brolio kraujo,
tat man lemta vadovaut jums, laukti žygio naujo.*

*Daug vargų gyveiji kenčia, daug vaidų patyrė,
dar ne metas stot pagalbon, šviesūs Dievo vyrai.*

*Kai užklups didžiausias vargas, kai aptems jiems saulė,
mes pakilsim — nugalėsime visą pasaulį! —*

Kazys Inčiūra

ŠVENTAS KAZIMIERAS — LIETUVOS GELBĖTOJAS

A. GRAJAUSKAITĖ

Redagavo:

Tėv. A. A. JURGELAITIS, O.P.

1. Šventojo Kapas

Vilniaus Katedroj yra viena be galo graži koplyčia. Aukšti skiautų langai šykščiai apšviečia tamsius sienų marmurus, paveikslus ir rimtas, susikaupusias karalių stovyklas. Tik vienas sidabrinis altorius balzganai spindi, teikdamas koplyčiai daugiau gyvybės ir šviesos. Pačiame altoriaus centre švelniai šypsosi sidabrinė, sidabrinų angelų ir debesų apsupta, skausmo ir nekaltumo Motina — Marija, o po jos kojomis du sparnuoti angelai, kaip auką kelia sidabrinį karstą.

Ši koplyčia išsiskiria iš kitų ne tiek savo grožiu ir puošnumu, kiek anuo sidabrinu karstu, slepiančiu savyje šventąjį kūną, kuris prieš 500 metų nešiojo nuostabią sielą. Tai vienintelio mūsų šventojo — šv. Kazimiero kapas.

2. Šv. Kazimiero lietuviškumas

Kazimieras gimė 1458 metais Krokovoje, to meto Lenkijos sostinėje. Ten pat augo, buvo auklėjamas ir mokomas. Dėl to lenkai, kaip savo karaliaus sūnų, jį ir savinasi, laikydami savo tautos šventuoju. Tačiau lenkiško Kazimieras tik tiek teturėjo, kad Lenkijoje gimė ir augo, gi jo gyslomis netekėjo nei vienas lenkiško kraujo lašas. Jo tėvas ir visi protėviai buvo gryniausie lietuviai, didieji Lietuvos kunigaikščiai. Tik šventojo motina buvo austrė ir prosenelė — rusė. Be to, šventasis paskutinius savo gyvenimo metus praleido Vilniuj, Lietuvą pamilo, sąžiningai jai dirbo ir Gardine mirė. Paskelbus jį šventuo-

ju, jo palaikai buvo perkelti į Vilnių ir iškilmingai patalpinti vienoje Katedros koplyčioje. Jo būdas buvo perdėm lietuviškas. Šventasis jau iš jaunų dienų pasižymėjo dideliu stropumu ir ištverme darbe ir moksle, taikingumu ir santūrumu, gailestingumu vargšams ir nelaimingiesiems. Visur ir visame pasireikšdavo kaip labai tiesaus ir atviro būdo jaunikaitis, kas lenkams yra gana svetima. Ypač charakteringas lietuviškas jo būdo bruožas buvo gilus jautrumas gamtai ir jos grožiui. Sakoma, kad šv. Kazimieras, lygiai kaip ir jo senelis Jogaila, labai mėgęs klausytis laikštingalų suokimo. O Jogaila, būdamas jau 85 metų, vieną vėsią pavasario naktį taip užsiklausė lakštingalų, kad peršalo ir mirė.

Iš viso šv. Kazimieras buvo jautrus viskam, kas gražu, skaistu ir kilnu. Dėl to jis labai mylėjo gražiausią kilnumo ir skaistumo paveikslą — Mariją. Kasdien giedodavo jos garbei giesmes ir išmoktas ir gal paties sukurtas. Daugelis to laiko žmonių jį net Marijos dainiumi vadino.

3. Šventasis gelbsti savo tautą

Tikrai pati Apvaizdos ranka išugdė Lietuvai šventąjį Kazimierą, ir pasiuntė jį pačiu pavojingiausiu tautai metu.

Dvi nelaimės tada Lietuvai grėsė. Viena — sustiprėję ir Lietuvą pradėję užpuldinėti rusai, o antra — iš Vakarų atplaukusi protestantizmo banga, grąsinanti visą Lietuvą užlieti. Ir štai šventasis Kazimieras gina savo tautą iš dangaus.

1518 metais didelė rusų kariuomenė apgulė svarbią Lietuvos pilį Polocką. Atėję jos gelbėti lietuvių pulkai negalėjo persikelti per užtvinusią Dauguvos upę. Stai ga pasirodė baltas raitelis, padrąsino lietuvius ir parodė jiems brastą. Persikėlę per upę lietuviai, narsiai puolė į mūšį ir išblaškė daug skaitlingesnę rusų kariuomenę. Patys kareiviai teigė, kad tas baltasis

raitelis yra buvęs karalaitis Kazimieras. Šis stebuklas įrašytas šventojo kanonizacijos byloj.

Ar nepanašus jis čia į prancūzų tautinę šventąją Johaną d'Arc? Johana, gyva būdama, su kardų rankoje gynė savo tėvynę nuo priešų, gi Kazimieras — stebuklu iš dangaus. Ar nebuvo jie abu Dievo siųsti gelbėti savo tėvynės?

Labai didelės reikšmės lietuviams šv. Kazimieras turėjo ir kovoje su protestantizmu. Vos tik prieš 100 metų apkrikštytoj tautoj, katalikybė tebebuvo silpna. Dėl to protestantizmui plisti buvo labai lengva. Katalikybei gelbėti į Vilnių buvo pakviesti jėzuitai, kurie uoliai ir energingai pradėjo veikti. Be katalikiškų mokyklų steigimo, be viešų religinių ginčų rengimo ir gausių pamokslų, jie rūpinosi, kad stebuklais pagarsėjęs Palaimintasis Kazimieras būtų paskelbtas šventuoju. Šv. Kazimiero mirties diena buvo ne tik pačiame Vilniuje, bet ir visoje Lietuvoje iškilmingiausiai švenčiama. Ši šventė, o taip pat ir šv. Kazimiero karstas, sutraukdavo į Vilnių gausias maldininkų minias, gyvai dalyvaujančias rengiamose iškilmėse ir pamaldose.

Tad ar negalima sakyti, kad per šv. Kazimiero užtarymą ir nuopelnus Dievas bus atstūmęs protestantizmo pavojų ir lietuvių tautą vėl gražinęs Katalikų Bažnyčiai?!

4. Šv. Kazimieras ir šiandieninė mūsų nelaimė

Nuo dviejų nelaimių šv. Kazimieras anais laikais gynė Lietuvą: nuo fizinės rusų ir nuo dvasinės protestantizmo grėsmės. Šiandien gi mus taip pat spaudžia dvi didžiulės nelaimės, didesnės nei tada: fizinė — tų pačių rusų vergija ir dvasinė — žiauraus komunizmo, moderniojo materializmo bei moralinio išsigimimo pavojus. Anais laikais mūsų protėviai šaukėsi šventojo pagalbos ir jis užtarė savo tautą. Dar didesnis reikalas ragina mus į savo šventąjį šauktis šiandieną.

Šventas Kazimieras

KUN. F. B. SERAFINAS

A. ALEKSIS

Andante maestoso

1. Šven - tas Ka - zi - mie - rai, mū su Glo - bė - jau, Škai - stus kai
2. Nuo - dė - mės man pa - dėk re - gėt bai - sy - bę: Pa - bėg - ti

an - ge - las, šven - tas jau - ni - kai - ti, Di - dis Šven - čiau - sios
nuo pro - gų ka - me nu - si - dė - jau. Gun - di - nant iš - melsk

Pa - nos pa - se - kė - jau. Vėsk prie Ma - ri - jos. Dan - gaus le -
tvir - ty - bės do - ry - bę: Gink nuo ža - ban - gų. Vėsk mus

li - jos, O Ka - ra - lai - ti! O Ka - ra - lai - ti!
dan - gų Šven - tas Glo - bė - jau! Šven - tas Glo - bė - jau!

ŠVENTAS KAZIMIERAI

muz. Liudas Stukas
1968 m.

Moderato

Šven - tas Ka - zi - mie - rai, Vy - tau - to ai - ni, Vil - niaus al - to - riuj.
Šven - tas gar - bin - gas. Lie - tu - vos vy - re, jau - ny - stes ko - vą

rit. a tempo

Sos - ta at - ra - dęs švie - siau - sios min - tys. - Ža - dink jos mei - lę mū -
Die - vui pa - sky - ręs. Iš - melsk ma - lo - nes. Už Die - vo tie - są už

rit. a tempo

su šir - dy - je. Ža - dink jos mei - lę mū - su šir - dy - je.
šir - dy - ty - rą. Už Die - vo tie - są už šir - dy - ty - rą.

FAUSTAS
STROLIA

HIMNAS ŠV. KAZIMIERUI

Muz.
VILTENIO, 1984

Moderato

mp Šven-ta-sis Ka-zi-mie-rai, mū-su Glo-bė-iau
tar-ne Ma-ri-jos

mp
Tau šir-dys at-ver-tos tie-tu-vių tau-tos.
Mal-doį kas die-ni-nėi pa-sken-des ne-syk.

mf
Tu Vil-niaus san-gy-boj tiek am-žiu bu-de-iss
Šian dien tu re-gi dan-gu-ico ta Le-li-ia

f
Leisk Lie-tu-val-tis-ros !
Šian dien Tu ir mā-sus mal-du iš-klausyk !

Meno mosso

p
Gar-bė-Tau, o dva-sios ga-liū-ne, gar-bė,

Tempo I

ff
Per am-žius gar-bė!

Mišriam chorui

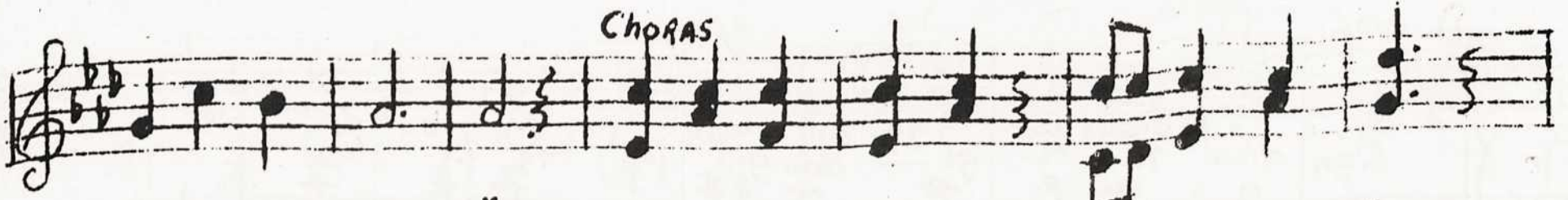
GIESMĖ I. ŠV. KAZIMIERA

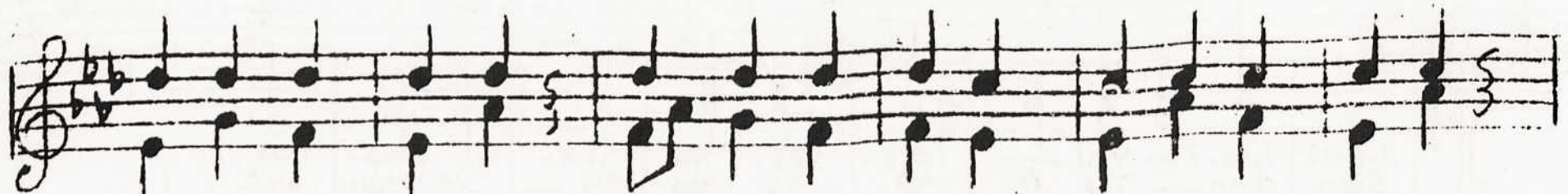
1. O Šven-ta-sis, delko Dievas duo-da ga-ly-bę at-da-ryt
2. Kad Die-vas laimintų mū-sų dar-bus sau-go-tų gin-tų nuo

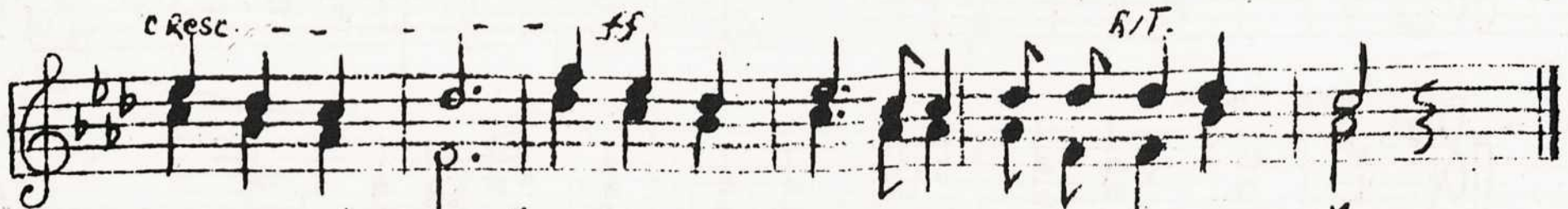
1. sa-vo šir-di, Iš jos iš-lie-ti up-el-ius mei-lės Šven-tas Kaz
2. priešų vi-sų Kad jis iš gir-stų mū-sų troš-ki-mus Šven-tas Kaz

1. -im-ie-rai mel-džiam
2. -im-ie-rai mel-džiam Melsk už mus, Šventas Melsk už mus šiandien

da-bar ir vi-sad kurie ta-ve meldžiam melsk mus varguose

melsk rei-ka-le Šven-tas Kaz-im-erai nu-kal-ti mel-džiam

TAUTOS GLOBĖJUI

Kunigas Stasys Yla

Šventas Kazimierai, amžiais prisimenam
Tave lyg žiburį aukšto dangaus.
Meldi pas Viešpatį, vedi ir kvieti mus
Ilgesiu, nerimu Dievo Žmogaus.

Išskleidei vėliavą švento tikėjimo,
Šenklinai kryžiumi mūsų kelius

Apglobei Lietuvą, audrų vis ličiamą,
Stiprinai, drąsinai brolius savus.

Nūnai maldaujame, švieski iš naujo mum
Audriam gyvenime žvilgsniu drąsiu
Lyg vytiš — riteris, išaugęs švyturiu,
Veski į pergalę ryžtu nauju.

Šventas Kazimierai, amžiais prisimenam
Tavo užtarymą mūsų tautoj.
Melski pas Viešpatį, veski ir kvieski mus
Telktis ir vienytiš laisvės kovoj.

Daily, daily sing to Mary

Omni die dic Mariæ

St. Casimir

Translated by Father Bittleston

Traditional Melody

With spirit

Adapted and Arr. by N. A. M.

1. Dai - ly dai - ly sing to Ma - ry,
2. She is might - y to de - liv - er;
3. Sing my tongue, the Vir - gin's tro - phies,
4. All my sens - es, heart, af - fec - tions,

1. Sing, my soul, her prais - es due;
2. Call her, trust her lov - ing - ly;
3. Who for us our Mak - er bore;
4. Strive to sound her glo - ry forth:

1. All her feasts, her ac - tions wor - ship
2. When the tem - pest rag - es round thee,
3. For the curse of old in - flict - ed,
4. Spread a - broad the sweet mem - o - rials

1. With the hearts de - vo - tion true.
2. She will calm the troub - led sea.
3. Peace and bless - ing to re - store.
4. Of the Vir - gin's price - less worth:

1. Lost in won - d'ring con - tem - pla - tion,
2. Gifts of Heav - en she has giv - en'
3. Sing in songs of praise un - end - ing,
4. Where the voice of mu - sic thrill - ing,

1. Be her maj - es - ty con - fest!
2. No - ble la - dy! to our race:
3. Sing the world's ma - jes - tic Queen.
4. Where the tongue of el - o - quence,

1. Call her Moth - er, call her Vir - gin,
2. She, the Queen, who decks her sub - jects
3. Wea - ry not - nor faint in tell - ing
4. That can ut - ter hymns be - seem - ing

1. Hap - py Moth - er, Vir - gin blest!
2. With the light of God's own grace.
3. All the gifts she gives to men.
4. All her match - less ex - cel - lence?

*****

PRIE ŠV. KAZIMIERO KARSTO KAZYS BRADŪNAS

Aš pirmą kart prie Tavo karsto
O lūpoms žodžio nerandu...
Ten Tau dangus po kojų barsto
Palaimintos šalies žiedų.

Mane čia žemė prisirišo,
Pakirpo man sparnus narve —
Kad ir vėl, kada sugrįšiu,
Kokiais keliais man į Tave?

Gal tų šventųjų kaulų dulkės
Užkris man galvą nejučia,
Ir laime virs dienų kančia?

Gal angelų to balto pulko,
Aukštybėn nešančio Tave,
Sparnai tyliai palies mane...

Nemaža Lietuvos miestų ir miestelių
yra pasirinkę šv. Kazimierą savo herbams

PRAYER VIGIL SAINT CASIMIR AND THE PERSECUTED CHURCH

**OPENING HYMN — “Daily, Daily, Sing to Mary”
(Omni Die Dic Mariae)**

REFLECTION ON THE LIFE OF SAINT CASIMIR

Saint Casimir's love for his Lithuanian people continued after his death. There is a beautiful tale of the saint's appearance, years after his death, to a small force of Lithuanian soldiers. Unable themselves to cross a raging river, when led by Saint Casimir, the Lithuanians were able to rescue their fortification and send the invading Muscovites in retreat. What a contrast to an earthly battle fought by the young prince!

As a boy, Casimir had been sent on an expedition against Hungary to satisfy the ambitions of his royal family. The venture was a failure, and the prince saw the vanity of working for material gain.

The image of Saint Casimir as soldier-saint is an example we all might well follow. Lithuania today faces a danger every bit as great as it did in Casimir's time. There is a war against God being waged every day by the atheist government. But the Lithuanian people, true sons and daughters of Saint Casimir, have not yielded despite forty years of persecution.

They cannot fight alone. If Saint Casimir were living in our midst today, he would surely expect us to stand with our brothers and sisters in their fight for the Faith.

HOMILY I

PSALM 33, 16-22

READING

Ecclesiasticus 2, 1-21

HOMILY II

HYMN — “Šventas Kazimierai”

LITANY

LEADER: Let us join in asking Saint Casimir to intercede for the people of Lithuania, that God may continue to grant them strength and courage in the coming days.

For the bishops of Lithuania, that they may offer the moral leadership so urgently needed in the Church in Lithuania today, we pray to the Lord.

PEOPLE: Lord, Hear our prayer.

LEADER: For the clergy of Lithuania, to whom the souls of the people are entrusted, that they may be worthy defenders and teachers of the Faith, let us pray to the Lord.

PEOPLE: Lord, Hear our prayer.

LEADER: For the parents of Lithuania, who like Saint Casimir, defy the influences which threaten to destroy their faith to lead their children to Christ, we pray to the Lord.

PEOPLE: Lord, Hear our prayer.

LEADER: For the children, who face the daily battle against derision by teachers, classmates and officials, each time they bear public witness to their faith, we pray to the Lord.

PEOPLE: Lord, Hear our prayer.

LEADER: For us, children of Saint Casimir, that we may rededicate ourselves to supporting our brother and sister Catholics in Lithuania today, we pray to the Lord.

PEOPLE: Lord, Hear our prayer.

LEADER:

LET US PRAY

Almighty God, who blessed the Lithuanian people with their patron, Saint Casimir, look with mercy on your children who suffer for love of You. Grant the sons and daughters of Lithuania the grace of perseverance, that they may not fail in the sight of the enemy. Look with love upon your people, and send once again, the inspiration of your saint, Casimir, to lead them to You, through Christ, Our Lord.

PEOPLE: AMEN

COMMUNITY PRAYER

ALL PRAY:

O heavenly Father, You are all-holy.

Make me holy . . . make me truly happy.

Help me; give me the courage to diligently perform all my God-given assignments.

Assist me that I would never quit because of difficulties.

Give me the grace to say “yes” to all Your wishes and to firmly reject all sinful pleasures.

O Blessed Trinity, let me enjoy happiness and peace of soul here on earth — that peace which comes from obeying Your holy will, that contentment which comes from living and growing in Your love.

Finally, give me that blessed joy and peace which comes from eternal union with You in heaven.

BENEDICTION OF THE MOST BLESSED SACRAMENT

(Reprint from 351 Newsletter)

NOVENA ! ŠVENTĄ KAZIMIERĄ

Imprimatur

p/t Romae 1948 XI. 30

† Joseph Skvireckas
Archiepiscopus Kaunensis

(Atspausdinta :Stutgarte, 1949)

Šv Kazimiero giesmė

MANO SIELA, VARDA, MIELA,
Imk Marijos šlovinti;
Jos gerumą ir kilnumą
Pamaldžiausiai garbinti.
Eik, stebėkis ir gėrėkis
Jos danguj iškelimu,
Ir laimingu, stebuklingu
Motinos nekaltumu

Garbink Ją, Nekaltą,
Kad nuo kalčių gelbėtų;
Saukis Josios, iš didžiosios
Nuodėmės kad ištrauktų.
Ji gėrybių, brangenybių
Pagamino švenčiausių;
Per Mariją nun įgyja
Žmonės dovanų gausių

Lūpos šaukit, giesmės plaukit
Dievo Motinai garbiai;
Nes žuvimą, prakeikimą
Ji nustūmė nuostabiai.
Tat maldaukit, nepaliaukit
Jai giedoti nuo širdies,
Ir beribę Jos šventybę
Nuolat garbint lig mirties

Antifona į Šv Kazimierą

ŠVENTASIS KAZIMIERAI, didis dangaus Karalienės Švenčiausios Marijos garbintojau, daug kartų parodęs ypatingą globą mūsų Tėvynei Lietuvai, stebuklingu būdu gindamas ją nuo piktų priešų puolimų, teikis, tave meldžiame, ją globoti visados ir visuose jos reikaluose. Per mūsų Išganytojo nuopelnus ir per užtarymą Gailestingosios Dievo Motinos, išmelski mums iš Viešpaties malonę, kad mūsų Tėvynės sūnų ir dukterų širdyse liepsnotų gyvas tikėjimas ir tarpusavio meilė, jungianti ir Tėvynėje gyvenančius ir svetur išblaškytus mūsų brolius ir seseris, kad mūsų jaunimas suprastų ir pamiltų skaisčiau ir doru gyvenimo grožį, kad Viešpaties tėviškoji Apvaizda visą mūsų tautą vestų Jo įstatymų meilės keliu į taiką, gerovę ir į amžinąją dangaus tėvynę. Per Kristų mūsų Viešpatį. Amen

Šv Kazimiero Litanijs

KYRIE, ELEISON; Kriste, eleison;
Kyrie, eleison
Kristau, išgirsk mus
Kristau, išklausk mus
Tėve iš dangaus, Dieve, pasigailėk mūsų
Sūnau, pasaulio Atpirkėjau, Dieve, pasigailėk mūsų
Šventoji Dvasia, Dieve, pasigailėk mūsų
Šventoji Trejybė, vienas Dieve, pasigailėk mūsų
Šventoji Marija
Šventoji Dievo Gimdytoja
Šventoji Panų Pana
Šventasis Kazimierai, Lietuvos Karalaiti
Šv Kazimierai, angeliško pamaldumo paveiksle
Šv Kazimierai, Dievo mylėtojau
Šv Kazimierai, uolus Dievo namų lankytojau
Šv Kazimierai, Kristaus Švenčiausiame Sakramente garbintojau
Šv Kazimierai, Eklezijos pažiba

Šv Kazimierai, Dievo namuose šviečias žibury
Šv Kazimierai, ištikimas Marijos šlovintojau
Šv Kazimierai, šventų dorybių buveine
Šv Kazimierai, jaunuoliškos skaistybės lelija
Šv Kazimierai, žemiškos garbės atsižadėtojau
Šv Kazimierai, pavyzdy šio pasaulio galiūnams
Šv Kazimierai, atgailos ir savęs išsižadėjimo brangintojau
Šv Kazimierai, kantrybės ir drovumo pavyzdy
Šv Kazimierai, nuolankumo ir meilumo mokytojau
Šv Kazimierai, broliškos meilės žadintojau
Šv Kazimierai, teisingumo veidrody
Šv Kazimierai, gerumo ir dosnumo mokytojau
Šv Kazimierai, ligoniams sveikatos gražintojau
Šv Kazimierai, apsauga pavojuose
Šv Kazimierai, pavargėlių ir našlaičių Tėve

Šv Kazimierai, mirstančiųjų pagalba
Šv Kazimierai, stebuklingas numirėlių atgaivintojau
Šv Kazimierai, šventojo tikėjimo gynėjau ir platintojau
Šv Kazimierai, priešų nugalėtojau
Šv Kazimierai, prislėgtųjų linksmintojau
Šv Kazimierai, didis mūsų Tėvynės Lietuvos Globėjau
Šv Kazimierai, ypatingas katalikiško Lietuvos jaunimo Globėjau ir pavyzdy

Dievo Avinėli, kurs naikini pasaulio nuodėmes, atleisk mums, Viešpatie
Dievo Avinėli, kurs naikini pasaulio nuodėmes, išklausk mus, Viešpatie

Dievo Avinėli, kurs naikini pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų
Melskis už mus, šv. Kazimierai,
Kad būtumėm verti Kristaus pažadų

Melskimės

(1. Malda Šv Kazimiero Šventėje 4 kovo)

Dieve, kurs Šventąjį Kazimierą, gyvenusį tarp karališkų gėrių ir pasaulio vylionių, pastovia dorybe sustiprinai, Tave maldaujame, kad jo užtarymu tavo tarnai nieku laikytų žemiškas gėrybes ir visuomet trokštų amžinųjų. Per Kristų mūsų Viešpatį. Amen

Melskimės

(2 Malda Šv Kazimiero Relikvių Perkėlimo minėjime 27 rugpiučio)

Dieve, kurs Šventąjį Kazimierą, garbingai nugalėjusį šio pasaulio ir kūno viešpatavimą, iš žemiškos ir dangiškąją karalystę perkelti teikeis, duok, maldaujame, kad mes, kurie šiandien jo Perkėlimo minėjimą švenčiame, nelaimėse visuomet jaustumėm jo užtarymą. Per Kristų mūsų Viešpatį. Amen

Švenč Marijos Panos Antifona

TAVO APGYNIMO šaukiamės, šventoji Dievo Gimdytoja, mūsų maldų neatmesk mūsų reikaluose, bet nuo visokio pavojaus mus visados gelbėk, Pana garbingoji ir palaimintoji, mūsų Valdove, mūsų Tarpininke, mūsų Užtartytoja; su savo Sūnumi mus sutaukink, savo Sūnui mus paveski, savo Sūnui mus atiduoki

Melskis už mus, šventoji Dievo Gimdytoja,

Kad būtumėm verti Kristaus pažadų

Melskimės

Meldžiame tave, Viešpatie Dieve, leisk mums, tavo tarnams, visados džiaugtis sielos ir kūno sveikata ir garbingu palaimintosios Marijos, visuomet Pano, užtarymu, iš dabartinių nuliūdimų išsigelbėti ir amžinąją linksmybę gerėtis. Per Kristų mūsų Viešpatį. Amen

melskis už mus

melskis už mus

melskis už mus

+

+

OUR LADY AND ST. CASIMIR

REV. J. PRUNSKIS, J.C.D.

One historian, writing about the prominent personalities of Lithuania, expressed a profound truth concerning that nation: "Truly the Lithuanians are a holy race although their innumerable saints and martyrs are not catalogued, but God in heaven knows them all and that is sufficient for us."

However, at least one Lithuanian saint, St. Casimir, is known throughout the world. He lived and died in the XVth century, yet his cult is widespread among Lithuanians even to this day. One of the most popular names of Lithuanian men and women is Casimir. One of the most numerous and influential communities of Lithuanian sisters is that of St. Casimir. About 20 Lithuanian churches and chapels in America are dedicated to him.

ST. CASIMIR AND MARY

St. Casimir captivated the attention of many painters. One Polish painter represented St. Casimir holding the text of his beloved hymn to the Blessed Virgin, with face uplifted as if singing the praises of the Divine Mother.

The talented Lithuanian painter, Kasiulis, portrays the saint as a suppliant in poor but brightly shining raiment kneeling before the statue of the Blessed Virgin, above whose altar is the Lithuanian emblem, as if the saint were praying to the Divine Mother for his fatherland. He looks so majestic that even the sun peeps through the stained-glass window of the church to see him. His face is so bright that even the eternal light flickering before the altar seems dim.

The director of the theatre of Kaunas, Labuckas, pictured St. Casimir kneeling before our Lady in the room of his castle. He extends his arms to her as if with the intention of taking the Divine Child from His heavenly mother and bringing Him to his nation.

Another Lithuanian painter, Simonis, portrayed St. Casimir praying at the altar of Our Lady of Vilna. The saint, depicted in vivid but simple colors, is in silent meditation at the shrine.

In all these works of art the painters underline the close ties that the soul of the Lithuanian saint had in his devotion to the Blessed Virgin. This is very natural, for Lithuania is known as Terra Mariana, since a very large part of the spiritual life of the Lithuanian nation is dedicated to Mary.

HIS FAVORITE HYMN

T. Watson once wrote: "A true saint is a divine landscape or picture, where all the rare beauties of Christ are portrayed and drawn forth." St. Casimir portrayed

Krosnos Šv. Kazimiero paveikslas.

Pieštas apie 1637 m.

the beauties of Christ by imitating the virtues of the Blessed Virgin.

He spent many days and nights on his knees, praying and meditating either before her picture in his room or before her statue in the church. His favorite hymn was that beautiful song of St. Bernard to the Blessed Virgin "Omni die dic Mariae", which expresses his affection for her:

"Daily, daily sing to Mary,
Sin, my soul her praises due;
All her feasts, her actions worship
With the heart's devotion true.
Lost in wondring contemplation,
Be her majesty confest!
Call her Mother, call her Virgin,
Happy Mother, Virgin blest!"

(translated by Father Bittlestone)

A MAN OF CONVICTIONS

"Some rivers pass through others without mingling with them; just so should a saint pass through this world," says Venning. This was the case with St. Casimir. Even the dangers and temptations of the kingly court did not cause any deviation from his selected path.

He gladly gave up his throne and to his father explained his decision with these memorable words: "All those worldly honors and empty trifles are nothing in comparison to the eternal heavenly crown that I long to win."

H. L. Wayland once said: "A saint is a man of convictions, who has been dead a hundred years, canonized now, but cannonaded while living." The first two parts of this quotation apply to St. Casimir, the third does not, for he was greatly respected by the people for the good he was doing. St. Casimir was prompt to share his food, clothing and other goods with the destitute. He was glad to nurse the infirm.

One courtier had the audacity to remind him that these works were too humble for a prince of royal blood. The saint answered him: "There is nothing better for the greatest rulers of this world than the serving of Christ in the person of the poor; therefore I esteem as the greatest honor to be able to serve the unfortunate."

CHASTE ST. CASIMIR

How true are the words of M. Henry: "The saints are God's jewels, highly esteemed by and dear to Him; they are a royal diadem in His hand." St. Casimir made his greatest sacrifice in imitating the chastity of the Blessed Virgin. He had vowed not to marry. His decision was so firm that even the doctors could not change his mind. They thought (the mistake of medieval medicine) that marriage would alleviate his sickness and save his life.

In answer to their unanimous counsel, the saint replied: "I will never do that. I will not break my promise even to prolong my life, if thereby I lose the grace of God." As the poet Herrick says:

"The tears of saints more sweet by far
Than all the songs of sinners are."

HIS LAST WILL

St. Casimir died of tuberculosis on March 4, 1484. Even his last hours were like a hymn to the Blessed Virgin. He called his priests and monks to his bedside. He thanked them for their counsel and instructions. With them he recited his beloved hymn "Daily, daily sing to Mary," and kissing the cross, with his last breath he said: "My Lord Jesus, I commit my soul to your protection."

His last will was that the text of the hymn of the

St. Casimir's Dream

by Z. Kolba.

Blessed Virgin be included in his coffin. How impressively its last part reflects the guiding light of St. Casimir's devotion to Our Lady:

"All my senses, heart, affections,
Strive to sound her glory forth:
Spread abroad the sweet memorials
Of the Virgin's priceless worth:
Where the voice of music thrilling,
Where the tongue of eloquence,
That can utter hymns beseeching
All her matchless excellence?"

In Rome last year a holy card of St. Casimir was printed with a prayer on the reverse which we repeat with sincerity: "St. Casimir, great worshipper of the Queen of Heaven, most Holy Mary, you have shown your special protection for our fatherland Lithuania many times, miraculously saving her from the enemy, protect her, we beseech Thee, always and in all her necessities."

Edited by
Dr. Algirdas M. Budreckis

ŠV. KAZIMIERAS

Rašo Stasys Yla

Šventieji, kaip ir visos didžiosios asmenybės, priklauso visiems laikams ir visoms tautoms. Tačiau, ir iškilę virš laiko ir erdvės, jie lieka brangūs ypač tiems, iš kurių yra kilę ar su kuriais buvo surišta jų žemiškoji būtis ir veikla.

Mūsų vienintelis šventasis nepaprastai įdomus ir žavus nevisuomet gal buvo užtenkamai įvertintas savo tautoj. Priežastis gal bus ta, kad lig šiol jis laikytas lyg ne mūsų vienų šventuoju, o gal ir dėlto, kad mes kaip tauta esame per nelyg nuosaikūs ir kuklūs, savo simpatijas bet kam nesam įpratę reikšti gaivališku užsidegimu. Juo labiau mes nelinkę pabrėžti ir aukštinti tai, kas sava, kas mūsų savaimė brangu ir miela. Mūsų meilė ir susižavėjimas visuomet buvo tylus — be reklamos ir pasididžiavimo.

Mes juk mylim ir savąjį šventąjį: noriai švenčiam jo šventes, išpuošėm jo drožiniais pakelių kryžius ir koplytėles, jo paveikslais — bažnyčias ir savo namus. Tik perdėtu kuklumu galima paaiškinti tai, kad lig šiol neturėjome tinkamos jo monografijos, nerinkom jo legendų, nekūrėm poezijos tiek, kiek tai tektų laukti.

Mūsų būdo dėka reikia aiškinti ir tą retą tautų gyvenime faktą, kad neturime daugiau oficialiai pripažintų šventųjų, nors tikrumoje jų yra ne mažiau, kaip pas kitus. Jei kas be mūsų pastangų pakeltų į šventuosius, mes tuo didžiutume ir mokėtume juos branginti. Bet patys savo didžiųjų asmenybių nekeliame, nepopuliarinam, nedarom žygių klabinti atitinkamas įstaigas ir aukotis dideliame procesui, kuris vainikuoja pripažinimą. Net pats Kazimieras būtų likęs nepripažintas, jei svetimieji iš dalies nebūtų prie to prisidėję.

Dar viena priežastis, kodėl Kazimiero kultas neapima tautos visumos ir jos gelmių, tai per mažas jo pažinimas.

Trečias šventojo dvasios bruožas — tai didelis valingumas. Būdamas karališko dvaro artumoje, dvaro, kuris nepasižymėjo aukštais papročiais, jis tačiau gyvena, kaip asketas — miega ant grindų, pasninkauja dvi dienas savaitėje, dėvi ašutinę, naktimis eina melstis prie bažnyčios durų. Ir pačiame darbe jis rodo nuostabios disciplinos.

Persidirbimas, jaudinimasis dėl negerovių valstybės ir dvaro gyvenime, nenuilstamas ilgesys dangaus, — palaužia jo fizines galias. Jis suseraga džiova. Paskutiniąsias dienas praleidžia lietuviškajame Gardine ir ten 1484 m. kovo 4 d. miršta, sulaukęs vos 26 metų amžiaus. Jo palaikus prigludžia Vilnius, kuriame jis praleido gražiausius herojinio savo gyvenimo metus.

ŠV. KAZIMIERAS, A. Galdiko paveikslas

Jo asmuo gal ir būtų likęs užmirštas, jei ne Nuncijus Ferrari, skirtas Lietuvai ir Lenkijai, kuris susidomėjo šio švento karalaičio gyvenimu. Tur būt jau tuomet melstasi į jį ir įvyko tie stebuklai, kurie vėliau minimi jo kanonizacijos byloje, būtent — pagijimas vieno aklojo, vieno raišo ir kitų ligonių, o taip pat jo paslaptinas pasirodymas ant balto žirgo lietuvių kovų su rusais metu ties Polocku ir išvedimas į mūsų pergalę. Nuncijus parašo šventojo biografiją, randama ir dabar Bolondistų raštuose, kuri atkreipė dėmesį ne tik Romos, bet ir įvairių pasaulio kraštų. Susidomėjimas šiuo jaunikaičiu išeina už Lietuvos ir Lenkijos ribų. Jo kultas ima reikštis Neapolio karalijoje, Bavarijoje, Olandijoje, Portugalijoje.

1521 m. Kazimieras paskelbtas palaimintuoju, o 1603 m. popiežiaus Leono X — šventuoju ir Lietuvos patronu. Reta bažnyčių, net šeimų, kuriose nebūtų jo paveikslas. Liaudies legendose, liaudies menininkų drožiniuose jis yra toks turtingas, kaip reta kuris šventasis. Draugijos, vienuolynai, nekalbant apie pavienius asmenis, puošiasi jo vardu.

1943 — sukaktuviniaisiais metais Šventojo vardą užsimota įamžinti, kaip niekad jo niekas nėra daręs ligi šiol. Valstybės teatre turėjo įvykti literatūrinė-muzikalinė akademija su specialia meno paroda. Rašytojai ruošė iš Kazimiero gyvenimo noveles ir poeziją, muzikai kūrė giesmes ir kantatas, o dalininkai dirbo keliolika kazimierinių darbų. Okupantas tačiau nenorėjo, kad tauta pagerbtų savo šventąjį ir nei Teatre, nei vėliau, gen. Nagiui prašant, Vyt. D. Muziejuje neleido daryti Akto. Dalininkai savo darbus įjungė į bendrąją parodą, rašytojai ruošėsi slapta išleisti specialų almanachą, kuriame turėjo dalyvauti apie 30 rašytojų, meno istorikai kartu su dailininkais — Kazimiero meno monografija ir istorija — sudėtinė Kazimiero biografija. Visame krašte tačiau praėjo mažesni minėjimai-šventės ir Kauno Akrivyskupas išleido specialų ganytojišką laišką. Tokio užsidegimo ypač iš mūsų menininkų pusės, mūsų kultūros istorijoje tur būt niekad nėra buvę, ypač tokia visuotina forma. Tai buvo kazimierinis sąjūdis, kuris turėjo sukurti nemirštamą paminklą mūsų vieninteliam — mylimam Šventajam. Deja, audra, kuri tą patį pavasarį iškilo — areštai, universiteto uždarymas ir kitos priespaudos, nebeleido visai tai kūrybai pasirodyti viešumoj. Tačiau ir dabar yra žmonių iš tų pačių menininkų, kurie tebegyvena užsidegimu ir žavėsiu mūsų šventajam ir ne vienas per tą laiką yra sukūręs ką nors naujo jo garbei.

Kodėl kaip tik šiose sąlygose mūsų visų akys krypta į Kazimierą? Kaip Nepriklausomybės gimimo išvakarėse buvo gyva legenda, kad Kazimiero kariuomenė laukia Kauno požemiuose išeiti ir išlaisvinti mūsų kraštą nuo priešų, taip dabar mes tikim, jog jo vardu mūsų kariai laimės tėvynės kovą. Simbolinė yra Polocko stebuklo reikšmė šiems laikams. Baisus potvynis išsiliejęs, kaip tada Dauguvos upė. Lietuvos miestai ir visas kraštas užpultas kaip tada Lietuvos pilis. Mūsų vyrai bejėgiai per tą potvynį permesti savo jėgas. Ir baltasis raitelis turi vėl pasirodyti, pamoti ranka ir pirmasis mestis į bangas, perplaukti jas, kad iš paskos, to žygio užburti, mestųsi visi ir . . . išlaisvintų, kas pavergta. Stebuklas buvo mūsų pirmasis Nepriklausomybės apgynimas, stebuklo reikia ir dabar mūsų nelygioms kovoms paremti, ir mes tikim, kad šventasis išmels mums jį ir pats stas su mumis į teisingą kovą.

HEROJINĖ KAZIMIERO ASMENYBĖ

Keistų prieštaravimų yra žmogaus gyvenime. Elgeta nori būti karlium, o karalius — paprastu elgeta. Karalių rūmuos išauga gilios pikto šaknys, bet tuose pačiuose

rūmuose gimsta ir šventieji. Kaip švyturiai virš pilkos žemės, išsišauna jie iš savo aplinkos, išsišauna asmenine kančia, kuri išsilieja lyrikų skundu, mistikų maldom, asketų atgailom.

Kasdieniškį, normalūs laikai nepažįsta ir nesupranta tokių asmenybių, nes jie nepažįsta pranašų ir netiki stebuklais. Tik sukrėtimu, tik herojinių kovų metais, kada žmonės atsiskleidžia šimtamečius kalendorius, Matildos knygas, užsiima nepaprastų reiškinų tyrinėjimais, kada gyvenamama mistinėj ekstazėj ir vadovaujama nepalaužiamu tikėjimu, — tokiais tatau nepaprastais laikais pasidarė įdomios nepaprastos ir nekasdieniškos asmenybės.

Mistika, nepalaužiamas tikėjimas, herojinis ryžtas yra tos ypatingos žymės, kurios lydi ir mūsų gyvenamąjį metą. Ir šio meto vadai nėra vadinami realūs politikai, o svajotojai, per toli žiūrį, magiškos jėgos ir fanatiško tikėjimo!

Normalūs laikai, pasak Peter Lippert, težino išpažinęs, tuo tarpu herojinis metas — panašus į kankinius. Ir mūsų laikai yra pažymėti kankinyse — religine ir tautine, — auka ir kryžium.

Net šių laikų literatūra domisi ne tiek kasdieniška buitimi, ir poezija — ne žemės smilgos ir vabalėlio laimingu gyvenimu. Ne iš knygų, bet iš skausmo kyla žodžiai, Dievo žaibui lygus (Jurgis Baltrušaitis). Herojinė lyrika, herojinė drama pirmąją prieš buities romaną, prieš gamtos poeziją. Užmiršti ramiais laikais ir įprastinėse sąlygose tautų dainiai, kaip mūsų Maironis, herojiniais laikais vėl prisikelia. Ir ties tautos kankinių kapais, ir ties nežinomųjų karių paminklais renkasi šimtatūkstantinės minios ir gieda jiems garbės himnus.

Tragiškas — daugeliu atžvilgių tokių laikų veidas, bet kartu ir didingas. Gero ir blogo pasireiškimo laipsnis šiais laikais yra daug platesnis. Gerumas eina iki šventumo ir blogumas iki šėtoniškumo. Šventieji ir banditai lenktyniuoja kiekvienas savo kelyje. Bet ir tie patys banditai, išsėmę savo saiką, šiuo metu greičiau užsideda ašutinę. Atgaila tokiais laikais labiau pajudina žmonių širdis.

Tokiais laikais domina žmones ne tik didžiųjų karo šnipų ir kriminalistų, bet ir asketų, mistikų, pranašų, kankinių gyvenimas.

Šioj mūsų laikų aplinkoje yra suprantamas ir tas mūsų tautoj prieš keturis metus prasidėjęs susidomėjimas vienintele savo rūšies herojine asmenybe — šventuoju Kazimieru. Nesakysim, kad tai būtų eję tikai iš paprasto apsimetimo pamaldumu. Kaip mūsų tautos nedraugai šioje asmenybėje įžiūrėjo daugiau nei paprastą niekam nepavojingą religinį didvyrį, taip ir mes patys jautėme šio šventojo asmenyje esant ir tautinį didvyrį.

Būdingas šiuo atžvilgiu buvo vienoj Kauno gimnazijoje šv. Kazimiero sugretinimas su didžiuoju Vytautu. Du dailininkai padarė du paveikslus — vieno visoj kunigaikščio didybėj, su kardu rankoj, ir antro —

sėdinčio išminties soste ir laikančio rankoj atskleistą knygą. Šie du paveikslai buvo iškilmingai priimti naujoje Šančių gimnazijos salėje, dalyvaujant tūkstantinei besimokančio jaunimo masei. Prieš jaunimo akis — sakytume, prieš jaunosios Lietuvos akis — pastatyti du pavyzdžiai — Dux Magnus ir Princeps Sactitatis, valstybininkas ir karys ir valstybininkas asketas, senelis ir anūkas.

Jiedu nepalyginami, žiūrint pirmu požiūriu, ir vis dėlto labai panašūs, pas vieną tie bruožai pasireiškė viena forma, pas kitą — kita.

Nors Kazimeras neturėjo galimybės pastoviai save pareikšti Lietuvoje, tačiau ir tas neilgas palygint jo darbas vedant tėvo raštinę Vilniuje, parodė didelį jo rūpestį Lietuvos valstybės reikalais ir kartu retą valstybinę išmintį. Įdomi šventojo pažiūra į Lietuvos rytų politikos dalykus, kurie tada buvo labai jautrūs, Lietuvos pravoslavai Maskvos įtakoje ruošė sukilimą, kurio tikslas buvo išžudyti Gediminaičių dinastiją ir pakeisti Lietuvos politiką Maskvos naudai. Karalius Kazimieras tai susekęs, kruvinom priemonėm likvidavo pavojų. Tas skaudžiai paliečia šventojo karalaičio dvasią, ir jis atsistoja prieš savo tėvą, siūlydamas kitą kelią sulaikyti Maskvos įtaką, kelią kuris kitu būdu apsaugotų Lietuvą nuo panašaus pavojaus ir kartu nuo kraujo aukų. Jis siūlė išleisti įsakymą, kuriuo visiems laikams būtų išspręstas Maskvos įtakos klausimas, uždraudžiant plėstis pravoslavijai. Šią dramatišką sūnaus kovą su tėvu pavaizduoja mūsų rašytojas Jurgis Jankus savo novelėje „Didysis antspaudas.“

Šiuo atžvilgiu šventojo pažiūra sutampa su Vytauto. Ir šis valdovas, įvesdamas Lietuvoj vakarų krikščionybę, siekė be kitko to paties — sulaikyti rytų įtaką Lietuvoj. Ir jo, kartu su Jogaila, išleistieji įstatymai, suvaržė pravoslavų didikų įsigalėjimą.

Vytautas ir Kazimieras yra artimi ir kitais bruožais. Vytauto santurumas asmeniniame gyvenime, pas Kazimierą išauga iki didvyriško asketo — šventojo dorybės. Vytautas nevartoja svaigalų, nemėgsta pramogų, nežino palaidumo. Jo šeimyninis ir dvaro gyvenimas, yra be šešėlio dėmės. Kazimieras gyvena kitoj aplinkoj. Lenkiškųjų karaliaus dvarų tradicijos buvo paliestos moralinio vėžio. Ir vis dėlto tas lepus ir palaidus dvaras jaučia karalaičio vidaus jėgą. Niekas jo akivaizdoje nedrįsta ištarti biauraus žodžio. Jo akių žvilgsnis varžė poelgių laisvumą. Jo valios jėgai paklūsta administracijos aparatas ir pagal jo nurodymus vykdo, jam esant tėvo vietininku, socialines ir moralines reformas visame krašte. Ne be reikalo biografai vaizduoja jį stipraus žvilgsnio, kietai suspaustų lūpų, aukštos kaktos, stačios — kiek kumpos nosies, žodžiu, išmintingo ir valingo veido bruožų.

Kazimieras buvo iš tų, kurie žino, ko siekia. Nei garbė, nei dinastiniai išrokavimai nenukreipia jo nuo savo tikslo. Jis atsisako teisių į vengrų sostą, į kurią iš motinos

pusės turėjo pagrindą. Teisinga ir jautri jo prigimtis purtėsi kraujo ir skriaudos savai valstybei, kuri, grynai dinastinių interesų kovoj, būtų turėjusi pakelti daug aukų. Paniekinęs karališką didybę, sakytume, nusviedęs po kojų karališką vainiką, jis savo valios jėgas įtempia kitoje gyvenimo srityje.

Pareigos ir darbo meilė pasireiškė jam jau mokykloj. Jis uoliausias iš visų šešių brolių ir penketos seserų. Tėvas, kad ir pats nebūdamas aukšto išsilavinimo, o savo vaikams jo nešykšti. Ir geresniam tų laikų mokytojui istorikui Dlogusui, Krokuvos kanauninkui, o paskui Kalimakui, jis patiki šį sunkų darbą, įsakydamas „spausti vaikus, o jei reikia ir rykštę panaudoti.“ Ir mokytojai su nuostaba pripažįsta, kad Kazimierui ne tik rykštės, bet ir žodžio nereikėjo pavartoti. Jis pačius mokytojus stebino savo darbštumu ir jauna išmintimi.

Ir paskui, kai Kazimieras baigs mokyklą, kai niekas nebeseks jo studijų jis nesiskirs su knyga, ieškos išminties storuose klasikų ir šventųjų raštuose. Neramus jo protas eis dar toliau, ieškos ryšio su pačiu išminties šaltiniu. Dievo artumos ilgesys jį svaigins iki ekstazės. Ties Vilniaus katedros durimis jis bus rastas iš nakties užmigęs ir taip išduos tik jam vienam žinoma naktų budėjimą, kada niekam nekludant gali susitikti du karaliai, kaip Čiurlionio Rexų Pasakoj. Vienas italo pieštas paveikslas (jo kopija turi mūsų V. D. Muziejus) vaizduoja šią didingą sceną, panašiai kaip mūsų rašytojas Paulius Jurkus vienoj savo novelių.

Ekstazėj pakęsti gali tik lyriškos prigimties žmonės. Kazimieras — lyriškos sielos jaunuolis — jis žavisi muzika, ypač bažnytine, rašo himnus, su pamėgimu skaito mistikus ir didžiuosius lyrikus, ypač religinius. Ir amžinasis moters grožis Marijos asmenyje jį užburia. Jis pasidaro Marijos poetas, ir jam priskiriama giesmė „Mano siela, tark kasdieną garbę skaisčiai Motinai“ įeina į mūsų giesmyną. Taip brangi ji bus šventajam, kad jis, mirdamas, paprašys ją įdėti į karstą. Vienas lenkų dailininkas vaizduos šį Marijos poetą, laikantį rankoj giesmės tekstą ir pakeltu veidu, tarsi giedantį Josios garbei.

Ir šiuo atžvilgiu Kazimieras tik paryškina savo senelį. Kaip nesistengtume Vytautą vaizduoti realiu politiku, jis vis dėlto buvo ir mistikas. Marija ir jo gyvenime yra, sakytume, silpnasis punktas. Jai jis sudeda apžadus sunkiaisiais valstybei momentais, su Jos šventėmis susija savo laimėjimų į žygių dienas, Jos paveikslą vežiojasi su savim į karo žygius, paveikslą, kuris ir dabar kabo Vilniaus katedroj palei taką, vedantį iš zakristijos į Kazimiero koplyčią.

Kazimieras, kaip asketas ir lyrikas, visada žavės meno pasaulio žmones. 17-19-tas šimtmetis paliks mums nemaža kazimierinių griavūrų, tapybinių, kūrinių, architektūros paminklų, liaudies skulptūrų ir raižinių, net literatūros dalykų. Ir mūsų pastarųjų metų menas yra įnešęs didelį savo įnašą. Kazimieras įeina į mūsų literatūrą

jam skirtomis novelėmis ir poezija ir į naująją mūsų daile keliolika naujų darbų.

Šv. Kazimieras turi kaž kokios užbūriantios galios. Užtenka iš arčiau jį pažinti, kaip nejučiomis pasidarai jo gerbėjas. Šita užbūriantioji jo galia išvedė ir į platųjį pasaulį, net į šventojo garbę. Nuncijus Ferrari, išgirdęs šiltų kalbų apie jį, pats pradeda studijuoti jo gyvenimą. Susižavi juo, pamilsta, parašo biografiją, kanonizacijos bylą parengia. Ir jei ne jis, neturėtume nei tų, palygint, šykščių žinių, kurias dabar apie jį turime.

To paties Ferrari dėka, italuose Kazimieras pasidaro nemažiau populiarus, kaip pas mus. Neapolyje įsikuria jo vardo jaunimo brolija. Iš italų ar mūsų jo garbė pasilieka pas bavarus, olandus, portugalus. O pas mus! Pas mus jis buvo gyvas liaudies legenduose, bažnyčių altoriuose, kaimo gričių ir koplytelių „galerijose.“ Legendų yra labai įdomių, surištų su Vilniumi ir Kaunu, tik gaila — neužrašytų ir mūsų laikams mažai bežinomų. Viena tokia legenda — „Kazimiero kariuomenė Kauno požemiuose“ yra atkūręs poetas Kazys Inčiūra.

Kariuomenė! Ką bendra jis turi su ja? Gyvas būdamas nevadovavo jokiam karo žygiui, o miręs? . . . Štai Polocko pilies išlaisvinimo istorija! Nepakartosime visų jos aplinkybių, užrašytų šventojo kanonizacijos byloje. 16-to šimtmečio pirmojo pusėj lietuviai ėjo šios pilies ginti. Dauguva buvo patvinusi ir niekaip nebuvo galima per ją persikelti. Maskvos kariuomenė, apsupusi pilį, pasistatė palapines ir sukūrė laužus. Ji rami, matydama natūralią kliūtį, ginančia ją nuo lietuvių. Bet štai pasirodo paslaptingas baltas raitelis, pasuka į Dauguvos srovę ir moja sekti juo. Padrąsinti šio žygio, metasi į vandenį ir raitoji lietuvių kariuomenė. Kai priešas, netikėtai užkluptas, išsisklaidė ir pilis buvo išgelbėta, pradėta tyrinėti, kas gi tas paslaptingasis raitelis. Niekur jo nerasta ir niekas jo daugiau nėra matęs. Visų įsitikinimas buvo vienas — tai būta Šv. Kazimiero! Šį įvykį ir įsitikinimą paliūdią po priesaika žygio vadai ir dalyviai.

Bolondistų rinkiniuose yra užrašyta kitas liūdijimas iš 17 amžiaus. Kazimieras, kaip žavus jaunikaitis, pasirodęs ties Polocku rusų karo vadui Sermetejevui, ruošusiam žygį prieš Lietuvą, ir įspėjęs: „Jūs esate baismė manajai tautai už josios nuodėmes, tačiau ji atgailos ir bus išklaudyta, o jus Dievas taip prispaus, kad nė už Volgos nerasite išsigelbėjimo.“

Vadinamieji normalūs laikai vadins tai legendomis, tuo tarpu herojiniai — įžiūrės juose stebuklą, žavėsis juo ir guosis tais atvejais, kai iš rytų pusės grasys nelygių jėgų grėsmė.

Baltasis raitelis! kaip apokalipsės knygoje nešas rankoj sprendimu kilpinį ir kaip nugalėtojas dėvįs vainiką — toks herojiniam laikams atrodys Kazimieras kovoj su rytų banga. Ir šalia Vytauto kojų ženklė baltojo vyčio, daug kas matys jį — šventąjį baltam žirge vedantį tą pačią kovą aukštybių parama. Tai, ką senelis pasėjo ir puoselėjo — Lietuvos didybę ir laisvę, anūkas gins gyvas

būdamas ir miręs. Taip jis pasidarys šventuoju Lietuvos globėju anksčiau, negu oficialiai Bažnyčia jį tokiu pripažins.

Kazimieras ir Vytautas yra dvi herojinas asmenybės, abi kovojančios ir tvirtai tikinčios į pergalę, abi šitoj kovoj žūstančios tragiškai, bet garbingai — viena už valstybės vainiką, antra už jos šventumo aureolę, abi pagaliau sugulančios šalia viena antros toj pačioj Lietuvos širdy — Vilniuje, toj pačioj šventovėj.

VYTAUTAS IR KAZIMIERAS

Yra tautų, kurios turėjo didžiųjų valdovų ir kartu didžiųjų šventųjų. Tautinis herojizmas neretai susijungia tuose pačiuose asmenyse su religiniu heroizmu. Mūsų atveju tautinio heroizmo idealą atstovauja Vytautas, o religinį — šv. Kazimieras. Vytautas per arti stovėjo pagoniškųjų tradicijų ir tai jam kliudė išaugti į religinę asmenybę, nors jis buvo religingas, net gi pamaldus. Tik trečioji krikščioniškoji karta duoda mums šventąjį Kazimiero asmenyje.

Šitos dvi asmenybės yra surištos ne tik artima kraujo giminyse, bet ir dvasine. Abi jos apdovanotos nepaprastom prigimtinėm dovanom — reta išmintim, dideliu valingumu ir jautria siela.

Vytautas mums gerai pažįstamas, kaip politinis genijus, pasaulinio masto valdovas, sukūręs pačiose sunkiausiose sąlygose valstybę, didžiausią tų laikų Europoje. Sukūrė jis ją ne vien savo ginklo jėga, bet dideliu diplomatinium sumanumu, ir valdė ne priespauda, bet savo išmintim, pagerbdamas kiekvienos srities savivaldines teises, tautinius ir religinius papročius.

Kazimierą, kaip valstybininką, pažįstame per mažai. Per trumpas buvo jo amžius, kad giliau būtų įsibrėžęs mūsų istorijoj. O tačiau ir jis turėjo atsakingų valstybinių pareigų — tvarkė krašto finansus, vedė Lietuvos kanceliariją Vilniuje, buvo tėvo karaliaus patarėjų tarpe. Ir visame šiame darbe jis reikėsi, kaip retai išmintingas ir daug žadantis valstybininkas. Ne tik valdininkai, bet net pats karalius nusilenkia jo sprendimams. Ne patirtis, ne ilgametė praktika painiuose valstybės reikaluose, bet paveldėtas gediminaičių valstybinis talentas, pagilintas dieviško įkvėpimo, leido palygint jauname jo amžiuje pasireikšti šiai išminčiai. Nenuostabu tat, kad Lietuvos didikai matydami jaunojo karalaičio gabumus, ryžosi net prieš karaliaus valią, paskelbti jį Didž. Lietuvos Kunigaikščiu. Jei Apvaizda nebūtų jam skyrusi kito kelio, jis būtų palikęs gilius pėdsakus mūsų istorijoje ir visai kitas formas gal būtų įgijusi mūsų valstybės raida.

Vytauto valia pasirodo dinaminiuose ir kietuose jo karo žygiuose, o taip pat atkakloj diplomatinėj kovoj. Jis, kaip koks skrajojantis karys, kaujasi čia su totoriais, čia su ordinu, čia su Maksva. Jis visą savo amžių praleidžia karo lauke, dalindamasis visais vargais su eiliniu kariu. Kaip ir mes nūnai, jis patyrė ištremties ir

kalinio dalią, bet nepalūžo ir nepametė ryžto veikti savo tautos ir valstybės labui. Jis užsimoja sulaužyti ne tik fizinį savo priešų atsparumą, bet ir moralinį — stoja teisingos bylos tęsti prieš ordiną, susirašinėja su Europos valdovais, siunčia žemaičius į Konstančą ginti valstybės ir Bažnyčios reikalų tuometiniame tautų suvažiavime. Jis ryžtasi suvienyti rytų ir vakarų Bažnyčias, o savo tautoj sukurti vienalytį bažnytinės organizacijos vienetą. Tiesa, ne visi jo valios žygiai realizuojasi, bet ne į tai mes žiūrime ir ne tai mename, kai kalbam apie šį vyrą. Mes žavimės pačiu jo valios ryžtu, pačiom negirdėtom pastangom.

Kazimieras savo valios jėgą parodo ne kaip karys, bet kaip asketas. Ryžtingumas tas pats, tik kitoj plotmėj pasireiškęs. Prieš visas kliūtis, kaip ir Vytautas, jis nepaboją, siekdamas to, kas jam rodėsi yra asmeninis ir valstybinis jo idealas, būtent — kad valdovai būtų idealūs žmonės ir krikščionys, išaugę iš tiesos ir teisingumo, meilės ir patarnavimo valdomiesiems ir kraštui. Ir jis kuria savyje tobulą krikščionį — kova su savimi, nemažiau kieta, kaip ir kova su išorės priešais . . . Jis, karalaitis, naktį apleidžia savo pukinį guolį ir guli ant grindų. Po sermonėliu, mantija slapta dėvi aštrią ašutinę. Jis pasninkauja, daugiau nei eiliniam krikščioniui privaloma. Lanko slapčia Dievo namus, kai visas dvaras miega po pokylių ar dienos darbų. Jis eina pas elgetas, neša jiems išmaldas, lanko ligonis. Bet gi jis ne vienuolis, kurs, rodos, tik tam gyventų. Jis turi tiek tiesioginio administracinio darbo tėvo kanceliarijoj — jis ir čia dirba ne mažiau, nei kitas valdininkas. Darbo disciplina jam taip pat šventumo priemonė, ir jis bus kietas sau prie raštų ir potvarkių, kaip ir savo kambaryje. O kiek reikės valios įtampos sėdėti pokyliuose šalia tėvo, klausytis svaigaus juoko, matyti išsipuošusias damas, kunigaikštytes ir grafaites, kurių slapta svajonė būti šio karalaičio — pažibos prietelystėje, laimėti jo simpatijas — ir vis dėlto nenuieiti daugelio karalaičių keliu, o nerimti ilgesy kito pasaulio — giedraus ir tyro. Kiek tai reikės valios tęsėti savo pasirinktame kelyje — šventojo kelyje, gyvenant tačiau taip nešventoj aplinkoj!

Kaip visų dinaminų asmenybių paslaptis glūdi, dažniausia dideliame jausme ir neįsivaizduojamame užsidegime, taip — Vytauto ir Kazimiero asmenyse. Sunku įsivaizduoti, kad tik šaltas apskaičiavimas būtų lenkęs Vytauto valią veikti tokiu aistringumu, kaip jis veikė. Turėjo tame valdove būti nepaprastai stipri susižavėjimo galia ir didelė kūrybinė vaizduotė, kuri ragino jo tikėjimą į kūriamąjį valstybės idealą. Jis slepia savyje kaž kokią vidinę jėgą, kuri jį kursto ir neleidžia nurimti. Jis pilnas pasitikėjimo, nors kartu nepameta iš akių aukštesnės valios. Nebūdamas šiaip jau sentimentalus, jis tiki į Marijos užtarimo galią. Jos paveikslo, dovanoto Konstantinopolio imperatoriaus, jis nepalieka nepaėmęs su savi i visuose karo žygiuose. Jis įtikėjęs, kad su Jos — jo žemių globėjos pagalba, jis ras teisingiausią būdą savo tikslui pasiekti. Ir kai ties Vorkslą netikėtai

pralaimi prieš totorius ir pats atsiduria pavojuje patekti jų nelaisvėn, jis daro apžadą pastatyti Naugardėlyje ir Kaune Marijos garbei šventoves už jo ir valstybės išgelbėjimą. Ir jis tai ištesė, palikdamas ligi mūsų laikų gyvus savo gyvo tikėjimo liūdininkus. Ruošdamasis vainikavimo iškilmėms, jis pasirenka dieną — ne šiaip jau atmintina, sakysim, kurio nors karinio jo laimėjimo diena, bet rugsėjo 8-tą, Marijos gimimo dieną. Kodėl? Dangaus karalienės gimimas jam, matyt, atrodė pats simboliškiausias jo karalystės gimimo dienai atžymėti. Ir kai ši diena baigiasi be lauktų vaisių, jis pasirenka kitą Marijos dieną — gruodžio 8-tąją.

Retas užsidegimas, su tuo pačiu vytautiniu ataudu, matomas ir Šv. Kazimiero asmenyje. Jis, rodos, svaigsta savo šventumo aukštyje, atitrūkdamas iš visos aplinkos, išsiskirdamas iš kasdienišku pilkų žmonių nors ir aukšta kilme paženklintų. Turėjo jame glūdėti toks stiprus aukštybių ilgesys, toks jo vaizduotės sukurtas ir dieviškos valios diktuojamas šventumo idealas, kuriam jis neboja palenkti visas savo fizines ir dvasios galias. Ir kas jam iš tų mirtingųjų žmonių galėjo labiau imponuoti, kaip konkretus pavyzdys — Marija — ta žemės dukra, ir dangaus karalienė! Jis bus pavergtas Šv. Bernardo marijiniu himnu ir raštu, paskęs juose ir, užsidegęs, pats pasidarys Marijos giesmininkas, kurs Jos garbei himnus ir su jais — jų nuorašais panorės pats būti palaidotas. Jos garbei pasninkaus šeštadienius, Jos šlovei giedos skirtas valandų giesmes.

Štai ta paralelė bruožų ir dvasios, kuri žymi tuodu mūsų tautinius herojus — valstybinį ir religinį.

Visiems laikams jie paliks gyvi ir, kaip koks nemirštamas įkvėpimas, ves mus ir vadovaus mūsų valstybinėse ir asmeninėse kovose. Išskirti jų abiejų bus neįmanoma, kaip neįmanoma išskirti fizinių ir dvasinių galių mūsų tautoje ir asmenybės kūrime. Dabartiniai laikai, tiesa, stato, naujus tautinio ir religinio heroizmo uždavinius, duoda į rankas naujas priemones, pažadina naujus akstinus. Bet tos dvasinės galios, kurios apvaisino anų dviejų vyrų žygius, turės lydėti visais laikais ir kiekvieną lietuvi. Išmintis, valia ir užsidegimas didžiam neleis mums nurimti net pačiose sunkiausiose sąlygose, neleis palūžti ir sukasdienėti, pasukti pasroviui, mestis į žeminančius mus pačius ir mūsų tautą darbus.

KAZIMIERAS LIETUVOS DAILĖJE

Vienintelė sritis, kur mūsų šventasis labiausia yra gyvas, tai plastinis menas. Kodėl? Mūsų istorijoje menas nebuvo taip varžomas, kaip rašytinis žodis. Be to, menininkų siela labiau suprato šį jautrų karalaitį, daugeliu atžvilgiu primenantį meno pasaulyje mėgiamą Šv. Pranciškų iš Asyžiaus. Jis pats — mūsų šventasis buvo žavus savo skaistumu ir jaunatve, lyriškas savo nusiteikimais ir tragiškas savo gyvenimu.

SAINT CASIMIR, patron of Lithuania, and special patron of the Sisters of St. Casimir. The statue is on the left side of the main altar.

„Šv. Kazimiero karališkoji kilmė nepadarė jo šventuoju — tai padarė savęs valdymas ir nusigalėjimas” —

Motina Marija Kaupaitė.

ŠV. KAZIMIERO ŠVENTEI

Pasveikinti būkite Vyčiai
Kazimiero Švento Dienoje -
Tautos mūs globėjo -
Šimtmečių ilgoj raidoj!

Jūs mylėjote Dievą - Tėvyne,
Aukojote savo jėgas
Ir Lietuvai šventai
Skyrėte savo maldas!

Mylėti tėvų žemele,
Nematę padangės žydrios -
Jūs tik, riteriai, galit
Taurios ir kilnios sielos!

Jūs visad kraujo balsą girdėjot.
Tėvelių senų -
Nors neregėjot tos
Melsvos padangės,
Nei sidabrinių jos ežerų -
Negėrėt iš jos šulinių!

Nors tėviškę gaubia debesys;
Nors ten tamsi naktis,
Bet nauji milžinai stoja -
Mūs laisvės šviesioji viltis
Ir Švento Kazimiero Vardas,
Mums kelrodžiu švies!

Žydėk ir spindėk Tu, Karalaiti,
Ir šviesk žvaigžde šviesia,
Virš Baltijos pakrančių,
Virš išgriautųjų altorių,
Aušros Vartų ten Šventų!

Pasaulyje viskas praeina -
Praeina galiūnų galia,
Ir sostai sugriūva -
Ir lieka menkystės, dėmė!.....

Tad Vyčiai tegul vis kyla -
Tespiečia tautiečių daugiau,
Ir jaunimo širdis tetraukia
Kas kartą čia burtų arčiau!

Ir žvaigždė aušrinė tešviečia
Kelią vaikams Lietuvos,
Ir Vytis tekviečia
Pakilt dėl Lietuvos!

Tad,
Pirmyn Jūs, Vyčiai taurieji,
Pirmyn Jūs Sakalai -
Teplazda Vytis
Gyvuot Jums amžinai!

V. Šauklys

Šių žmogiškų galių trejetas, nukreiptas į idealus dvejetą — tautos ir religinį, šviečiant minėtam dviem iš mūsų tautos išaugusiems šviesiems pavyzdžiam, ves mus naujon ateitin — kovų už meilės ir teisybės įgyvendinimą ir mūsų asmeniniame gyvenime.

Neleisim visos meno kūrybos, susietos su šv. Kazimieru. Per platu ir neįmanoma būtų apimti liaudies meną, senasias graviūras ir mūsų bažnyčiose sutelktus kazimierinius meno lobius. Specialistai kada nors ims išpildinti juos ir įvertinti pilniau. Mums gi rūpi tai, ko eškojo ir ką yra iškėlę menininkai mūsų šventajame savo palvomis ir linijomis.

Ne vieną dailininką viliojo Kazimiero vaikystė. Kuo jis išsiskyrė iš vienuolikos savo brolių ir sesučių? Karališko dvaro mokykloje Kazimieras gabiausias ir stropiausias vaikas — pabrėžia istorija. Niekad jam nereikėjo vartoti bausmių ar pabarimų. Didelės išmincingos akys veikė net pačius mokytojus. Prieš pamokas, kai karalaičiai meldžias skubėdami ir, vos spėję baigti, tuoj pašoka ir ima krykštauti, Kazimieras paskęsta ekstazėj, išsijungia iš aplinkos ir net nepastebi, kad malda baigta. Tada prieina mokytojas Kalimakas, atsargiai paliečia ranka jo petį ir tyliai taria: „Kelkis, šventasis vaike!”

SAINT CASIMIR'S PERSONALITY

STASYS YLA

Translated by

Fr. A. A. JURGELAITIS, O.P.

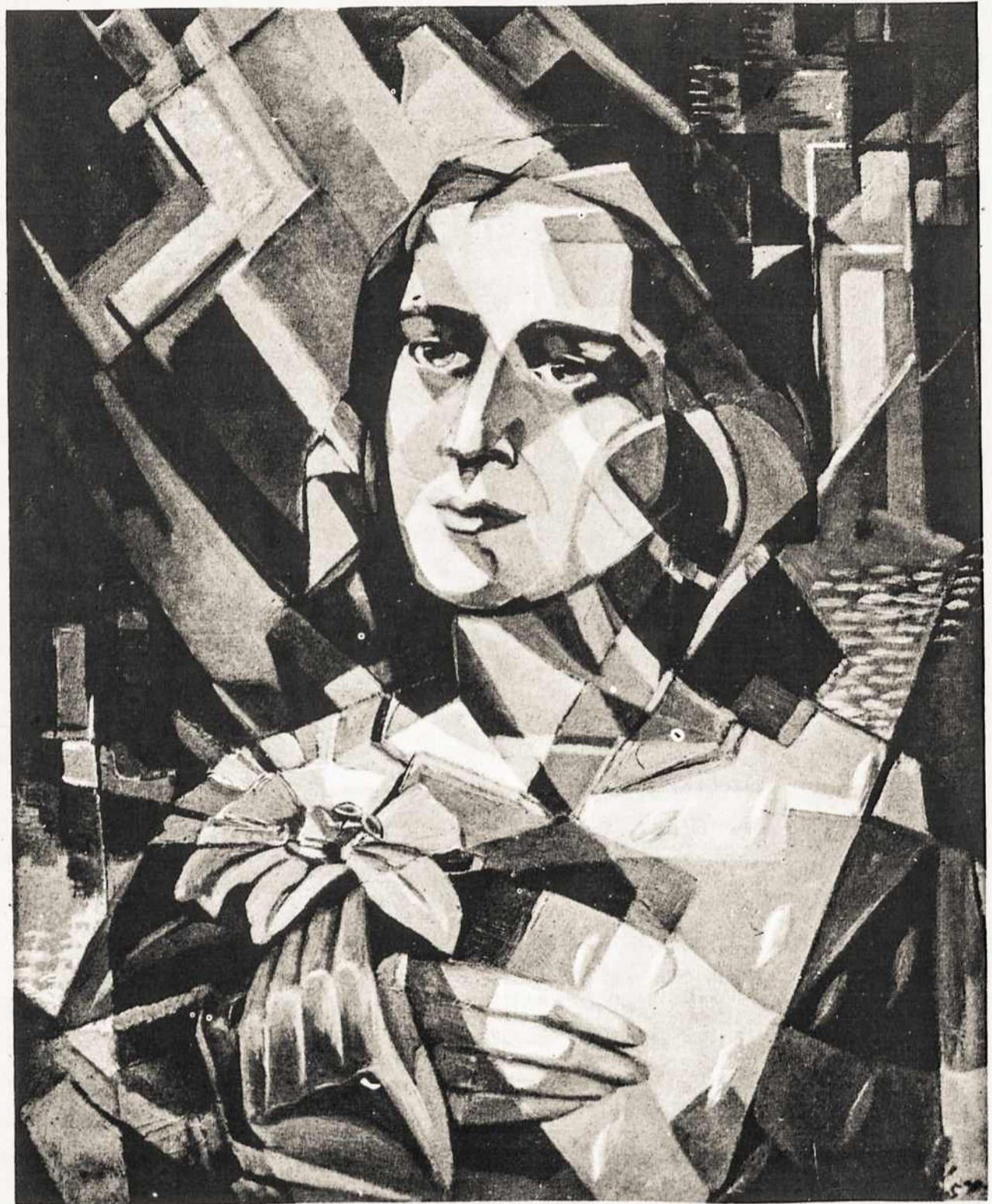
In Kaunas, in the great hall of Šančių High School, were two huge portraits: in one was depicted Vytautas the Great in total splendor with sword in hand; the second was a picture of Saint Casimir, also sitting on a throne but holding a book in his hands.

In the eyes of the high school students, young Lithuanian students, these were their national heroes, exemplary men: DUX MAGNUS (Grand Duke) and PRINCEPS SANCTITATIS (Prince of Sanctity) — a warrior statesman and an ascetic statesman, an old man and his grandson.

These two great men really cannot be compared at first glance. Yet, in certain ways, they have quite similar traits.

Even though Saint Casimir did not have many opportunities of expressing his personality in Lithuania for any great length of time, nevertheless, his brief visits to Lithuania, his work in conducting government affairs, while he was in Vilnius, showed a great concern and care for the needs of the Grand Duchy of Lithuania and on various occasions, fully demonstrated his rare statesmanlike wisdom. It is interesting to recall his outlook towards Eastern (Russian) politics.

For some time Russian leaders, Orthodox clergy and resident nobility, influenced by Moscow, were preparing a rebellion whose purpose was to destroy the Gediminaitis dynasty and bring about a change in Lithuanian policy more in line with that of Moscow. When King Casimir discovered the plot, he responded with the severest measures against the leaders of the

Paint. by Sr. M. Mercedes

insurrection, putting the traitors to death. This action caused great pain to the young prince. He confronted his father and proposed a different way of reducing the threatening influence from Moscow in the territory of Lithuania. Young Casimir's method was to take long term preventative measures by royal decrees and by laws to obstruct the growth of the Russian nobility and clergy and thus protect and assure Lithuania's independence without

resorting to violence and bloodshed. The result of this confrontation was a series of laws issued by his father limiting the expansion and multiplication of Orthodox churches and estates in Lithuania.

This confrontation scene between King and Prince was described in great detail in Jurgis Jankus' novel "The Great Seal".

It can be seen, then, that the ideas of the Saint were very close to the ideals of Vytautas the Great.

Window in St. Francis Church,
Lawrence, Mass.

This great leader, by introducing Western Christianity to Lithuania, struggled constantly to do the same thing: to diminish the influence of the East in Lithuania, which had adopted Western ways. Both his and Jogaila's decrees restricted the spread of Eastern churches and landed estates by the Russian nobility.

Vytautas and Casimir are similar in other respects. Vytautas' personal discipline and self control become in Casimir a foundation for Christian, heroic virtues that led him to the heights of sanctity. Vytautas did not indulge in alcoholic beverages, he did not care for palace pleasures, he was not inclined to loose living. His personal and family life were without the shadow of blame. Casimir lived in a different age. During his lifetime the customs in the palaces of the Polish kings often showed the symptoms of moral cancer. In Casimir's time the loose living and pleasure seeking palace dwellers felt their conduct reproved by the high moral standards exemplified by Saint Casimir.

No one dared to utter an obscenity in his presence. His stern eye put an end to loose speech or gestures. While he was taking the place of his father in conducting

state affairs and striving to introduce social and moral reforms throughout the land, his administrators were persuaded to follow his wishes and obey his commands.

Not without reason his biographers imagine him as a person with strong, piercing eyes, tightly pressed lips, high forehead and slightly bent nose. In a word, Casimir had the characteristics of a strong-willed and wise man. Casimir was one of those men who knew what he was seeking. It was not glory, nor advantages for his family. Nothing made him swerve from his purpose. He renounced his rights to the throne of Hungary to which he had some claims on his mother's side. His just and sensitive nature recoiled from injustice and bloodshed within the kingdom, which in the normal course of events would have caused many innocent victims. Having rejected outward regal dignity, having placed his royal crown, as it were, beneath his feet, he directed his most ardent efforts to the heroic adventure of becoming a saint.

His love for duty and for work was clearly seen while he was yet a student. He was the most zealous among his six brothers and five sisters. His father, who was not very

highly educated, spared no effort to provide the very best education for his children. He invited the most famous teachers of the century, the historian Dlugos and later Calimachus to educate his sons and daughters, urging them to be firm in their guidance and, if necessary, "not sparing the rod". These masters later admitted that neither stern words, nor the rod were needed to induce Saint Casimir to study. Saint Casimir amazed his instructors with his intelligence and industriousness. Years later, when Saint Casimir's formal studies were ended, and when no one would force him to pick up his books, he, himself, would continue to search for wisdom in the thick tomes of classic and sacred writers. His restless mind continued to search for the highest Wisdom. An unquenchable longing for nearness to God caused him to be raised up to a kind of ecstasy. Frequently as a young man he would be found after midnight, outside the locked cathedral doors, after spending many hours at prayer, thus giving a marvelous example of how Prince called upon King in order to beg for the highest Wisdom he could obtain.

This yearning for God would later be captured and exemplified in the painting by Čiurlionis entitled "Rex." Also, this prayer scene was recreated on canvas by an Italian artist. Paul Jurkus, a Lithuanian writer, interestingly described this scene in one of his novels.

It takes a person with sensitive emotions to attain a well rounded personality. Casimir was that type of person. He loved music, especially church music. He wrote hymns and he read with great delight the lyric works of mystic writers and religious poets. He became Mary's poet and some writers ascribe to him the composition of the poem, "Daily, daily sing to Mary". This poem, at any rate, was so dear to him that on his death-bed he requested that it be placed in his

casket.

In this way Casimir brought to perfection the characteristics of his grandfather. Even though it is accurate to describe Gytautas as a realist man of politics, at the same time he did possess certain lyric qualities. In his daily life Mary, also, was an important person. He made vows to her in the most difficult moments of his life. He started great adventures on her feast days, in his travels he carried with him a large portrait of Mary. This occurred whenever he was visiting his domains and when he was on a military expedition. In later centuries this picture hung in the Vilnius cathedral along the wall of the aisle that leads from the sacristy to Saint Casimir's chapel.

Saint Casimir does have a mysterious attraction which is felt by others. It is enough to get to know him a bit more closely and one becomes his admirer. This attractiveness and influence did not remain hidden in Lithuania. His fame spread among Italians, Bavarians, the Dutch and the Portuguese.

Among Lithuanians he is alive in the legends of the people. Portraits and statues of him abound in churches and chapels and smaller pictures are seen on the walls of private homes and farmhouses.

THERE HAVE BEEN MANY LEGENDS ABOUT Saint Casimir, which have not been written down and so, have disappeared. But one legend has endured. The poet, Kazys Inčiūra, recreated this legend in his poem: "The Army of Saint Casimir in the Kaunas Underground." Army??? What did Saint Casimir ever have to do with armies, while he was alive? He never led an army. But after his death??? Here we are referring to the history of the liberation of the fort of Polock. It is not necessary to narrate all the circumstances and details of this event. This entire incident is recorded in his Process of Canonization.

St. Casimir peering over the shoulder of his teacher, J. Dlugosas, at the court school.

However, in the middle of the 16th century Lithuanians were faced with the necessity of relieving the besieged fortress from imminent surrender to the Muscovites. The Dauguva River between the Lithuanian cavalry and the Russian Army was swollen and it was not possible to ford it in any way. The Russians who had surrounded it on three sides set up tents and bonfires, confident that the fort would fall before long. But on the Lithuanian side across the river, suddenly there appeared a mysterious white horseman, who dashed into the swirling currents, raised his arm shouting: "Follow me!", thus encouraging the cavalry to charge in after him. Fired by this deed of valor the cavalry followed him into the waters, crossed over the river and saved the day. This unexpected attack routed the enemy and they fled in panic. When officers began looking for the hero of this battle, asking, Who was that mysterious horseman?, no one knew. He was not to be found! And no one ever saw him again. All who

were present and witnessed this event had the same conviction: This mysterious white horseman was none other than Saint Casimir. This testimony was sworn to under oath during the Canonization process. Perhaps, in modern times, we would have to call this a legend, but in those heroic ages it was looked upon as a miracle.

The emblem that VYTAUTAS the Great had chosen for his state flag was a white knight on a red background. This emblem was personified in that Liberator of Fort Polock, — the mysterious white horseman. Here, as a matter of fact, Saint Casimir showed himself the Protector and Defender of Lithuania, even before he was officially declared Patron Saint of Lithuania by the Church.

Casimir and Vytautas the Great are the two truly heroic personalities in Lithuanian history. Both found their final resting place beside one another in the very heart of Lithuania, in Vilnius, in the same sanctuary.

MINTYS VYČIAM

Dr. P. Kisielius

Vyčių globėjas šv. Kazimieras yra gimęs iš garsiausios ir Lietuvai šviesiausios mūsų kunigaikščių dinastijos, kurios proselinis Algirdas buvo dar stabmeldys ir pagal to meto papročius, jam mirus, buvo sudegintas ant laužo drauge su medžioklės šunimis ir karo žirgais. Gi jo senelis didysis kunigaikštis Jogaila, pradžioje taip pat stabmeldys, vėliau priėmė krikštą iš Katalikų Bažnyčios, pakrikštijo lietuvių tautą, pritarus jo pusbroliui Vytautui Didžiajam Jogaila tapo Lietuvos-Lenkijos karaliumi.

Šv. Kazimieras gimė 1458 metų spalio 3 d. Krokuvoje, tuometinėje Lenkijoje, nors lenkų tautos kraujo jame nebuvo nei lašo. Jo tėvas - Lietuvos ir Lenkijos karalius Kazimieras, Jogailos sūnus, jo motina - karalienė Elzbieta, Austrijos imperatoriaus Albrechto duktė.

ŠVENTOJO KELIAS

Būsimas šventasis gimė apdovanotas gausiais talentais: gražiausiu charakteriu, švelnumu, gražia išvaizda. Buvo retų gabumų moksle jaunikaitis. Turėjo nepaprastą iškalbą ir išmintį, kalbomis, buvo jautrus vargstantiems, nepaprasto pamaldumo, skaistus ir šventas. Dėl savo gabumų tėvo karaliaus buvo ruošiamas sosto įpėdiniu ir vos 13 metų tebebūdamas jau siunčiamas su didele kariuomene į Vengriją. Vėliau porą metų labai rūpestingai ir gabi tvarkė Lenkijos reikalus, jo tėvui esant Lietuvoje. Tačiau jaunąjį karalaitį viliojo ne vienos iš stipriausių to meto pasaulio valstybių, Lietuvos-Lenkijos karūna, bet malda, asketizmas, skaistybė, vargšų globa, nuolankumas. Stoka poilsio, alkiniškasis buvo priežastimi jo džiuvos ir ankstyvos mirties 1484 metais.

Daug būtų galima suminėti šio jauno karalaitio gerų darbų ir šventumo pasireiškimų, kurie yra

by Vladas Vijeikis

būdingi visiems šventiesiems. Šv. Kazimierui būdingiausia yra tai, kad jis sužibėjo istorine misija ne tik lietuvių tautai ir vakarų kultūrai, bet ir visai Bažnyčiai. Gyvendamas Vilniuje jis giliai suvokė, kad Lietuva yra kraštas, kur tuo metu susidūrė katalikybė su pravoslavija, slavų kalbos su lietuvių kalba, lietuvių tauta su gudų-rusų tautomis. Jis aiškiai matė, kad jo misija yra sustabdyti rusiškosios kultūros veržimąsi į Lietuvą ir kovą pravoslavijos su katalikybe konfrontacijoje laimėti katalikybės naudai. Tuometiniame Vilniuje stačiatikių įtaka buvo labai ryški, ir vakarų krikščionybė čia dar nebuvo stipri.

Toji kovatebevyksta ir šių dienų Vilniuje. Vadinas, ji nenutrūko per 500 metų. Šv. Kazimieras jai vadovavo remdamas vienuolių bernardinų misijas rytų Lietuvoje, pristatydamas cerkvių statymą, organizuodamas pastangas gilesniam katalikybės supratimui. Ano metu lietuvių tautai jis tapo ryškiu simboliu pasipriešinimo rusiškajai ekspansijai. Nepaprastai gilų lietuvių tautos pasitikėjimą savo šventuoju parodo ir 1518 metų Dauguvos mūšio legenda, kur šv. Kazimieras ant balto žirgo pasirodęs lietuvių pulkams, ir šito regėjimo įkvėpti jie sumušę daug didesnę rusų kariuomenę. Įdomus ir ano meto faktas, kad šv. Kazimieras pasipriešino

Maskvos įtakos kilimui, prikalbėdamas Šv. Tėvą nepripažinti Maskvos kunigaikščiui Jonui caro titulo. Ir suprantama, kodėl nepriklausomoje Lietuvoje šv. Kazimiero vardu puošėsi tiek daug bažnyčių, draugijų, organizacijų. Ir čia, JAV-se lietuvių statytojai pirmoji bažnyčia buvo šv. Kazimiero (Shenandoah, Pa.) Šv. Kazimiero vardo bažnyčių bei koplyčių Amerikoje dabar turime apie 20. Ir pati pirmoji lietuvių seserų kongregacija buvo pavadinta šv. Kazimiero vardu. Chicagoje buvo įkurta Šv. Kazimiero akademija. Atsirado lietuvių marijonų šv. Kazimiero provincija Amerikoje. Kenebunkporte įsikūrė lietuvių pranciškonų šv. Kazimiero provincijos centras. Romoje yra Šv. Kazimiero lietuvių kolegija su šv. Kazimiero koplyčia. Tuo gi tarpu rusai verčia jo garbei pastatytus paminklus, uždaro jo vardo bažnyčias.

DIDINGA VYČIŲ ORGANIZACIJA

Garbingoji ir veikloji Lietuvos vyčių organizacija šį lietuvių šventąjį pasirinko savo globėju jau 1913 metais, kai buvo pašaukta į lietuvišką gyvenimą. Tenka su didžiausiu malonumu ir pagarba stebėtis, kiek daug ši Amerikos lietuvių katalikų organizacija yra atlikusi lietuvių tautai, kokią gražią veiklą yra įrašiusi į savo istoriją. 1913 metais vyčiai turėjo apie 130 kuopų, apie 4000 narių. Pirmame savo gyvavimo dešimtmetyje jie daug jėgų skyrė atsikuriant čios Lietuvos laisvės reikalams: Tautos fondui, Lietuvių tautos tarybai, siuntė aukas Lietuvos šauklams, moksleiviams. Lietuvai laisvės netekus, rašo laiškus laikraščių redaktoriams, senatoriams, vyriausybės kabineto nariams, politikams. Kasmet jie parašo apie 50.000-60.000 laiškų. Lietuvos laisvinimo rezoliucija, pravesta kongrese ir senate, didžiausia dalimi buvo taip pat Lietuvos vyčių nuopelnas.

NAUJIEJI ATEIVIAI IR VYČIAI

Lietuvos vyčių darbo talkininkais galėtų būti naujieji ateiviai bei jų vaikai. Kai naujieji emigrantai lietuviai pasirodė čia prieš 20 metų, nepažino jie šio krašto sąlygų. nebuvo praktiški, kai kurie buvo linkę į nesveiką kritiką, kuri dažnai buvo neteisingai skaudė čionykščiams lietuviams. Per 20 metų jie suprato ir susiprato, ir dabar nepaprastai vertina visų šio krašto lietuvių lietuvišką veiklą, o ypatingai Lietuvos vyčių veiklą. Atseit, mes esame labai suartėję ir ateityje lietuvišką darbą turėtume sugebėti dirbti drauge, koordinuoti.

Vyčiams linkiu tęsti jų pirmatų šaunaus darbo tradicijas, gi jų talkininkais, jei nesugebėsime būti mes, tai mūsų vaikai tikrai turėtų ateiti jiems į pagalbą. Dirbkime visi Lietuvos šventojo pradėtąjį darbą, o jis mums padės iš aukštybių. Nes jis, nors ir auklėtas svetur, mirė Gardine, taigi savo kelią į šventumą užbaigė Lietuvoje.

(DRAUGAS)

Į Šventą Kazimierą

J. Kmitas

Mes žinom, šventasis, kąd tu nemiegi,
Kai audros aplinkui mus ūžia,
Ir kaip tik didžiausiam tautos nuovargy
Lietuvišką sergsti bakūžę.

Ir kryžių namuos, pakely ir laukuos,
Ir Kristaus malonią stovylą,
Daboji aukūrą galingos Aukos,
Kuris prie Aukščiausiojo kyla.

Globoji uoliai tu Aušros Vartus:
Stebuklais jie vien išsilaiko,
Kai įsisiūbavęs likimas kartus
Nelaimėmis gresia be saiko.

Ne vien tiktai Vilnių. Nebesvetima
Viša tau Lietuvos žemelė.
Gi ji dabar prašo tave verkdama
Palengvinti sunkią jos dalį.

Tauta atsigimus mokės jau karščiau
Tart švento Kazimiero vardą,
Kovoj nedrebės ir iškels daug aukščiau
Neilstamą dvasinį kardą.

Palaimink jaunimą. Dabar jo rimtis
Sunkiuos ištyrimuos' stiprėja.
Jis karo metu daug aiškiau pamatys,
Kaip gerbti tautos Užtarėją.

THOUGHTS AT ST. CASIMIR'S TOMB

By Joseph Yanulaitis

St. Casimir's relics now repose in the church of Sts. Peter and Paul, in the suburbs of Vilnius. The interior decorations of this church rank it as one of the most ornate in Lithuania. However, it still is not a cathedral, as was the former resting place of our patron in the center of the city in a special side chapel where his body was enshrined and honored. In 1953 the cathedral was desecrated by the Bolsheviks and turned into a museum. This forced the hierarchy to have his remains removed and transferred to the suburban church.

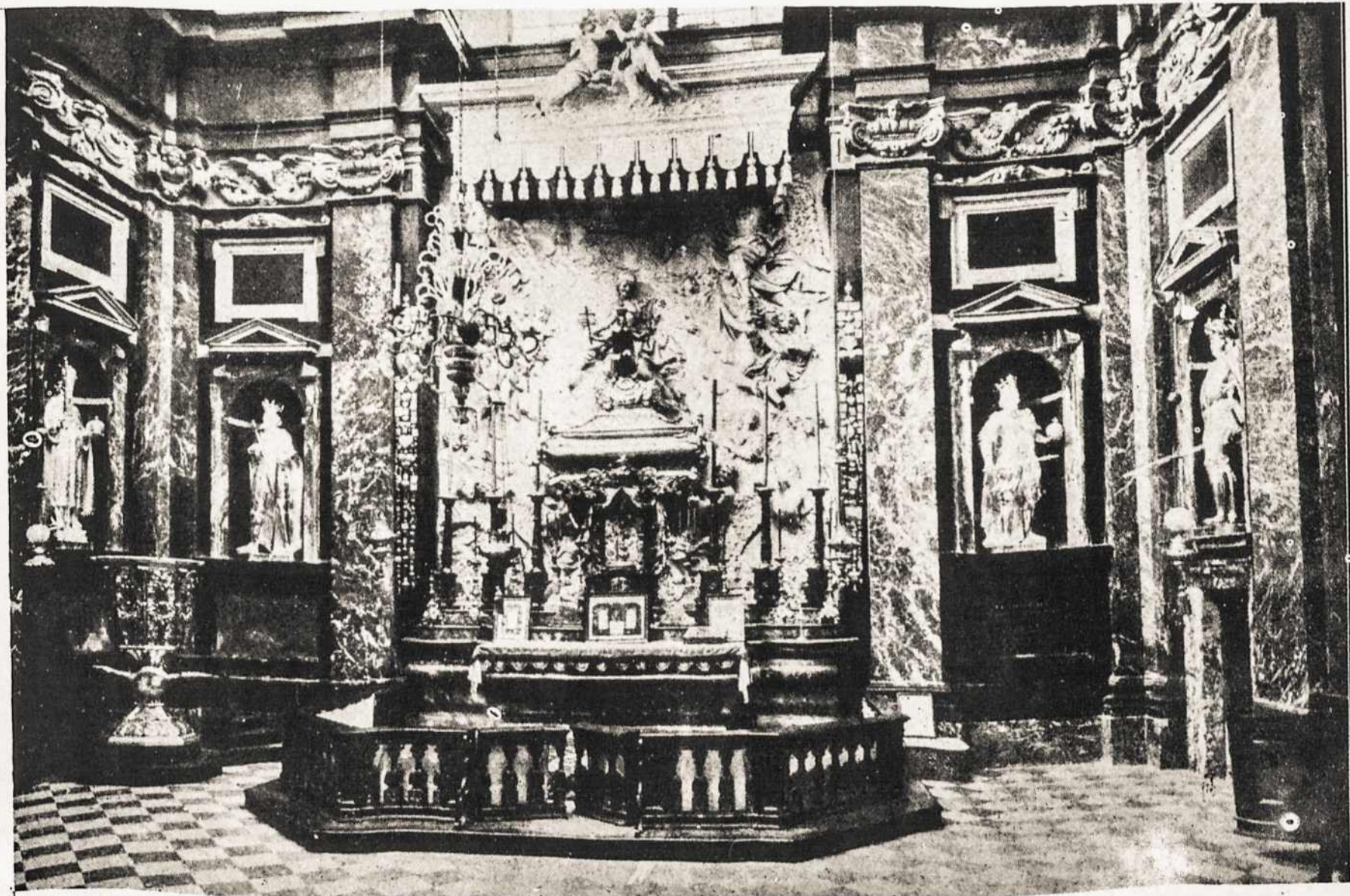
This action by the Russians was not done primarily because of their atheistic ideology but, because St. Casimir is not only a spiritual

solace but also an historical symbol of encouragement. In Moscow, they tolerate the church of St. Basil right in the shadow of the Kremlin, but in Lithuania, they cannot stand having the body of St. Casimir in the center of the capital city which is the cultural, civic and historical center of the country. Thus he was banished to the suburbs and his cathedral turned into a museum.

This was not the first time that his body has been removed from the cathedral. During the Russian invasion of 1655 when Czar Aleksei took Vilnius, he set fire to the city after plundering it so that it burned for 17 days. At that time the clergy secretly transferred the body to a hiding place where it

remained for 40 years until the Russians left Lithuania. The saint's remains were secreted so that the enemy would not desecrate and destroy them as they did with the many original pictures and statues of him throughout the country. Ever since the miracle of the appearance of St. Casimir on a white charger over the Dauguva River, when the Lithuanians were fighting the Russians in 1518 (as a white knight) and saved the day for them, the Russians began to despise him, because he became a spiritual and national symbol for them. This fact is attested in the priests' Breviary for March 4th.

Even during the long reign of the Czars (1795-1915) although St. Casimir's body was not removed

St. Casimir Chapel and Tomb, Vilnius Cathedral.

from the cathedral, his feast and public prayers to him were forbidden by the government.

While our fellow patriots kneel intercedingly at his tomb in the suburb (Antakalnis) of Vilnius, let us join them spiritually by uniting in prayer composed by our exiled compatriots in Siberia in the following prayer:

"St. Casimir, Patron of Mary's Land, who did honor the Blessed

Virgin with hymns; who, while kneeling at night at the door of the church, did pray for her aid; you loved purity so dearly that for it you even forsook all earthly comforts and honor. Our holy Patron; obtain for our land the flowers of purity that by their sweet smell they may draw us to your ways. St. Casimir, you were unwilling to leave your land, and when it was in danger, you aided our armies. With aching hearts,

we beg you: help our fatherland to rise to a noble life. Help us to return without delay to our land consecrated by the blood of martyrs, by innocent tears and boundless anguish. Amen".

From the Siberian Prayerbook, written by prisoners in Northern Siberia.

SAINT CASIMIR, PATRON OF LITHUANIA, 1484-1984

Šv. Kazimiero karsto atidarymas 1604 metais Vilniaus katedroje. Dail. DelBune freska.
 šv. Kazi miero koplyčioje Vilniaus kat edroje. Dabar katedra paversta paveikslų galerija.

Edited by
Dr. Algirdas M. Budreckis

I DALIS ŠV. KAZIMIERO GYVENIMAS IR ŠVENTUMAS

PROF. ZENONAS IVINSKIS

Lietuva, toliausiai rytų Europoje įsikišusi katalikybės įlanka, apgaubta stačiatikių ir kitų konfesijų žmonių, it kokių marių, nuo senų laikų yra gavusi Šventosios Lietuvos ir Marijos Žemės vardą. Vadinama ji dar kryžių ir rūpintojėlių šalimi, kur pamaldūs žmonės, žemę savo derliui purendami, keldavo ir guldavo su malda ir giesme. Šventadieniais jie skubėdavo į bažnyčią pėsti ir važiuoti, keliais ir takeliais, ir dažnoje kelio užuolankoje praeidavo pro jų pačių statytą koplytėlę. Šventosios Lietuvos vardas iš tikrųjų tiko tam kraštui prie pat katalikybės sienos, vos keli žingsniai nuo Baltijos marių.

Tačiau toje šalyje, kur kiekvienas žmogaus žingsnis buvo kryžiumi ženklinamas, per visą septynetą amžių, kai apsikrikštijo pirmas Lietuvos karalius Mindaugas, teiškilo vieni vieną Šventasis. Tos altoriaus garbės sulaukė karalaitis šv. Kazimieras, gyvenęs prieš penkis šimtus metų. Antrasis kilnus mūsų tautos sūnus, Dievo tarnas vyskupas Jurgis Matulaitis, kanonizacijos išstarmės dar tebelaukia. Lietuvių tauta, rodosi, daugiau jų turėjo sulaukti. Daugiau jų ir buvo, nepripažintų šventųjų, palikusių tik vienam Dievui težinomų. Tai, ką mes žinome, palyginti su Šventąja Lietuva, sudaro tarytum kokį kontrastą: vieni vieną pripažintas Šventasis per tiek amžių! . . .

Kontrastai, arba priešybės, iš tikrųjų yra įprastas mūsų buities reiškinys. Jų yra kiekvienos šalies ir kiekvieno žmogaus gyvenime. Lietuvos praeities gyvenime jų būta net per gausiai. Dėl to prof. St. Šalkauskis, žvelgdamas į Lietuvos senovę gilaus mintytojo akimi ir lygindamas ją su dabartimi, visai teisingai yra savo metu pastebėjęs, jog Lietuva kai kuriais atžvilgiais galima vadinti „paradoksų šalimi.“ Ji turėjo didelių neišsemtų galimybių, kurios ją galėjo dar aukščiau iškelti, ir ji praėjo pro didelius pralaimėjimus, kurie jos gyvasties vis dėlto neužstelbė. Tauta liko gyva, kaip ir šv. Kazimieras pačioje tautoje.

Žvelgdami į Šventojo gyvenimą, versdami lapas po lapo senų laikų aprašymus, gilindamiesi į jo kultą, nemažai randame tų priešybių, siekiančių net mūsų dienas. Nuo tų kontrastų ir pradėsiu šį greitomis sumegztą šv. Kazimiero gyvenimo pasakojimą.

Šv. Kazimieras Bavarų karalių salėje Hohenschwangau pilyje.

SENELIS DAR PAGONIS, O VAIKAITIS ŠVENTASIS

Antai, šv. Kazimiero porsenelis, didysis Lietuvos kunigaikštis Algirdas, pagal senovės lietuvių paprotį dar buvo sudegintas ant laužo su savo žirgais ir medžiokliniais šunimis. Jis buvo dar pagonis. Algirdo sūnus Jogaila, šv. Kazimiero senelis, taip pat buvo pagonis dar gerą savo amžiaus pusę: jis krikštijosi būdamas kokių 35 ar 37 metų. Tačiau jo vaikutis, sūnaus sūnus, siekęs krikščioniškos askezės, griežtos skaistybės ir didelio pamaldumo idealo, jau pasiekė altoriaus garbės. Jis tapo šventuoju Lietuvos Globėju dar tais laikais, kai Lietuva daugeliu atžvilgių tebebuvo neofitų, arba naujakrikštų šalis, kai lietuviui ūkininkui, neišbrendamos miško tankmės apsuptam, ligi artimiausios bažnyčios

reikėjo eiti visą dieną. Argi tai nėra priešybė sustačius, kas buvo dar sunku naujakrikštui pasiekti ir kas dangišku krikščionybės žiedu jau prasiskleidė ant Viešpaties altoriaus? Šv. Kazimieras ir nemirusi dar pagoniška dvasia — tai vienas iš kontrastų! Antras — liečia Šventojo tautinę kilmę.

TIKRAS LIETUVIS, O VADINAMAS LENKU

Šv. Kazimieras savo kilme buvo tikras lietuvis, o tačiau jis dažnai palaikomas lenku. Lenkiškos kilmės pėdsakų jame nėra nei žymės. Jis buvo kilęs iš garsiosios Gedimino giminės, kuri davė vieną po kito stambius valstybės vyrus — didžiuosius Lietuvos kunigaikščius, kilusius iš Aukštaičių. Tai giminei priklausė ir Šventojo tėvas — Kazimieras Jogailaitis, didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius. Šv. Kazimiero senelė, Jogailos ketvirtoji žmona, buvo lietuvaitė, Alšėnų kunigaikštė Sofija, augusi Vilniaus krašte. Šv. Kazimiero motina buvo kilusi iš Habsburgų, imperatoriaus Albrechto II duktė Elzbieta, austrė. Lenkų tauta nedavė šv. Kazimierui nei vieno savo kraujo lašo. O tačiau prie šio vienintelio lietuvių Šventojo ligi pat mūsų dienų dar nevengiama pridėti žodžio „Polonus“. Taip buvo parašyta dar pernai vienuolio konventualo A. Ricciardi, karalienės Jadvygos beatifikacijos postulatoriaus, kuris pridėjo savo įvadą prie spausdintos lotyniškos paskaitos, parašytos prof. O. Haleckio. Argai tai nėra kontrastas?

Šiam kontrastui galėjo duoti medžiagos tik ta aplinkybė, kad šv. Kazimiero tėvai (Kazimieras ir Elzbieta) buvo ne vien didieji Lietuvos kunigaikščiai, bet ir Lenkijos karaliai. Po Jogailos mirties Lenkijos karalium buvo išrinktas jo sūnus Vladislovas, kuris, neilgai valdęs, žuvo kovoje su turkais prie Varnos (1444). Jo brolis Kazimieras Jogailaitis buvo pirmas didysis Lietuvos kunigaikštis, suėmęs į savo rankas abu kraštus (1447). Tačiau jis buvo į Lenkiją išleistas tikrai po ilgų derybų ir Lietuvos bajorams užsitikrinus gana plačias privilegijas. Jis taip pat liko ir didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, nors Krokuvoje užsidėjo Lenkijos karaliaus vainiką. Abiejų kraštų valdymu Lietuvos ponai vėliau buvo nepatenkinti. Ypač buvo pasišiaušusi vadovaujanti didikų Goštautų šeima, kam karalius Kazimieras per ilgai kartais užsisėdęs Lenkijoje. Dėl to vienu metu buvo aštriai įsitempę lietuvių ir lenkų santykiai. Lenkai tai yra praminę „lietuvių separatizmo siekimais.“

Buvo jau praėję vienuolika metų, Kazimierui Jogailaičiui atsisėdus į Lenkijos sostą, kai jam Krokuvoje gimė sūnus, taip pat pakrikštytas Kazimieru. Jis gimė 1458 m. spalio 3 d. Kadangi šv. Kazimieras gimė Krokuvoje ir Lenkijos karaliui, tai Brevoriaus antrojo nokturno ketvirtoje lekcijoje (kovo 4) yra pasakyta: „... gimęs iš Lenkijos karalių (Poloniae regibus),

Kazimiero ir motinos Elzbietos, austrės . . .“ Tačiau dėl to vieno fakto, kad šv. Kazimiero tėvas buvo lenkų karalius, dar negalima sakyti, kad jo sūnus buvo lenkas. Kiek tik lietuvių tautos istorijos šaltiniai siekia, nuo pat seniausių laikų, šv. Kazimiero giminėje nebuvo nei vieno iš to krašto, kur jo tėvas karaliavo.

Po pirmojo Didžiojo karo pabiurus santykiam lietuvių ir lenkų, seniau gana artimai gyvenusių, lenkiškoje spaudoje šv. Kazimieras buvo net apšauktas karštu Lietuvos ir Lenkijos unijos rėmėju. Gana būdingas tų naujai susiklosčiusių santykių vaizdelis — tai 1921 metų pavasarį atsiradusi Vilniaus teisme byla už piktažodžiavimą prieš šv. Kazimierą. Bylinėjosi du laikraščių redaktoriai, lietuvis ir lenkas. Bylą laimėjo lietuvis kad ir lenkiškame teisme. Taip nebičiuliškai susiviję lietuvių ir lenkų santykiai ėmė atsispindėti net šventuose dalykuose; žinia gi, kad šv. Kazimieras Lenkijoje yra taip pat labai garbinamas šalia kitų lenkų šventųjų. Kas čia užkliūva, tai politika. Ji mums atidengia dar vieną kontrastą šv. Kazimiero gyvenime.

NUO POLITIKOS ATSIŠAKĘS, TAČIAU POLITIKAI REIKŠMINGAS

Pasirinkęs šventojo vyro, o ne valstybės politiko idealą, šv. Kazimieras į politiką vis dėlto buvo traukte traukiamas. Į tą darbą sūnų tempė patys jo tėvai. Jie buvo didžiai persiėmę gausios savo šeimos dinastiniais reikalais — parūpinti savo vaikams karališkų sostų. Vienas iš jų, Vengrijos sostas, buvo nužiūrėtas ir šv. Kazimierui. Nors politikoje jis pasireiškė gambiausiai iš savo brolių, tačiau subrendęs iš viešojo gyvenimo traukėsi. Pagaliau valstybės valdymo reikalus paliko visai nuošalyje, apie 1482 metus, kai pasirodė matomi džiovos ženklai ir kada jis savo karališkos aplinkos žmonėm galėjo tiesiai sakyti, jog „ne jam yra šio pasaulio karalystės.“

O tačiau šv. Kazimieras turėjo nemažą reikšmės Lietuvos politikai, ypač jos santykiam su pravoslaviška Maskva. Reikšmingi buvo ne jo paties politiniai žingsniai, atlikti dar jaunuose metuose, bet jo šventas asmuo ir stebuklų garsas, apipintas dar gausiomis legendomis ryšium su Maskva. Šv. Kazimiero lietuviai šaukdavosi, kada užgriūdavo nelaimės iš rytų. Po žiaurios 1655 metų rusų okupacijos, kai laimingai buvo pasibaigęs maskolių jungas Vilniui, Kaunui ir Gardinui, žmonus dar pustrėčio šimto metų giedojo: „Kazimieras šventas iš dangaus atėjo, kurį žalnieriai ant oro regėjo“. Šią giesmę rusai devynioliktojo amžiaus viduryje uždraudė giedoti. Iš „kantičkų“ ji turėjo būti išimta.

Nuo šešioliktojo amžiaus pradžios (1518) šv. Kazimieras pagarsi Lietuvoj kaip antimaskoliškos kovos simbolis. Pasakojimai iš jo gyvenimo ir stebuklų stiprindavo Lietuvos žmones. Dėl to rusai šv. Kazimiero kultą laikė jiems pavojingu, o patį Šventąjį skelbė savo priešu. Antai, Maskvos archierėjus (stačiatikių

vyskupas), vos tikrai rusų kariuomenė įžengė į Polocką 1655 m., šv. Kazimierą pagal Rytų Bažnyčios apeigas „ekskomunikavo“. Prie Polocko šv. Kazimieras buvo pasirodęs pirmą kartą lietuvių kariuomenei 1518 m.

Lietuvą rusams galutinai užėmus, po trečiojo padalinimo (1795), puošni šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje buvo paversta cerkve. Be to, kada katalikai kitas savo šventes galėjo dar ramiai švęsti, tai šv. Kazimiero šventė kovo 4 d. buvo varžoma. Jei tą dieną katalikai mokiniai nepasirodydavo pamokose, jie būdavo baudžiami. Taigi Kazimiero šventės ramiai atšvęsti jau nebuvo galima.

RAMIAI PRAGYVENĖS, O PO MIRTIES BE RAMYBĖS

Nei šv. Kazimiero kūnas po mirties neturėjo ramybės. Tai yra dar viena priešybė, prisiminus jo išgyventas ramias dienas. Visą savo gyvenimą, išskyrus 13 metų berniuko žygį į Vengriją, šv. Kazimieras ramiai gyveno tai Lietuvoje, tai Lenkijoje. Tačiau jam mirus, Šventojo palaikai ramybės neteko. Štai, Vilniaus vyskupas Jurgis Tiškevičius jau 1654 m. rugpiūčio 13 d. susirūpinęs klausė popiežiaus nuncijaus patarimo, kur paslėpti šv. Kazimiero relikvijas, kad „nepatektų į priešo rankas, kai jis užims Vilnių.“ Šv. Kazimiero altoriaus brangūs papuošalai ir sidabras buvo sunaudoti ginantis nuo įsibrovėlių, o jo kūnas išvežtas iš miesto ir paslėptas. Antrą kartą šv. Kazimiero relikvijas teko slėpti aštuonioliktajam amžiuje, kai Lietuvą užkliudė didysis Šiaurės karas, o jos žemę trypė svetimieji, net skirtingų konfesijų žmonės: stačiatikiai ir protestantai.

GYVENO RELIGINIO SKILIMO LAIKAIS, O STIPRINO RELIGINĘ VIENYBĘ

Protestantizmas, kaip žinome, reiškė Vakarų Bažnyčios skilimą, viduriniams amžiams pereinant į naujuosius. Šv. Kazimieras kaip tik gyveno tų dviejų amžių sąvartoje. Jis ano meto humanistines tendencijas pirmiausia pažino Krokuvoje, nes ir jo mokytojai buvo humanistai. Kai vakarų Europoje daugelis humanistų vienu ar kitu atžvilgiu savo jėgas skyrė Bažnyčiai silpninti, humanistų mokinys šv. Kazimieras Lietuvoje ir Lenkijoje tapo Bažnyčios garbė ir skilimo metu jos atrama. Lietuvoje jo kultas prisidėjo prie religinės vienybės. Čia yra gana reikšminga, kad šv. Kazimiero kanonizacijos byla buvo pradėta tais metais, kai Martynas Liuteris išėjo su savo tezėmis (1517); gi šv. Kazimiero kultas plačiai išplito Lietuvoje katalikų ir protestantų kovos metu. Šventasis savo garbe prisidėjo prie katalikybės galutinės persvaros. Jo vardas plačiai nuaidėjo per Lietuvą ir svetimus kraštus. Bet čia užkliudome dar vieną ir paskutinį kontrastą.

VISUR GARSUS, O ŽINIŲ APIESAVE NEPALIKĖS

Argi nėra keista, kad Šventojo vardas nuskambėjo toli į svetimas šalis, pasiekė iki Viduržemių jūros pakraščių, bet ir savoje ir svečioje šalyje mažai kas bepaliko apie šv. Kazimierą žinoma, galima sakyti, tik nuotrupos. Labai maža žinių aptinkame iš jo gyventojų laiko, jo asmeniškai pamaldaus gyvenimo. Nebegalima dėl to išsiaiškinti gana svarbių klausimų. Jeigu paprastai šventųjų gyvenimą paveikia kokia nors viena stipri ir pagrindinė idėja, jeigu atsiranda kuri nauja ir nelaukta inspiracija, koks staigus nepaprastas posūkis, kuris nuveda šventu keliu, tai šv. Kazimiero gyvenime apie tai labai nedaug ką žinome. Kas gi nulėmė, kad tas Lietuvos karalaitis palinko į asketinį šventą gyvenimą? Faktų aiškių neturime, galime tik spėti. Gal priežastimi buvo nepavykęs karo žygis į Vengriją? Gal jį labiau į Dievo prieglobstį pastūmėjo nepagydoma džiovos liga?

Tiksliai nebeišaiškiname ir kitų dalykų. Yra, sakysime, nemaža mįslė, kai reikia paremti aiškiais faktais, kada šv. Kazimieras buvo įrašytas į šventųjų skaičių: 1521 ar 1602 metais? Dažniausia kalbama apie popiežiaus Leono X kanonizacijos bulę iš 1521 metų. Bet jos likimas iki šiol nežinomas, ir dėl to čia pasiremiami tikrai netiesioginiais argumentais. Tik ar jie pakankami? Kiek rodo surastos versmių nuotrupos, reikia abejoti, ar 1517 metais pradėta kanonizacijos byla, buvo užbaigta dar prieš popiežiaus Leono X mirtį (1521). Reikia laikyti tikru daiktu, kad to popiežiaus laikais dar nėra buvę tokių kanonizacijos apeigų, kokios atliekamos dabar, skelbiant Katalikų Bažnyčios pripažintąjį šventąjį. Tai gali paaiškinti, dėl ko šv. Kazimiero kultas Bažnyčioje buvo tiksliai nustatytas tikrai septynioliktojo amžiaus pradžioje. Šiomet sueina kaip tik 350 metų sukaktis, kai šv. Kazimiero garbinimas viešai buvo paskelbtas Gedimino mieste. Tikrai jo švento gyvenimo ir što klą garsas jau sklido anksčiau ir jis buvo garbinamas kaip šventasis, dar formaliai Bažnyčiai jo ir nepripažinus.

LIETUVIŲ TAUTOJE GARBINAMAS, O LIKĖS NEIŠTIRTAS

Per paskutinius pusketvirto šimto metų jis suaugo su lietuvių tauta, kaip retas kuris šventasis kitoje kurioje žemėje. Nebent būtų galima iš dalies prisiminti airių šv. Patriką, vengrų šv. Steponą, prancūzų šv. Joaną d'Ark. Tie šventieji savo tautose yra buvę Bažnyčios šulai, katalikų tikėjimą įvedant arba jį išlaikant. Šv. Kazimieras padėjo jį Lietuvoje išlaikyti ir atnaujinti reformacijos metu. Šventasis taip pat stiprino lietuvių tautą jos sunkiais negando metais. Kiek daug kartų lietuvis per šimtus metų yra šaukęsis Vilniaus Šventojo užtarimo! Kiek daug kartų jis yra kalbėjęs Šventojo litaniją arba giedojęs iš „kantičkų“ jo garbei sudėtas giesmes! Kiek daug pagaliau Lietuvoje ir išivijoje yra pastatyta tam uoliajam šv. Mergelės garbintojui bažnyčių bei altorių!

Kiek daug įvairių lietuviškųjų įstaigų ir organizacijų pasaulyje yra pramintų šv. Kazimiero vardu! Prisiminkime tik pora pavyzdžių.

Geroms knygoms leisti Kaune 1906 metais buvo įsteigta pagarsėjusi Šv. Kazimiero Draugija, kurios gyvoji siela ilgai buvo prel. A. Dambrauskas-Jakštas. Bet dar spaudos draudimo metu devynioliktojo amžiaus gale Kaune kunigų seminarijoje buvo šv. Kazimiero vardo draugija, kurios tikslas buvo rūpintis slapta spausdinti geras lietuviškas knygas ir platinti jas žmonėse. Viešai pradėjusi veikti Šv. Kazimiero Draugija ne tik tai šventąjį Lietuvos karalaitį pasirinko savo Globėju, bet rūpinosi ir jo kultą žmonėse palaikyti ir plėsti. Popiežius Pijus X, šiemet taip pat skelbiamas šventuoju, draugijos nariams buvo suteikęs įvairių atlydų, per kitas šventes ir visuotinus šv. Kazimiero dienoje (kovo 4).

Amerikoje 1907 metais įsisteigė Šv. Kazimiero Seserų Kongregacija, pasirinkusi savo pagrindiniu uždaviniu lietuviškąjį jaunimą šviesti, pasiėmė pavyzdžiu ir savo Globėju tą mūsų Šventąjį, kad jaunesiems įkvėptų jo idealus — didžio maldingumo, skaistybės ir karštos Dievo meilės.

Štai, ir turime plačiai garbinamąjį Šventąjį gražioje Nemuno šalyje, prie kurios rytinių sienų baigiasi katalikybės plotai. Jo šventės metu kasmet prisieina minėti beveik tie patys faktai, nes visa eilė jo gyvenimo įvykių yra praeities užklotų ir sunkiai atsekamų. Kai kas atidžiau dar nėra ir tyrinėta. Nei šioje trumpoje apybraižoje nesiekama plačiau atvaizduoti šv. Kazimiero gyvenimo, suminint visa, kas jau yra paskelbta.

Vienuoliai bolondistai (jėzuita), kurie nuo septynioliktojo amžiaus išleido daugybę šventųjų aprašymų (Acta Sanctorum), jau geras pusšimtis rūpinasi kritiškais šventųjų biografijomis. Iš specialaus jų leidžiamo žurnalo „Annalecta Bolandiana“, skirto šventųjų gyvenimo faktams tyrinėti, matyti, su koku moksliniu įžvalgumu šiandien yra prieinama prie seniaus be pakankamos mokslinės kritikos paskelbtų tekstų, vis rūpinantis atstatyti autentiškus faktų liudijimus.

Su tokiu pat metodu reikia prieiti ir prie mūsų Šventojo šaltinių. Šv. Kazimieras dar laukia rimtos lietuvių studijos, kuri ne tik apimtų jo gyvenimą ir jo laikus, bet ir rūpestingai atskleistų jo kultą amžių bėgyje, duotų autentiškų žinių apie Šventojo relikvijas ir koplyčią Vilniuje. Paskelbtieji Vilniaus kapitulos aktai tam reikalui duoda gana geros medžiagos, bet ji dar niekenu nenaudota.

Ar nenuostabu pagaliau, kad ir mūsų tauta, kuri prie to vienintelio savo Šventojo yra taip prisirišusi, kurio vardą tiek daug lietuvių nešioja, — ir dėl kurio Lietuva teisingai dar gali būti vadinama šv. Kazimiero žeme, — iki šios dienos viešumai tedavė tik dvi knygeles: vieną Antano Alekno (1927), kuris apie Šventąjį davė

patikimų faktų, ir kitą Simo Sužiedėlio (1947), kuris Lietuvos karalaitį įstatė į jo laiko rėmus. Tačiau abi knygelės neviršija 32 puslapių. Savaimė aišku, kad lietuvių tautai, iš kurios šv. Kazimieras dangišku žiedu išaugo ir paskui savo altoriaus garbe taip giliai vėl į ją jaugo, yra per maža.

Šventojo Karalaičio gyvenimas, žiūrint žmogiškomis akimis, buvo tragiškas. Tėvas buvo nužiūrėjęs jį palikti savo vietoje. Šv. Kazimiero laukė žerinti pasaulio garbė, papuošta turtais, valdžia ir galybe, o sulaukė jo ankstyva mirtis. Vos tik prasiskleidęs jaunystės žiedu, neišgyvenęs nė pilnų 26 metų, tas gražaus veido, tamsių akių ir juosvų plaukų švelnus jaunikaitis paliko šį pasaulį. Pasliko jis tėvą dideliu skausmu ir savo tautą liūdesy, paliko ir ateitį be gausėsių apie save žinių. Būtų šv. Kazimieras dar pagyvenęs tiek, kiek jo senelis ar tėvas, sulaukęs bent 70 metų, anų laikų metraščiuose jau būtų likę daugiau žinių.

GRAŽŪS ŽODŽIAI, BET JŲ NEDAUG APIE KAZIMIERĄ

Žinių iš Lietuvos ir Lenkijos praeities ima gausėti tikrai penkioliktajame amžiuje. Pavyzdžiui apie Lietuvos didįjį kunigaikštį Vytautą yra bent dešimtį kartų daugiau prirašyta negu apie Gediminą ar net Algirdą. Vėliau istorinių liudijimų dar daugiau atsiranda. Tačiau šv. Kazimieras ne tik trumpai gyveno, bet, ir iš viešojo gyvenimo pasitraukė porą metų prieš savo mirtį. Jis tada nekrepė į save kitų akies. Paliko tikrai gyvas prisiminimas, jog tai būta gerai išsilavinusio, gabaus ir tauraus būdo karalaičio. Taip jį trumpai apibūdino Jonas Dlugošas, italas Kalimachas, Jonas iš Torgovicos, Plocko vyskupas Petras iš Bnino. Ir kai kuriuose miestuose, kaip Lvove ir Torne, paminint šv. Kazimiero mirtį, atsiliepta apie jį tokiais pat gražiais žodžiais. Tačiau visi tie šaltiniai duoda tik nuotrupas, kurias reikia krūvon lipdyti, jei norime apie šv. Kazimierą susidaryti kiek ryškesnį vaizdą.

Kai lenkų metraštininkas Jonas Dlugošas, kasmet dėdamas vis daugiau faktų į savo kroniką, žinomą „Lenkijos istorijos“ vardu, ėmėsi auklėti ir mokyti karaliaus Kazimiero sūnus, niekas dar negalėjo nė iš tolo numatyti, kad vienas iš jo auklėtinių pasieks Šventojo garbės. Jonas Dlugošas ir pats mirė ketveriais metais anksčiau (1480) negu šv. Kazimieras. Dėl to ir savo kronikoje apie šv. Kazimierą jis rašo beveik tiek pat, kiek ir apie kitus jo brolius. Dlugošas tėra užrašęs šv. Kazimiero gimimą krikštą, plačiau paminėjęs nelaimingąjį žygį Vengrijos sostui užimti, nurodęs ir tai, kad tėvas su dviem savo sūnumis — Kazimieru ir Jonu Albertu, kuriuos Dlugošas „iš savo mokyklos paleido“ — 1475 metais nuvyko Vilniun.

Jonas Dlugošas, mokydamas šv. Kazimierą ir jo brolius, galėjo daug ko pripasakoti iš Lietuvos praeities. Savo stambioje kronikoje jis rašo gana daug apie Lietuvą,

ypač apie jos krikštą, Tanenbergo kautynes (1410), Jogailą, Vytautą ir k. Bet Dluogošas lietuviui simpatijų neturėjo ir Vytauto nemėgo. Jis nebuvo palankus visai Gediminaičių giminei, įskaitant ir patį Jogailą, kurio kancleriu buvo žymus lenkų valstybininkas Zbignievas Olesnickis, Krokuvos vyskupas. Dluogošas, jo sekretorius, buvo paveiktas Zbignievo Olesnickio politinių pažiūrų, kurios nesutarė su Lietuvos savarankumu. Dėl to lenkų politikos grynai tautiniai siekimai atsispindi ir Dluogošo kronikoje. Jos netikslumas ir neobjektyvumą iškelia patys lenkų istorikai. Ar tokio pat šališko nusistatymo Jonas Dluogošas laikėsi ir mokydamas didžiojo Lietuvos kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Kazimiero sūnus, lieka atviras klausimas. Aišku tik tiek, kad šv. Kazimieras ir jo broliai turėjo progos iš Dluogošo pasakojimų daugiau pažinti savo tėvo ir senelių kraštą, Lietuvos valstybę bei jos istoriją.

TĖVAS KALBĖJO LIETUVIŠKAI, O SŪNUS?

Jaunas karalaitis buvo taip pat gerai pramokytas lotynų kalbos. Su dvasininkais jis lotyniškai pasikalbėdavo. Be to, ta sena kalba, kaip anuomet buvo įprasta, sveikindavo svečius ir pasiuntinius, kurių Krokuvoje netrūko. Kai čia atsilankė kardinolas Marco Barbo, popiežiaus Pauliaus II legatas, šv. Kazimieras, tada dar nedidelis berniukas, pasakė gana ilgą prakalbą, gindamas savo teises į Vengrijos sostą. Ar jisai iš savo tėvo buvo pramokęs ir lietuviškai, nieko tikro negalima pasakyti. Atrodo, kad šv. Kazimiero aplinkoje, nei Krokuvoje nei kur kitur, progos lietuviškai pramokti nebuvo. Pats karalius Kazimieras, jo tėvas, gerai mokėjo lietuviškai, gudiškai ir lenkiškai. Sūnus kalbėjo lenkiškai, lotyniškai ir vokiškai.

Šv. Kazimieras turėjo būti gana gabus. Geriausiai galėjo tai žinoti jo mokytojas Jonas Dluogošas. Apie savo auklėtinį jis kronikoje rašė, kad tai buvo „puikus, retų gabumų ir pažymėtino mokslumo jaunikaitis.“ Kad tai buvo teisinga pastaba, patvirtina karaliaus Kazimiero patarėjų apgailėstavimas, jog toks gabus jo sūnus išleidžiamas svetur, užuot jį savo kraštui pasilaikius. Gal būt, šv. Kazimieras iš savo šešių brolių buvo pats gabiausias, dėl to ir tėvas jį nepaprastai mylėjo. Tuo tarpu motinai Elzbietai artimiausias sūnus visą laiką buvo Jonas Albertas.

Šv. Kazimiero auklėtoju kartais dar laikomas ir italų humanistas Kalimachas (Buonacorsi), gyvenęs tada karaliaus dvare Krokuvoje. Apie tai užsimenama senose monografijose, pavyzdžiui Moravskio, o ir pats Kalimachas save laikęs karaliaus auklėtoju. Tačiau naujaisi tyrinėjimai rodo, kad tasai humanistas buvo siuntinėjamas į užsienius dažniau negu Dluogošas. Ilgai prabūdamas tose diplomatinėse kelionėse, Kalimachas nedaug beturėjo laiko su karaliaus vaikais užsiimti. Jis tegalėjo kiek pamokyti iškalbos meno, kuriam

humanistai skyrė daug dėmesio, bet tik tai trumpą laiką (1472-1473) ir tik vyresnius karaliaus sūnus — šv. Kazimierą ir Joną Albertą. Pirmasis atkreipė Kalimacho dėmesį savo kilnumu ir dorumu, arba paties to humanisto žodžiais tariant, buvęs „šventas jaunuolis — divus adolescens.“

VIENAS IŠ DVYLIKOS

Karalių Kazimierą reikia laikyti buvus laimingą tėvą. Jau buvo praėję tie laikai, kai Habsburgai (nuo 1386 metų) griežė dantį į Gedimino giminę, kam ji įsėdo į Lenkijos sostą, kai Jogaila, Kazimiero tėvas, vedė Jadvygą. Habsburgai ilgai šnekėjo ir Romoje Jogailą skundė, kad jis Vilhelmui Habsburgiečiui „pagrobęs“ žmoną. Jadvyga, kaip žinoma, buvo anksčiau pažadėta Vilhelmui ir tik paskui išėjo už Jogailos. Kazimiero laikais ta skriauda jau buvo užmiršta. Gedimino ir Habsburgų giminės buvo susijungusios taikos žiedu: Kazimieras buvo vedęs Elzbietą Habsburgaitę. Ji padarė Kazimierą laimingą, nes padovanojo jam gausią šeimą: per 23 metus jiems gimė 6 sūnūs ir 6 dukters. (Viena iš jų labai anksti mirė, tai dažnai rašoma, kad karalius Kazimieras teturėjęs penkias dukteris). Šv. Kazimieras buvo antrasis iš eilės sūnus. Prieš jį buvo gimęs vyriausias brolis Vladislovas, kuris 1471 metais tapo Čekijos karalium, o po šv. Kazimiero mirties užsidėjo ir Vengrijos karališkąjį vainiką (1490).

Iš keturių jaunesnių šv. Kazimiero brolių Aleksandras ir Zigmantas buvo didieji Lietuvos kunigaikščiai ir Lenkijos karaliai; pirmasis valdė 1492-1506 m., antrasis 1506-1548. Jonas Albertas buvo tikrai Lenkijos karalius (1492-1501), o Fridrichas — Gniezno primas ir Krokuvos vyskupas (†1503). Pastarasis šalia kardinolo Jurgio Radvilos, kuris gyveno šešioliktojo amžiaus pabaigoje, mūsų yra visai užmirštas kardinolas, nors savo kilme, kaip ir šv. Kazimieras, buvo lietuvis. Tikrai Fridrichas ir Kazimieras nebuvo užsidėję karališkų vainikų. Tačiau Kazimieras buvo vienintelis iš 6 brolių, pasiekęs daug vertingesnio dangiškojo vainiko.

Penkios užaugusios šv. Kazimiero seserys nutekėjo svetur ir visos pateko į sritinų vokiečių kunigaikščių dvarus. Jadvyga ištekėjo už Bavarijos kunigaikščio į Landshutą, Ona išėjo už Pomeranijos kunigaikščio, Sofija — už Brandenburgo margrafo ir Barbora buvo išleista už Saksonijos kunigaikščio. Vėliausiai savo namus paliko Elzbieta, ištekėjusi už Liegnitzo kunigaikščio (1515). Visos jos pateko į kraštus, kurių daugumoje paskui įsigalėjo protestantizmas. Sofijos sūnus Albertas buvo paskutinis Vokiečių Ordino magistras, paskleidęs protestantizmą ir prūsų žemėje, užimtoje kryžiuočių. Protestantizmas, kaip žinome, šventųjų garbinimo nepripažįsta, tačiau Kazimiero seserys, atrodo, yra prisidėjusios, kad jų brolio kultas būtų paskleistas Vokietijoje. Šventasis vėliau buvo

laikomas abiejų giminių (Jogailaičių ir Habsburgų) pažiba.

Karalienė Elzbieta Habsburgietė, lenkų vadinama „Jogailaičių motina“, mirusi 1507 m., trumpuose šv. Kazimiero gyvenimo aprašymuose dažnai iškeliamas, kad turėjusi savo vaikams labai didelės įtakos — perteikusi religines savo šeimos tradicijas ir įkvėpusi pamaldumo dvasios. Tačiau ji daugiau prižiūrėjo ir auklėjo savo dukteris, o ne sūnus. Ne viską išaiškinsi ir įtakomis, nes dar lieka daug galimybių pačiam laisva valia brandinti savo asmenybę. Juk toje pačioje šeimoje ir tose pat sąlygose išauga vaikai labai skirtingų charakterių ir nusiteikimų. Tas pats buvo ir karalienės Elzbietos namų vidinyje.

IŠSISKYRĖ IŠ KITŲ DORUMU

Nuo šv. Kazimiero žymiai skyrėsi jaunesnieji jo broliai — Aleksandras ir Zigmantas. Aleksandras, įsėdęs į Lietuvos sostą, buvo vedęs Maskvos kunigaikščio Jono III dukterį Eleną, kuri paliko stačiatikė ir savo įtaka stiprino Rytų Bažnyčios skleidimąsi Lietuvoje. Tai buvo, be abejo, politinės vedybos, bet jose pasirodė kitoks Aleksandro charakteris negu jo šventojo brolio. Taip pat kitoks buvo ir jauniausias jo brolis Zigmantas, žinomas Senojo vardu, kai jam gimė sūnus Zigmantas Augustas, kuris greitai buvo vainikuotas karalium. Kai Zigmantas Senasis, jaunas būdamas nepasižymėjo doriniu santūrumu (turėjo nelegalų sūnų), tai šv. Kazimieras tuo atžvilgiu buvo nepaprastai jautrus ir griežtos skastybės pavyzdys. Tai labai stipriai pabrėžia po jo mirties surašyti liudijimai (Ferreri).

Kai jau buvo pasirodę aiškūs džiovos ženklai ir jaunam vyrui jokie vaistai negalėjo padėti, dvaro gydytojai davinėjo visokių patarimų: čia siūlė jam vesti, čia kyščiojo kitas žemiškas pagundas. Buvo manoma, kad ligą įvarė asketiškas jaunuolio gyvenimas. Kazimieras tačiau buvo nepajudinamas. Apie tai įsakmiai rašo pirmasis šv. Kazimiero biografas Ferreri; tai liudija ir gana autentiški šv. Kazimiero mirties metų šaltiniai, kuriuose randama pažymėta: „jis buvo labai išmintingas ir doras . . . ir visi žmonės daug gero apie jį girdėjo.“

Yra likusi taip pat žinia, kad ir šv. Kazimiero motina ieškojo jam žmonos. Ji labai daug rūpindavosi, už kokių vyrų išleisti dukteris ir kokias žmonas gauti sūnums. Dukteris ji sužieduodavo vos nuo žemės pakilusias — penkerių septynerių metų mergaites. Sūnum dairėsi žmonos taip pat iš anksto. Dairėsi jos ir šv. Kazimierui, bet jau suaugusiam, kiek istorinės žinios rodo. Antai, 1481 metų rudenį Brandenburgo pasiuntinys Romoje patyrė iš lenkų pasiuntinio, kad yra vedamos derybos antrąjį Lenkijos karaliaus sūnų suvesdinti su imperatoriaus Fridricho III dukterimi. Tą žinią Brandenburgo pasiuntinys pranešė savo kancleriui. Tačiau tos derybos liko tuščios, nes šv. Kazimieras nuėjo savo keliu,

išsisukęs iš motinos ir tėvo dinastinių planų ir politinių interesų.

Dėl ko Kazimieras taip ryškiai išsiskyrė iš kitų savo brolių ir pasuko grynai dorinio religinio tobulėjimo keliu, tas klausimas šiame rašinyje galėtų būti pats pagrindinis, jeigu jam paaikškinti nestigtų autentiškų įrodymų. Jų trūkumas sukelia įvairius spėliojimus, kurie nebesutaria aiškindami, kas šv. Kazimiero gyvenimui davė tą posūkį, nuo kurio jis į nieką kitą taip nesiveržė, kaip į šventumą. Kaip daugelio kitų šventųjų, taip ir jo trumpame gyvenime turėjo būti toks ryškesnis momentas.

NENUSISEKĖS KARO ŽYGIS NUVEDĖ Į ŠVENTUMĄ?

Vieni (J. Caro) to lemiamo apsisprendimo priežastimi laiko nenusisekusį žygį į Vengriją. Kit (Fr. Papee) tam karo žygiui didelės reikšmės neteikia. Vis dėlto jis mums yra įdomus, nes čia pirmą kartą būsimas Šventasis įpiniamas į dinastinės politikos verpetą.

Kai 1457 metais mirė šv. Kazimiero dėdė, Čekijos ir Vengrijos karalius Ladislovas, imperatoriaus Albrechto sūnus, tai anie du sostai liko be Habsburgų valdžios. Karalienė Elzbieta, šv. Kazimiero motina, pasijuto vienintelė tikra savo brolio žemių paveldėtoja. Čekijos sostan jai pavyko sėkmingai įsodinti vyriausiąjį sūnų Vladislovą (1471), tačiau Vengrijos žemė Elzbietai buvo dar brangesnė. Ten bevaldydamas jos senelis Zigmantas, kuris Vytautui buvo siūlęs karaliaus vainiką, buvo iškilęs į imperatorius. Vengrijoje mirė ir Elzbietos tėvas imperatorius Albrechtas II. Su visu tuo sijosi ne tik tai jos giminės teisės ir jaunų dienų brangūs prisiminimai, bet ir jos politinė minties, kuri traukė labiau į pietus ir vakarus, o ne rytus. Gi savo vyrui Kazimierui ji turėjo stiprios įtakos. Dėlto ir jo dėmesį suko į pietus nuo rytų, su kuriais buvo surišti Lietuvos reikalai ir kur Lietuvos didikai reikalavo budėti arba patį karalių arba duoti vieną iš savo sūnų. Tačiau vienas jau buvo nusiūstas į Čekiją, o antras buvo užsimota pasodinti Vengrijoje. Tuo antruoju buvo šv. Kazimieras.

Jaunutis Kazimieras buvo pradėjęs dar tik tryliktuosius metus, kai jį pasiuntė Vengrijon, kur jau valdė dalies vengrų didikų pastatytas tautinis kandidatas Motiejus Korvinas. Kiti vengrų didikai savo karalium buvo paskelbę Kazimierą. Bet sostui užimti ir Korvinui pašalinti reikėjo jau karo žygio. Jis buvo suruoštas, pasamdžius nemažą kariuomenę (12.000 vyrų), bet skaudžiai nepasisėkė. Nevisi vengrų didikai sutiko naują valdovą priimti, o neapmokėti algininkai pakriko, ir Kazimieras turėjo grįžti nieko nepešęs. Yra žinių, kad jautrus jaunuolis buvo labai stipriai paveiktas to žygio nesėkmės ir giliai susijaudinęs. Mat, įsėdęs į Vengrijos sostą, jis galvojo stoti į kovą su nekrikštais turkais, su kuriais grumdamsis buvo žuvęs jo dėdė Ladislovas. Turkų veržimasis į krikščioniškus pietryčių Europos

kraštus dar nebuvo sustabdytas, ir jauną dar vaiką galėjo čia vilioti krikščionies karžygio pergalė. Žinoma gi, kad bręstančiame amžiuje vaikai daug prisvajoja apie nepaprastus ir nuotykingus žygius, gerai nesuvokdami pačios tikrovės. Nesėkmė jauną Kazimierą taip sujaudino, kad jis kurį laiką Krokuvoje net nesirodė, nors pats karo žygis nebuvo nei jo sumanytas nei vadovautas. Už jauno karalaičio stovėjo paties karališkojo dvaro parinkti karo vadai ir patarėjai. Vis dėlto jaunas karalaitis jautėsi nesmagiai, nors dėl to jis dar nepasitraukė iš viešojo valstybės gyvenimo.

AR GAL POLITINIO SĄMOKSLO GRĖSMĖ?

Po nesėkmingo žygio Vengrijon, šv. Kazimieras savo tėvą lydi įvairiose kelionėse į abi valstybes. 1475 metais jis pirmą kartą buvo atvykęs į Lietuvos sostinę Vilnių, kai niekas tada nei pamanyti negalėjo, kad tas miestas priglautos šventus palaikus ir amžiams bus papuoštas jo dangiškos garbės. Vilniuje jo tėvas tada priiminėjo svetimų valstybių pasiuntinius. Kitais metais (1476) abu jie lankėsi Marienburge, iš kur Vokiečių Ordino magistras jau buvo persikraustęs į Karaliaučių. Buvo jau praėję dešimtys metų, kai po ilgo karo (1454-1466) Lenkija buvo atgavusi pamarį su Vislos žiotimis, o Vokiečių Ordinas tapęs Lenkijos vasalu. 1478 metais abu Kazimierai dalyvavo Lenkijos seime.

Lietuvoje tuo metu jau buvo reiškiamas didelis nepasitenkinimas, kad Kazimieras apleido Lietuvos reikalus. Ir pats jis jau seniai Lietuvoje nebegyveno ir nesutiko jai duoti savo vietininko — sūnaus, nors keliais atvejais buvo prašomas tai padaryti. Matyti, karalių Kazimierą prilaikė Elzbieta, kurios visas dėmesys, kaip matėme, buvo nukreiptas į kitus kraštus, kur ji siuntė abu vyriausius sūnus savo pavadėtinėms teisėms ginti. Apskritai yra žinoma, kad Lietuvos ir rytų Europos kraštų karalienė Elzbieta nemėgo. Vis dėlto senis Kazimieras, būdamas ir Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu, negalėjo savo tėvų šalies visai išleisti iš akių.

Norėdamas apmaldyti Lietuvoje vis stiprėjantį nepasitenkinimą, ir net augantį priešišumą karaliui, jis 1479 metais vėl atvyko į Vilnių, pasiėmęs kartu ir savo sūnų Kazimierą. Šį kartą karalius buvo nusistatęs Lietuvoje kiek ilgiau palikti. Tuo metu jis susilaukė ir žinomojo sąmokslų. Užkulisiai nėra gerai žinomi, bet aišku, kad sąmokslininkai siekė Kazimierą ir jo giminę pašalinti nuo Lietuvos sosto. Karalius turėjo netekti galvos, bet sąmokslas buvo laiku susektas. Jis buvo organizuojamas per 1481 metų Velykas vieno kunigaikščio vestuvių metu. Nėra abejonės, kad nuo sąmokslininkų durklo būtų kritęs ir jaunas Kazimieras. Tai jam padarė gilaus įspūdžio.

STAČIATIKIŲ GRĖSMĖ KATALIKŲ BAŽNYČIAI LIETUVOJE?

Naujų įspūdžių šv. Kazimieras patyrė ir didžiojo Lietuvos kunigaikščio rūmuose Vilniuje. Aplinka čia buvo jau kitokia negu Krokuvoje, kur nuo jaunų dienų jis buvo augęs ir gyvenęs. Vilniuje Kazimieras dažnai girdėjo jam svetimą gudų kalbą. Taip pat rusiškoji stačiatikių įtaka čia buvo gana giliai įsiskverbusi; ji rungėsi su grynai lietuviškąja katalikų dvasia. Tai gali paaiškinti, dėl ko jaunas Kazimieras yra daręs pastangų stabdyti naujų cerkvių statybą.

Pasiremiant tikrai legenda, seniau buvo rašoma, kad jaunas karalaitis išprašė tėvo įsakymą, draudusį visoje Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštystėje statyti naujas ir taisyti senas cerkves. Žinome visai priešingą faktą: rusai po 1863 metų sukilimo yra draudę katalikams Lietuvoje remontuoti senas ir statyti naujas bažnyčias. Penkioliktajame amžiuje tokio įstatymo nebuvo. Yra žinomas tikrai nuostatas, tvarkęs naujų cerkvių statymą. Šv. Kazimieras prašęs savo tėvą vien to, kad naujos cerkvės nebūtų leista statyti, kur jos nebuvo reikalingos. Tai būtų buvusi priemonė užkirsti kelią stačiatikių įtakai, kuri Vilniuje dar sustiprėjo, kai į didžiojo Lietuvos kunigaikščio sostą įsėdo šv. Kazimiero brolis Aleksandras, vedęs Maskvos kunigaikštę Eleną.

Jaunutei Katalikų Bažnyčiai rytinėje Lietuvoje stačiatikių įtaka sudarė nemažą pavojų. Pavojus buvo tuo didesnis, kad dar neseniai krikštyti žmonės nedaug ką suprato apie Rytų ir Vakarų Bažnyčių skirtumus. Dėl to Lietuvos ir Lenkijos sąmoningesni didikai ir pats karaliaus dvaras rėmė vienuolių bernardinų apaštalavimo darbą mišrioje abiejų konfesijų srityse. Tarp stačiatikių bernardinai turėjo nemažo pasisekimo, stengdamiesi juos gražinti Romos Bažnyčiai, į kurią priimdavo be naujo krikšto ir kitų sunkumų.

Šv. Kazimieras buvo ėjęs dar toliau: siūlęs nebestatyti naujų cerkvių ten, kur vienuoliai bernardinai buvo išvystę savo apaštališką veiklą. Jis norėjęs paremti jų misijų darbą. Bet tai nieko neturi bendro su griežtu draudimu statyti cerkves bet kur Lietuvoje, kaip tai buvo seniau rašoma.

Iš Lietuvos šv. Kazimieras vėl grįžo Lenkijon 1481 metais. Lenkijoje jis dvejus metus pavadavo karaliu. Tas jo valdymo laikotarpis yra tyrinėtas Fr. Pappes ir A. Prochaskos. Jų studijos, paremtos ano laiko šaltiniais, iškelia šv. Kazimiero kaip valstybininko didelius gabumus. Jis taupiai elgėsi su valstybės išdo pinigais ir padėjo išpirkti užstatytas valdines žemes. Karalaitis stengėsi pagerinti Lenkijos santykius su Roma, kur jo tėvas buvo užsitraukęs nemalonės savo politika Čekijoje. Visiems stengėsi būti teisingas, bet nesivaržė „skriausti“ ir atleisti netikusią, kadangi karaliaus dvaras, prižiūrimas doro karalaičio, turėjo būti ir doriniu atžvilgiu be priekaišto. Savo atskirą nuomonę jis turėjo ir Vengrijos klausimu, vis dar nepamiršęs ano nesėkmingo žygio, bet daugiau dėmesio skyręs ne sostui užimti, o atremti didėjantį turkų pavojų. Lenkų istorikai tai ypač pabrėžia,

nurodydami, kad šv. Kazimieras dažnai prisimindavęs savo dėdę Vladislovą, žuvusį prie Varnos (1444). Kalimachas yra aprašęs Vladislovo gyvenimą, tiktai šv. Kazimiero įprašytas.

Šv. Kazimiero domėjimasis kova su turkais ano laiko sąlygomis yra visai suprantamas. Reikia žinoti, kad Konstantinopolio užėmimas (1453) ir Bizantijos imperijos žlugimas dar buvo Europoje gyvai jaučiamas. Bizantijos krikščionys, pabėgėliai graikai, beldėsi į Vakarų krikščionių sąžinę, kaip dabar pro geležinę bolševikų sieną prasprūdę bėgliai. Anie pabėgusieji graikai stačiatikiai buvo linkę ieškoti tinkamo sprendimo ir Vakarų bei Rytų bažnytinės unijos klausimu.

Tokiu metu Romai labai rūpėjo sujungti visus krikščioniškų kraštų valdovus vienam bendram žygiui — kovai su muzulmonais turkais. Jų pavojus krikščioniškai Europai vis labiau augo. Roma dėl to nebuvo patenkinta, kai Lenkijos karalius Kazimieras siuntė savo sūnų užimti Vengrijos sosto. Popiežius Paulius II tam žingsniui nepritarė ir palaikė Motiejų Korviną. Popiežius rėmėsi ta mintimi, kad krikščionių valdovų tarpusavio kova dėl sosto, kuriam grėsė turkai, silpnino krikščionių jėgas. Tai aiškiai išdėstė Krokuvoje popiežiaus legatas Barbo, kuriam ilga lotyniška kalba atsakė pats jaunas Kazimieras.

Be to, Roma siekė dar toliaus. Popiežiaus kanceliarijoje jau buvo rengiamasi pripažinti Maskvos kunigaikščiui Jonui III caro titulą, kad ir tas tolimas krikščionių valdovas būtų įtrauktas į sąjungininkus prieš turkus, užgrobusius Bizantiją. Bizantijos imperatoriaus paskutinę palikuonę, kaip tik buvo vedęs Jonas III. Šv. Kazimieras, kuris visada buvo uolus popiežiaus gynėjas, šiuo atveju stoji prieš Romos sumanymus. Po jaunojo karalaičio mirties ir jo tėvas Kazimieras rašė Romai įspėdamas, kad ji su Maskva būtų apdairi. Savaiame suprantama, kad vis didėjęs Maskvos spaudimas Lietuvai reikalavo iš karaliaus pasisakyti prieš tokią politiką, kuri Maskvos kunigaikštį dar labiau sustirpintų, o Lietuvai pakenktų. Čia glūdi dar viena priežastis, dėl ko šv. Kazimieras yra stengęsis mažinti ir stačiatikių įtaką Lietuvoje.

MIRĖ GARDINE, PALAIDOTAS VILNIUJE

Lietuvon šv. Kazimieras grįžo 1483 metų viduvasaryje, bet nieko nežinome, ką jis yra viešai veikęs. Matyti, iš viešojo gyvenimo vis daugiau traukėsi, susitelkdamas maldai, askezei ir gailestingiem darbam. Jau turėjo būti pasireiškusi ir visai nepagydoma jo liga. Jis sirgo džiova, kuri iki tol nebuvo kibusi nei į Jogailos nei į Habsburgų gimines, iš kurių šv. Kazimieras buvo išaugęs. Jo motina Elzbieta buvo nuostabiai stiprios sveikatos moteris: galėdavo lengvai pakelti ano meto ilgų ir varginančių kelionių našta, lydėdavo svo vyrą, važinėjusį po Lenkiją ir Lietuvą. Jos sūnaus džiova, sekant Ferreri, paprastai

priskiriama šv. Kazimiero griežtam asketiškam gyvenimui, kuris jau diena iš dienos geso.

Sužinojęs apie savo sūnaus staigų sveikatos pablogėjimą, tėvas tuojau išsiskubino Lietuvon. Kazimieras jau gulėjo patale. Ketvirtadienį po Pelenų dienos, kovo 4, vos išaušus, jis išsiskyrė iš šio pasaulio. Mirė Gardine, tame pačiame mieste, kur prieš 50 metų, lakštingalų giesmės beklausydamas, mirtinai sušalo ir jau nebeatsitiesė jo senelis Jogaila. Gardine mirė ir narsus kovotjas su Maskva Steponas Batoras (1586), kurio kelias į sostą buvo priešingas negu šv. Kazimiero. Steponas Batoras iš Vengrijos buvo atėjęs valdyti Lietuvos ir Lenkijos.

Šv. Kazimiero palaikai buvo nuvežti ir palaidoti Vilniuje, jo prosenelio Gedimino mieste. Šventasis priklausė Gedimino giminei, plačiai išsišakojusiai po Europą. Gediminaičių giminė davė ir Lenkijai „Jogailaičių dinastiją“, kuri penkioliktajame ir šešioliktajame amžiuje lenkus plačiai išgarsino ir papuošė didele garbe.

Gyvas būdamas šv. Kazimieras veržėsi kovoti pietuose su krikščionybės priešais turkais. Miręs jis buvo palaidotas rytų Europos „Atėnuose“, Vilniuje, ir ten jis turėjo atlikti svarbią savo tautai misiją. Jo kultas siejasi su dviejų kultūrų ir dviejų konfesijų kova rytuose ant pačios katalikybės ribos.

Šv. Kazimiero mirtis žilagalviui jo tėvui buvo labai skaudi. Jis tikėjosi sūnų savo vietoje palikti, o teko jam lydėti jį mirusį ir palikti Vilniaus katedroje.

MALDOS UŽ KAZIMIERĄ, VIRTO MALDOM Į KAZIMIERĄ

Praslinkus keturiems mėnesiams po sūnaus mirties, jam prisiminti, tėvas įsteigė (1484 liepos 17) katedroje amžinąjį anniversaryum: Vilniaus kapitulos prelatai ir kanauninkai turėjo kasmet atgiedoti egzekvijas ir atlaikyti pamaldas už mirusiojo vėlę pirmąjį ketvirtadienį po Pelenų dienos. Tai buvo šv. Kazimiero mirties diena. Atlyginimo už tas pamaldas karalius paskyrė kapitulai atskirą beneficiją.

Netrukus Vilniaus miesto gyventojai taip pat pradėjo lankyti mirusiojo karalaičio kapą ir į jį melstis. Vilniuje darėsi tas pats, kas atsitikdavo viduriniaus amžiais ir kitur, mirus kuriam šventai gyvenusiam asmeniui. Žmonės, iš arčiau velionį pažinę ir matę tauraus jo gyvenimo pavyzdį, imdavo jį garbinti, jokio leidimo nesiteiraudami. Garbinimas pamažu plito, o Romos Bažnyčia to nedraudė, leisdama mirusįjį garbinti ir be bažnytinio proceso (Canonisatio aequipollens). Roma tenkinosi tik tuo, kad garbinamasis garsėjo stebuklais. Tas pats galėjo būti pradžioje ir su šv. Kazimieru, nes ir jo šventumo ir stebuklų garsas vis labiau sklido. Tai mums liudija visai autentiški ano meto dokumentai.

Praėjus vos 17 metų po šv. Kazimiero mirties, Romoje lankėsi Erasmus Ciolekas, didžiojo Lietuvos

kunigaikščio Aleksandro pasiuntinys. Jis iš popiežiaus Aleksandro VI gavo Vilniaus vyskupijai daug privilegijų ir relikvijų. Atskira bula (1501 gegužės 15) popiežius suteikė atlaidus tiems, kas tam tikromis dienomis aplankys koplyčią, kur buvo šv. Kazimiero grabas. Beje, minima, jog mirusiojo kūnas garsėjęs gausiais stebuklais; suteikiamais atlaidais norima žmones paskatinti dažniau koplyčią lankyti. Ta bula, kurios gražus nuorašas yra Vatikano archyve, yra pats seniausias ligi šiol žinomas dokumentas, liudijęs apie šv. Kazimiero garbinimą, dar nesuėjus nė dviem dešimtims metų nuo jo mirties.

Kitais metais (1502) vienas italų humanistas, įprašytas parašyti vadovėlį karaliui Vladislovui, šv. Kazimiero vyresniajam broliui, kaip tas turįs savo sūnų auklėti, tarp kitko įrašė ir tokius žodžius: „tavo brolių Kazimierą, mirusį, palikuoniai pastatė tarp šventųjų (inter divos), nes jis nepaprastai branginęs tikėjimą“. Iš tikrųjų, mirusiojo karalaičio giminės laikė jį buvus nepaprastą savo šeimos narį. Šventojo brolis Aleksandras, didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius, savo aktuose (1503) yra pažymėjęs, kad tai buvo „švento prisiminimo kunigaikštis (princeps).“

PRAŠO SKELBTI KAZIMIERĄ ŠVENTUOJU

Garsas apie tą šventąjį karalaitį metai iš metų vis labiau plito. Vatikano archyve (iš 1516 metų) yra trys dideli, beveik pusmetriniai (42-25 cm ilgio), ant pergamento rašyti laišakai popiežiui Leonui X. Tuos laiškus yra parašę: šv. Kazimiero brolis Zigmantas Senasis, Lietuvos valdovas; Vilniaus vyskupas Albertas su savo kapitula ir Vilniaus pranciškonai.

Pats stambiausias laiškas yra Vilniaus pranciškonų. Jie išvardija mirusiojo karalaičio dorybes ir sumini, kad prie grabo vyksta daug stebuklų. Vienuoliai prašo išklaudyti tikinčiųjų balso ir „Kazimierą įrašyti į šventųjų skaičių“. Prašymas užbaigiamas kreipimusi į šv. Tėvą: „jeigu Jūsų Šventenybė tai padarytų, būtų didelė parama

tikėjimui Lietuvos žemėje“.

Tos pačios datos (1516 vasario 18) antrame laiške, rašytame popiežiui Vilniaus vyskupo Alberto ir kapitulos, nurodoma, kad šv. Kazimiero pagalbos ir tarpininkavimo šaukiasi „ne tik tai žmonės iš visos Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės, bet taip pat kaimyninės ir kitos tautos“. Toliau tvirtinama, kad įvyksta daug stebuklų, ir dėl to Kazimieras prašomas paskelbti šventuoju.

Abu minėti laišakai yra patys pirmieji žinomi dokumentai, kuriuose prašoma Kazimierą kanonizuoti. Trečias laiškas yra Lietuvos ir Lenkijos valdovo Zigmanto Senojo. Laiškas yra rašytas trimis mėnesiais vėliau (1516 gegužės 10). Iš jo patiriame, kad Zigmantas Senasis savo brolio kanonizacijos reikalu jau du kartu buvo kreipęsis į popiežių Leoną, atėjusį į Apaštališkąjį Sostą 1513 m. Tačiau ankstyvesnieji du raštai nebeužtinkami. Trečiajame karalius nurodo, kad prie Kazimiero grabo stebuklų vis daugėja. Kazimieras esąs žmonių garbinamas. Karalius rašąs tuo pačiu reikalu jau trečią kartą, prašomas paties Vilniaus vyskupo, kapitulos, kunigų ir savo patarėjų. Jis taip pat Romon siunčiaš Vilniaus vyskupą Albertą ir savo sekretorių — kapitulos kanauninką, katedros kleboną.

Tačiau savo delegatus į Romą karalius išsiuntė tik po pusantrų metų. Tai mums liudija imperatoriaus Maksimilijono I Habsburgo laiškas popiežiui Leonui X. Laiškas rašytas iš Kremonos, šiaurinės Italijos, 1517 m. rugsėjo 4 d. Imperatorius savo laiške pamini, kad Zigmanto vyskupas ir Vilniaus katedros klebonas atvyksta pas popiežių. Jis prijungia ir savo prašymą kanonizuoti jo giminaitį Kazimierą, kurio „šventumą liudija nuostabūs bei įvairūs ženklai ir stebuklai.“ Apie tai daugiau žinių suteiksia karaliaus Zigmanto atstovai — vyskupas ir katedros prepozitas. Laiško gale imperatorius Maksimilijonas taip pat prašo Kazimierą paskelbti šventuoju.

Bus daugiau balandžio mėn.

*****

ŠVENTAS KAZIMIERAS — LIETUVOS KARALAITIS

Prel. M. J. Urbonas

Šventas Kazimierai,
Didis mūsų Globėjau,
Ir didžiai galingas
Mūsų užtarėjau.

Būdams didžiu šventu
Ir tikrai garbingu,
Amžinai pas Dievą
Skaitomas laimingu.

Uždėk mūsų širdyse
Tikrą meilę Dievo
Artimo taipogi
Ir tėvynės savo.

Idant ir išklydę
Greitai susiprastų
Prie Dievo pargrižtų
Tiesos kelią rastų.

SAINT CASIMIR

ZENONAS IVINSKIS

Edited by Dr. JACK STUKAS

SAINT CASIMIR, patron of Lithuania, lived at a time when Lithuania in many respects was a land of neophytes. When he was born, scarcely seventy years had elapsed since the baptizing of Lithuania had taken place in 1387. His grandfather Jogaila, the Duke of Lithuania, had remained a pagan the greater part of his life. It was only in his later years that he was baptized into the Roman Church and ascended the throne as a Polish King.

In his old age Jogaila had two sons, Wladyslaw and Casimir. Their childhood training was based on Catholic principles. Later (1440-1492) Casimir governed Lithuania and Poland. He was the father of Saint Casimir. The mother was a descendant of the Habsburg family. She was princess Elizabeth, the daughter of Albrecht II, emperor and king of Germany. King Casimir and Elizabeth had six sons and six daughters. Saint Casimir, the second oldest son, was born October 3, 1458 in Cracow, Poland.

Polish or Lithuanian?

Because Casimir, the Grand Duke of Lithuania, ruled Poland (1447-1492), it is erroneous to conclude that his son, Saint Casimir, was Polish (Polonus). It is ascertained by historical facts that among the kinsfolk of Saint Casimir not a single one was a direct descendant of Poland, the domain of his father. Saint Casimir belongs to the dynasty of Gediminas, which gave Lithuania her many heroic and noble statesmen. Since the time that Jogaila first ascended the throne of Poland in 1386, the Poles have claimed and renamed Gediminas family as the Jogaila dynasty. During the fifteenth and sixteenth centuries this dynasty brought Poland a high degree of fame and prominence. Thus, it was at this particular era of events that also Saint Casimir's own crown of glory is attributed to the Polish merit despite the fact that his is truly Lithuanian in origin.

Casimir, the Boy

In his youth Saint Casimir spent most of his days at Cracow with his father, who resided here more regularly than he did in Vilnius, the capital of Lithuania. However, he did learn much about his fatherland, the Lithuanian state and its history from his capable teacher, John Dlugosz, a Polish historian. Dlugosz testifies that Saint Casimir was "an excellent youth of rare talents and remarkable knowledge".

Painting of St. Casimir in a German church. Name of artist is unknown.

Another teacher, Buonacorsi, a humanist, calls Saint Casimir a "holy youth" (divus adolescens). At the age of thirteenth this "holy youth" was offered the throne of Hungary, but in spite of his advisers' earnest efforts he was unsuccessful in the struggle and failed to be crowned. Nevertheless, determined to have his son succeed him, King Casimir permitted his son to accompany him on his journeys to Poland and Lithuania.

Successful at Statecraft

In 1475 Saint Casimir arrived at Vilnius, the capital of Lithuania, for the first time. Four years later (1479) he accompanied his father again on a visit to Lithuania. During this time the enemy was conspiring against King Casimir and his kin. They sought to dethrone

him, but the conspiracy failed. Saint Casimir returned to Cracow alone, and there administered the affairs of State for two years. Here he proved himself to be a capable ruler. He was prudent in the handling of state finances and was just to all, but at the same time he was unrelenting to unfaithful statesmen. He improved Poland's diplomatic relations with Rome, for political dissensions had caused his father to lose favor with the Pope. While meliorating home conditions he was also aware of the threatening dangers of war with the Turks, who at the time were forcing their way through Constantinople and heading to western Europe.

When King Casimir returned to Poland in the spring of 1483, he sent his capable son to Lithuania as his representative. Little is known or recorded of his accomplishments at this time. However, it is confirmed that, as far as circumstances permitted, he shunned public life and preferred solitude, recollection and prayer.

Because of his rigorous fastings and mortifications he fell victim to tuberculosis of the lungs. His days seemed numbered. Finally, while journeying back to his father in Cracow, he died at Gardinas, Lithuania, on March 4, 1484.

The death of Saint Casimir was a poignant blow to his aged father, who had looked forward to the day when his son would ascend the throne. Now he had only his son's remains to bury at the Cathedral of Vilnius.

Honored by the Church

Soon after Saint Casimir's death many of the inhabitants of Vilnius began to visit his tomb and beg his intercession. The veneration did not cease. Finally even miracles were wrought. This caused Pope Alexander VI to issue a Papal Bull on the 15th day of May in 1501, announcing the grant of an indulgence to all those who on specified days would visit the tomb of Saint Casimir. The Papal Bull also confirmed the fact that miracles were performed due to the intercession of the saint. A copy of this bull is preserved in the Vatican Archives and it is considered as one of the oldest documents available testifying to the veneration of Saint Casimir.

Three other lengthy parchment letters are filed in the Vatican Archives. They were written about the year 1516 to the Pope of that time by the brother of Saint Casimir, Sigismund the Elder, who ruled Lithuania, by Bishop Albert of Vilnius and his Chapter and by the Franciscan Fathers of Vilnius. The letters contained detailed descriptions of the Saint's virtues and an account of the miracles that were wrought. An earnest petition for his canonization was also included.

On November 4, 1517, Pope Leo X appointed a

legate to begin the process of investigation. The Papal legate, Zacharius Ferreri, was assigned to inquire into the possibility of Casimir becoming a saint despite his being "of royal blood and renowned lineage."

The findings were both astounding and edifying. Some of these facts were compiled in a book entitled "Vita beati Casimir scripta Vilnae" and published in 1521. Thus Zacharius Ferreri, Italian by birth, will long be remembered as the first biographer of the Saint of Lithuania. In his writing the Papal legate has recorded that the saint wore a hair shirt, meditated on the Sacred Passion of Christ, slept on hard floors and frequently spent long nights in prayer, sometimes before the locked doors of the cathedral. He also related incidents about the virtuous life the saint led, emphasizing his honesty, justice, chastity, wisdom and spiritual courage. This little manual has remained the most reliable source of information concerning the life and miracles of Saint Casimir.

To the present day it is believed that soon after the investigations of Ferreri were announced, Pope Leo X proclaimed Casimir a Saint. This seems to be a popular misconception, since no written proof could be found either in Vilnius or Rome to uphold this contention. Actually, it was not until 1621, during the Pontificate of Pope Paul V, that the name of Casimir was finally inscribed in the liturgy of the Roman Church. In 1636 Pope Urban VIII proclaimed him Patron of Lithuania and designated March fourth as the feast.

That year in Vilnius, amid pompous festivities, the saint's remains, encased in a silver coffin, were placed above a richly ornamented altar in a beautiful new chapel erected in his honor. The opening of the tomb for the first time occasioned an unusual experience. In spite of the fact that the deceased had been interred for a hundred and twenty years in a damp tomb, the body of the saint remained intact. Too, entombed with the body was the saint's favorite hymn to Our Blessed Mother: "Omni die dic Mariae."

His Universal Appeal

Devotion to Saint Casimir spread rapidly and steadily. During the years of Lithuania's independence this devotion began to manifest its influence in the aesthetic arts and literature. In praise of Saint Casimir many new poems were written, numerous musical scores were composed and masterpieces were painted. Devotion to Saint Casimir spread beyond the confines of Lithuania. It was felt in Poland, Italy, Belgium, Germany and other countries.

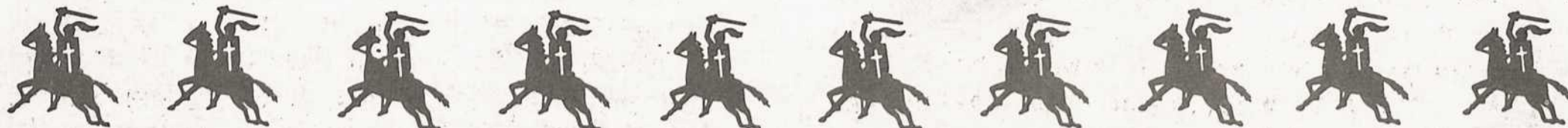
Of all the foreign countries Italy was one of the first to make public manifestation of its devotion to Saint Casimir. In the sixteenth and seventeenth centuries five biographies of Saint Casimir were published. Even to

G-112
 MRS JOSEPHINE DAUZVARDIS
 CONSULATE OF LITHUANIA
 6147 S ARTESIAN AVE
 CHICAGO, IL 60629

VYTIS

G. A. MACK,
 2461 W. 45th St.
 Chicago, IL 60632

Return Requested
 Address Correction Requested.

the present day many of the children are baptized by the name of "Miro", an abbreviated form of "Casimiro".

In Naples in the church of Saint George Major, a beautiful chapel was dedicated to Saint Casimir. Here too, the children of the nobility were organized into a Sodality which had Saint Casimir as its special Patron.

In 1677 the Tuscan Prince, Cosimo III secured a relic of this saint. He had a portion of the thigh bone (femur), which he kept in an ornate reliquary at the Basilica of St. Lawrence in Florence. This reliquary was decorated with ribbon bearing the inscription "S. Casimirus Magnus Dux Lithuaniae" and the saint's own words: "Malon mori quam foe dari" (It is better to die rather than be stained).

Protector of Lithuanians

Of all the miracles that were wrought through the intercession of Saint Casimir the most widely known is his apparition in 1518. At that time the numerous Russian army was threatening the city of Polock. To defend it a small Lithuanian army, powerless as it was against so potent a foe, set out to oppose the enemy. The only way they were to realize their scheme of

defense was to cross the overflowing Dauguva River and save their fort. It was at this critical moment that the miracle took place. Saint Casimir, armored as a knight and seated on a white horse, appeared to the Lithuanian army and urged the men to cross the river. Immediately he himself took the lead and the entire army followed without hesitation. The fort was defended and the enemy had to retreat.

Saint Casimir was considered the enemy of Moscow since the beginning of the sixteenth century, but the Lithuanians held him as their greatest protector in their war with the Orthodox Russians. When the Lithuanians were first subjugated by the Russian Czars, it was officially forbidden to celebrate the feast of Saint Casimir publicly and the beautiful church that was erected in Vilnius and dedicated to Saint Casimir was converted into a Russian Orthodox church. The present Russian occupation took over the Cathedral of Vilnius wherein the relics of Saint Casimir were enshrined for almost 500 years. The relics have been removed and temporarily sheltered in the Church of SS. Peter and Paul in Antakalnis, a suburb of Vilnius. Nevertheless, the Lithuanians await the dawning of the day when they can again enjoy complete freedom and the unhampered right to venerate their Patron publicly.

ŠV. KAZIMIERUI — LIETUVOS GLOBĖJUI

A. Tyruolis

*Tėvynės mūsų Lietuvos Globėjau,
 Kazimiere, šventasis karalaiti,
 Tavin mūsų maldos ir dejonės aidai.
 Užtarki ją, tiek sykių jai padėjęs.*

*Čia žemėje lelija skaisčia žydėjęs,
 Duok mūsų jaunimui tavo pėdom eiti,
 Kad jis, pamildamas dorybių kraitį,
 Vėl taptų tėviškės naujos grindėju.*

*Ak, kad sugrįžtume tave pagarbinti
 Į seną Vilnių katedroj brangiojoj,
 Kur aukso karste tavo palaikai šventieji.*

*Ir kad, įveikę kūno audrą žvarbią
 Ir stoję Viešpaties akivaizdoj šventoj,
 Įžengt galėtume, kur tu esi įėjęs.*